

**ORTAÖĞRETİMİN FİNANSMANI VE
ORTAÖĞRETİM
OKUL TÜRLERİNDE MALİ YÖNETİM**

Mücella SAVAŞ YALÇIN

**Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN
2016**

(Her Hakkı Saklıdır)

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ TEFTİŞİ PLANLAMASI VE EKONOMİSİ BİLİM
DALI

ORTAÖĞRETİMİN FİNANSMANI VE ORTAÖĞRETİM OKUL
TÜRLERİNDE MALİ YÖNETİM
(Secondary Financial and Fiscal Management in Secondary School Species)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mücella SAVAŞ YALÇIN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN

ERZURUM
Temmuz, 2016

KABUL VE ONAY TUTANAĞI

Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN danışmanlığında, Mücella SAVAŞ YALÇIN tarafından hazırlanan “Ortaöğretimin Finansmanı ve Ortaöğretim Okul Türlerinde Mali Yönetim” başlıklı çalışma 28 / 07 / 2016 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi : Doç. Dr. Murat BAŞAR

İmza:

Jüri Üyesi: Doç. Dr. Şükrü ADA

İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN

İmza:

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

9.08.2016

Prof. Dr. Kental DOYMUŞ

Enstitü Müdür

TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI

Yüksek lisans Tezi olarak sunduğum “Ortaöğretimin finansmanı ve ortaöğretim okul türlerinde mali yönetim” başlıklı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

09.08.2016

Mücella SAVAŞ YALÇIN

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ORTAÖĞRETİMİN FİNANSMANI VE ORTAÖĞRETİM OKUL TÜRLERİNDE MALİ YÖNETİM

Mücella SAVAŞ YALÇIN

2016, 126 Sayfa

Bu araştırmanın amacı ortaöğretim finansman yapısının okul türleri temelinde, incelemektir. Türkiye’de son yıllarda eğitim finansmanına dair birçok uygulama hayata geçirilmiştir. Bunun yanında ortaöğretim okulları 2012 yılında zorunlu hale gelmiştir. Yaşanan gelişmeler doğrultusunda uygulamaların neler olduğu ile nasıl gerçekleştiğinin bilinmesi önemli hale gelmiştir.

Bu araştırmanın biçimlendirilmesinde nitel araştırma yaklaşımı olan durum çalışması modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Erzurum il sınırları içinde bulunan ortaöğretim okullarında görev yapan 9 okul yöneticisi ile yerel düzeyde eğitim finansmanında sorumluluk üstlenen 2 belediye yetkilisi ve milli eğitim müdürlüklerinde görev yapan 3 yetkili ile görüşme yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Ortaöğretim Kurumlarının Finansmanı ve Mali Yönetimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” kullanılmıştır.

Araştırmada; ortaöğretim okullarına merkezi düzeyde yeteri kadar kaynak ayrılmadığı, eğitim finansmanında yerel düzeyde sorumlu olan kamu birimlerinin yeterince aktif olmadığı belirlenmiş ve özellikle sorumlu belediyelere merkezi düzeyden aktarılan payların nasıl gerçekleştiğine ilişkin herhangi bir bulguya ulaşılamamıştır. Eğitim finansmanına ait yasal dayanaklar incelendiğinde ortaöğretim finansmanına ait yeteri kadar ayrıntının yer almadığı tespit edilmiştir. Ortaöğretim okullarının mali yönetimi açısından tüm okul türlerinde personel harcamaları, cari harcamalar ve sermaye harcamaları benzer şekilde yürütüldüğü ve bu harcamaların merkezi yönetim bütçesiyle karşılanmakta olduğu saptanmıştır. Ortaöğretim okul türlerinde okul aile birliği gelirleri ile yapılan harcamaların farklılık gösterdiği ve okulların bu gelirlerin harcamalarında esnek davrandıkları belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ortaöğretimin finansmanı, Finansman, Ortaöğretim, Mali yönetim, Okul türü

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE FINANCIAL OF SECONDARY EDUCATION AND FISCAL MANAGEMENT IN SECONDARY SCHOOL SPECIES

Mücella SAVAŞ YALÇIN

2016, 126 Pages

The aim of this research is to describe in the types of the secondary schools the structure of secondary education funding. In recent years, Turkey has implemented many applications about education funding. Moreover, secondary schools were made as mandatory in 2012. In accordance with developments and applications, it has been becoming more important to know what has happened and what is happening.

Case study, which is one of the qualitative research approach models, was used to design the research. The research study group consisted of fifteen participants including 9 school principles who has worked at secondary schools, 2 municipalities having responsibility related to educational financing and three people working in the directorate of national education. 'Finance of Secondary Education Institute and Semi-Structured Interview Form Relating to Financial Management' were used as data collection instruments in the study.

In the study, secondary schools have not been allocated adequate sources at the central level; public unites having responsibility for educational financing at the local level have not been active; and so, there is no adequate information about how the responsible municipalities share the stakeholders at the central level. When it is investigated legal regulations, it is found out that there is no adequate details about secondary education financing. It is determined that financial management of secondary schools, such as personnel expenses, current expenditure and capital expenditure, is parallel with the all other schools, and moreover these expenses have been met with the central management budget. It is observed that at the secondary school types, parent-teacher association incomes and expenditures have been differentiated and so, spending these incomes has been flexible.

Key Words: Secondary education funding, financing, Secondary education, Fiscal management, School species

ÖN SÖZ

Bu çalışmada, ortaöğretim finansmanı ve ortaöğretim okul türlerinde mali yönetimin incelenmesi amaçlanmıştır. Yapılan çalışmanın, ilgili alan yazına katkılarının olacağı düşünülmektedir.

Yüksek Lisans öğrenimi boyunca bana karşı desteğini hiç esirgemeyen, araştırmanın her aşamasında yanımda yer alarak bana yol gösteren, emeğini ve özgün fikirlerini, bilgi birikimini esirgemeyen, yanına her gittiğimde beni sabırla dinleyerek, güler yüzlülüğünü hiç eksik etmeyen, hayatımın her aşamasında bana iyi bir model olacak değerli danışman hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Durdağı AKAN'a teşekkür ederim.

Tez çalışmam boyunca, bana esin kaynağı olan, yardımlarını hiç esirgemeyen bir abla edasıyla her derdime koşan ve sevincimle mutlu olan sevgili oda arkadaşım Derya ŞEN'e ve manevi destekleri ile katkıda bulunan Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı'nın saygıdeğer hocaları Doç. Dr. Şükrü ADA ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet AYIK'a teşekkür ederim.

Son olarak, beni yetiştirerek bugünlere getiren ve yaşam kaynağım olan, sevgilerini her daim hissettiren ve her zaman yanımda olan biricik annem Hüsna SAVAŞ ve biricik babam Haydar SAVAŞ'a ve sahip olduğum en değerli varlıklar olan kardeşlerim Oğuzhan SAVAŞ ve Muhammed İkbâl SAVAŞ'a yürek dolusu sevgilerimi sunarım. Daha adını saymadığım beni ben yapan ailemin diğer tüm fertlerine ve önem verdiğim tüm dostlarıma kucak dolusu sevgiler. Hayatıma anlam katan, her zaman sevgi ve desteğini esirgemeyen sevgili eşim Ragıp Ümit YALÇIN'a binlerce teşekkürler...

Erzurum 2016

Mücella SAVAŞ YALÇIN

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY TUTANAĞI	i
TEZ ETİK VE BİLDİRİM SAYFASI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
ÖN SÖZ	v
TABLOLAR DİZİNİ	xi
ŞEKİLLER DİZİNİ	xii
GRAFİKLER DİZİNİ	xiii
KISALTMALAR DİZİNİ	xiv

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi	4
1.1.1. Alt Problemler	4
1.2. Araştırmanın Amacı	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Varsayımları	6
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1. Eğitimin Finansmanı ve Türkiye’de Eğitim Harcamaları	7
2.1.1. Eğitimde finansman kavramı ve önemi	7
2.1.2. Eğitim Finansman sistemlerinin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler .	10
2.1.2.1. Kaynakların yeterliliği	10
2.1.2.2. Kaynak dağılımında ve kullanımında verimlilik	11
2.1.2.3. Kaynak dağılımında eşitlik	11
2.1.3. Eğitim finansmanında kullanılan yöntemler	12
2.1.3.1. Doğrudan finansman	12
2.1.3.2. Kısmî (Ortaklaşa) finansman	13

2.1.2.3. Borçlanma yöntemi.....	13
2.1.3.4. Dolaylı finansman.....	14
2.1.2.4.1. Kupon yöntemi (Voucher Method)	14
2.1.2.5. Serbest piyasa modeli'ne göre finansman	15
2.1.2.5.1. Sözleşmeli okullar	15
2.1.4. Okullara Finansman tahsisi yapmak için kullanılan yöntemler.....	16
2.1.4.1. Formüle dayalı finansman (Finansman formülü)	16
2.1.4.2. Bütçe onayı	17
2.1.5. Bazı gelişmiş ülkelerde eğitimin finansmanı.....	17
2.1.5.1. OECD ülkelerinin eğitim harcamalarının GSYH'ya oranı.....	17
2.1.5.2. OECD ülkelerinde eğitim harcamalarının kamu ve özel fonlara dağılımı.....	19
2.1.5.3. OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması.....	20
2.1.5.4. OECD ülkelerinde genel ve mesleki programlarda öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması	22
2.1.6. Türkiye'de eğitim finansmanı ve güncel gelişmeler	23
2.1.6.1. Türkiye'de eğitim finansmanı.....	23
2.1.6.1.1. Türkiye'de eğitim sektörü için finansmanın başlıca kaynakları.....	24
2.1.6.1.1.1. Merkezi bütçe kaynakları	24
2.1.6.1.1.2. Bütçe dışı fonlar - sosyal dayanışma ve destekleme fonu	24
2.1.6.1.1.3. Döner sermaye	24
2.1.6.1.1.4. Yerel yönetimler	24
2.1.6.3. Türkiye'de Eğitim harcamaları.....	25
2.1.6.2. Türkiye'de eğitim finansmanında güncel gelişmeler	28
2.1.6.2.1. Eğitim ve öğretim desteği	28
2.1.6.2.2. Kamu-özel ortaklığı modeli	29
2.1.6.2.3. Türkiye'de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi projesi (TEFBİS)	30
2.1.6.2.4. Şartlı nakil sistemi	31
2.1.6.2.5. Okul gelişim programı	32
2.1.6.3. Çalışma konusuyla ilgili yapılmış belli başlı araştırmalar.....	33
2.1.6.3.1. Eğitim finansmanı ile ilgili yapılmış araştırmalar	33

2.1.6.3.2. Ortaöğretim finansmanı ile ilgili yapılmış araştırmalar.....	37
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM.....	42
3.1. Araştırma Modeli	42
3.2. Çalışma Grubu	43
3.3. Veri Toplama Araçları	45
3.4. Verilerin Analiz Süreci	47

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM.....	49
4.1. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluğunun Kurumlar Arası Paylaşımı İle İlgili Bulgular	49
4.2. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluklarını Mevzuata Göre Değerlendirilmesi İle İlgili Bulgular	49
4.3. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluğunun Kurumlar Arası Paylaşımının Mevzuata Göre Değerlendirilmesi İle İlgili Bulgular	52
4.4. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Merkezi Düzeyde Faaliyet Gösteren Kamu Birimlerinin Rol ve Sorumlulukları İlgili Bulgular	54
4.4.1. Merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rolleri	54
4.4.2 Ortaöğretim finansmanının merkezi düzeyde belirlenmesi.....	58
4.4.3. Merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin sorumlulukları.....	58
4.5. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Yerel Düzeyde Faaliyet Gösteren Kamu Birimlerinin Rol ve Sorumlulukları İlgili Bulgular	60
4.5.1. Yerel düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rolleri.....	60
4.5.1.1. Belediyelerin rol ve sorumlulukları	60
4.5.1.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOP).....	62
4.5.1.3. İl ve ilçe Milli Eğitim müdürlüğünün sorumlulukları	62
4.5.1.4. İl Milli Eğitim müdürlüğünün rolleri.....	63
4.5.1.5. İlçe Milli Eğitim müdürlüğünün rolleri	64

4.6. Ortaöğretim Okullarında, Okul Türleri Arasında, Sağlanan Eğitim Hizmetinin Finansmanı Açısından Benzerlikler ve Farklılıklar İlgili Bulgular	65
4.6.1. Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından benzerlikler ile ilgili bulgular	65
4.6.1.1. Personel ile ilgili işlemler	65
4.6.1.2. Cari harcamalar	66
4.6.1.3. Sermaye harcamaları	67
4.6.2. Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından farklılıklar ile ilgili bulgular	67
4.6.2.1. Ortaöğretim okullarının mali yönetimi	67
4.6.2.2. Ortaöğretim Okullarında Bütçeleme ile ilgili bilgiler	69
4.6.2.3. Ortaöğretim okullarında özel gelirler (OAB ve döner sermayeler) ile yapılan harcamalar	72
4.7. Ortaöğretim Okullarında Sağlanan Eğitim Hizmetinin Finansmanına Yönelik Paydaşların Görüş Ve İyileştirilmesine İlişkin Önerilere Ait Bulgular.....	74
4.7.1. Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın yönelik paydaşların görüş.....	74
4.7.1.1. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından ortaöğretim okullarının ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili olarak algılanan görüşler	74
4.7.1.2. Özel gelirlerle yapılan harcamalara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri	78
4.7.1.3. Eski ve yeni uygulamalara dair görüşler	83
4.7.2. Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın iyileştirilmesine yönelik paydaşların önerileri	84

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	86
5.1. Sonuç	86
5.2. Öneriler	89
5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler.....	89
5.2.2. Araştırmacılara yönelik geliştirilen öneriler	89

KAYNAKÇA	91
EKLER	104
EK 1. Ortaöğretim Kurumlarının Finansmanı ve Mali Yönetimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	104
EK 2. Araştırma İçin Uygulama İzni	108
EK 3. Araştırma İçin Uygulama İzni	109
ÖZGEÇMİŞ	110

TABLolar DİZİNİ

Tablo 2.1.	OECD Ülkelerinin Eğitim Harcamalarının GSYH'ya Oranı (%).....	18
Tablo 2.2.	OECD Ülkelerinde Eğitim Harcamalarının Kamu ve Özel Fonlara Dağılımı (%).....	19
Tablo 2.3.	OECD Ülkelerinde Öğrenci Başına Yapılan Yıllık Eğitim Harcaması (ABD Doları).....	21
Tablo 2.4.	OECD Ülkelerinde Genel ve Mesleki Programlarda Öğrenci Başına Yapılan Yıllık Eğitim Harcaması (ABD Doları).....	22
Tablo 2.5.	Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Tasarılarının GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları.....	26
Tablo 2.6.	2002-2016 Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneğinden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (TL)	27
Tablo 3.1.	Araştırma Kapsamında Yer Alan Katılımcılar.....	45
Tablo 4.1.	Türkiye'de Finans Kaynağı ve Eğitim Seviyelerine Göre Eğitim Harcamaları, 2011-2014.....	55
Tablo 4.2.	Eğitim Harcamaları Temel Göstergeler, 2011-2014.....	56
Tablo 4.3.	Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Eğitim Harcaması, 2011-2014	57
Tablo 4.4.	Kamu Tarafından Gerçekleştirilen Eğitim Hizmetleri Harcamaları (Bin TL, 2015 fiyatlarıyla).....	59
Tablo 4.5.	Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2015 Yılı MEB Bütçe Tasarısının 2014 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneğine Oranı	59
Tablo 4.6.	Eğitim Finansmanında Kullanılan Bazı Elektronik Sistemler	69

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1. Pansiyonlu liselerde kullanılan form 71

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 1. 2002-2015 yılları arası MEB yatırım ödenekleri.....	27
---	----

KISALTMALAR DİZİNİ

DB	: Dünya Bankası
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
ERG	: Eğitim Reformu Girişimi
Eurydice	: Avrupa Topluluğu Eğitim Bilgi Ağı
GSYH	: Gayrisafi yurt içi hâsıla
K.Ö.O.	: Kamu-Özel Ortaklığı
MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
MEM	: Milli Eğitim Müdürlüğü
METK	: Milli Eğitim Temel Kanunu
OECD	: Organisation for Economic Co-operation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OAB	: Okul Aile Birliği
OGP	: Okul gelişim programı
SRAP	: Sosyal Riski Azaltma Projesi
ŞNT	: Şartlı Nakit Transferi Programı
TEFBİS	: Türkiye’de Eğitim Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü)
UNICEF	: United Nations International Children’s Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu)
vb.	: ve benzeri
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu
YİKOP	: Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde kuramsal bilgilerle giriş yapılmış, araştırmanın; problem durumu, alt problemleri, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ile tanımları üzerinde durulmuştur.

1. GİRİŞ

Sosyal bir kurum olarak eğitim, bireysel faydalarının yanı sıra, toplumsal, politik ve ekonomik açılardan önemli işlevler üstlenmektedir. Bireysel anlamda eğitim “dengeli bir kişilik oluşumunun gerçekleştirilmesinde, doğuştan gelen yeteneklerin geliştirilmesi ve yenilerinin kazandırılmasında” en etkin yollardan biri olarak görülür (Gökçe, 2000; s. 126). Bir başka açıdan, bireyin toplumsal hayata sağlıklı bir şekilde uyumunu gerçekleştirme, insan onuruna yaraşır şekilde yaşamını idame ettirebilmesi için ekonomik özgürlüğüne sahip olmasını sağlama gibi işlevleriyle birlikte ele alındığında, eğitimin vazgeçilmez bir insan hakkı olduğu söylenebilir.

Eğitim, ülkelerin sosyal ve ekonomik kalkınmasında önemli bir sektör olarak ele alınmakta dolayısıyla insan sermayesinin gelişimine yönelik politikalar hükümetlerin öncelikli icraat alanları arasında yer almaktadır. Yine, uluslararası kalkınma işbirliği çerçevesinde eğitim alanında faaliyet gösteren Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) gibi kuruluşların çalışmaları ve yayınları incelendiğinde de eğitimin kalkınmadaki işlevine yönelik sürekli vurgu göze çarpmaktadır (Dünya Bankası, 2011a). Söz konusu kuruluşlara ait dokümanlarda eğitim, ekonomi, sağlık, hukuk, aile, politik kurumlar ile ilişkisi bağlamında incelenmekte; eğitimin, örneğin, yoksulluk ve gelir adaletsizliği gibi sorunların azaltılması, üretim teknolojisinin geliştirilmesi, istihdam olanaklarının yaygınlaştırılması, nitelikli işgücünün temini, demokrasi ve demokratik kurumların yaşatılması ve güçlendirilmesi, sağlık koşullarının ve standartlarının iyileştirilmesi (anne ve bebek ölümlerinin azaltılması, tedavici edici sağlık tedbirlerinin yanı sıra önleyici sağlık tedbirlerinin benimsenerek yaygınlaştırılması, doğum kontrolü vb.),

çevrenin korunması, kültürel çeşitliliğe ve farklılıklara saygıyı toplumsal norm haline getirme, toplumsal çatışmaları yönetme ve önleme gibi işlevleri ayrıntılı bir şekilde ele alınmaktadır (Dünya Bankası, 2015; UNESCO, 2010, FAO, 1995).

Öte yandan, uluslararası ekonomik sistemin mevcut yapısı, ülkelerin, eğitim, bilim ve sanayi politikaları ile birlikte temel rekabet stratejik alanı olarak ele almalarını teşvik etmektedir. Hatta günümüzde, ekonomik büyüme ve rekabette, insan sermayesinin doğal kaynaklardan daha önemli olduğunu savunan görüş ön plana çıkmaktadır (Alderman, Peter ve Elizabeth, 1998; Anya, 1999; FAO, 1995). Örneğin, kalkınma işbirliği çerçevesinde eğitim finansmanında en önemli uluslararası kuruluş olarak kabul edilen Dünya Bankası, bu görüşün önde gelen savunucuları arasındadır (Auty, 2001; Fraumeni, 2015). Bu bağlamda, Türkiye dâhil, diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin, toplumun genel eğitim düzeyini artırma yönündeki gayretlerinin temelinde, ulusal rekabet açısından eğitime atfedilen bu söz konusu önemin payı olduğunu iddia etmek yanlış olmaz.

Gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkelerde eğitime atfedilen stratejik önem dolayısıyla toplumun genel eğitim düzeyini sürekli yükseltme doğrultusundaki çabalar kaçınılmaz şekilde maliyet boyutunu önemli bir politika konusu olarak hükümetlerin gündemine getirmektedir. Günümüzde, eğitimin maliyeti üzerine sürdürülen tartışmaları, kısmen 80 sonrası süreçte, ulus devletlerin hızla sosyal devlet anlayışından uzaklaşması olgusu temelinde tartışmak mümkündür. “Kırılgan” dünya ekonomik sisteminin döngüsel olarak yaşadığı krizler, ülkeleri, tüm kamusal harcamalarda olduğu gibi, eğitim harcamalarında da daha fazla maliyet-fayda odaklı düşünmeye, çoğu zamanda ayrılan bütçelerde önemli oranlarda kesintilere gitmeye zorlamaktadır. Yaşlanan nüfus dolayısıyla daralan vergi tabanının da önemli bir faktör olarak düşünülmesi gereken Avrupa ülkelerinde örneğin, bahsedilen tedbirlerin uzun süredir uygulamada olduğu bilinmektedir.

Avrupa Topluluğu Eğitim Bilgi Ağı’nın (Eurydice) 2014 tarihli raporunda, son dönemde yaşanan mali ve ekonomik krizin ardından kamu harcamalarının kısıtlanmasıyla, Avrupa ülkelerinde eğitim sistemlerinin üzerine yüklenen sosyal ve ekonomik zorlukların nasıl üstesinden gelinebileceğine dair soruların arttığı belirtilmektedir. Gerek ulusal düzeyde gerekse Avrupa Birliği düzeyinde karar

vericilerin yanı sıra eğitimcilerin de okullara yeterli finansman sağlamanın yollarını bulmak arayışı içerisinde oldukları, aynı zamanda kamu kaynaklarının verimli kullanımının yerel ve makro düzeyde teşvik edildiği belirtilmektedir. Günümüzde yükseköğrenim kademesinin dahi kitleselleşmesi olgusuyla karşı karşıya olduğumuz gerçeğini düşünürsek, hükümetlerin eğitimi teşvik politikalarına ne ölçüde ihtiyacı olduğu tartışmalı olan yüksek oranda bir sosyal talepten bahsetmek mümkündür. Bu durum ise, arz talep arasındaki dengenin eğitimin gerek bireysel gerekse toplumsal ve ekonomik açıdan faydalarının gözetilerek sağlanması için eğitimin finansmanında yararlanılacak kaynakların ve bu kaynaklardan yararlanma oranının sağlıklı bir şekilde nasıl tespit edileceği- sorusunu eskisine oranla daha da önemli hale getirmektedir.

Kısaca, yukarıdaki paragraflarda ifade edilmeye çalışıldığı üzere, gerek eğitimin artan maliyeti gerekse bu maliyetin karşılanmasında eğitim hizmetlerinden yararlanıcıların ne ölçüde katkıda bulunması gerektiği sorunsalı, yalnızca gelişmekte olan ülkelerin değil gelişmiş ülkelerin de karşı karşıya olduğu bir durumdur. Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan, genç nüfusa sahip ülkemizde bu soruların çözümüne yönelik sürecin, eğitim düzeyi nispeten yüksek, görece daha iyi refah düzeyine sahip birçok Avrupa ülkesine kıyasla daha zorlu olduğu aşikârdır. Türkiye’de eğitimin finansmanı önemli ölçüde devlet tarafından karşılanmaktadır, buna karşın eğitimde özel sektörün payı Avrupa ve Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür. Öte yandan, hükümetler, özel sektör hizmet sağlayıcıları aracılığıyla gerçekleşme dahi, eğitim maliyetinin yükünü uzunca bir süredir hizmetten faydalanıcılarla paylaşma yoluna gitmektedir. De facto özelleştirme ya da gizli özelleştirme diyebileceğimiz bu olgu, ülkemizi gerek Avrupa gerekse OECD ülkeleri arasında uç bir örnek olarak konumlandırmaktadır; gerekçe ise, yukarıda belirtildiği gibi özel sektörün eğitimdeki payının düşük olmasına karşın, özel harcamaların payının tüm eğitim harcamaları içinde %37 gibi büyük bir orana sahip olmasıdır (Chawla, 2005; Dünya Bankası, 2005). Her ne kadar hükümetler uzun süredir artan eğitim maliyetinin yükünü hane halkıyla paylaşma yoluna gitse de, eğitimin maliyet kalemlerine ilişkin dönemseller olarak gerçekleştirilen uluslararası karşılaştırmalar eğitim harcamalarının ülkemizdeki yetersizliğini ortaya koymaktadır (DB, 2011b; OECD, 2013; OECD, 2015a).

Eğitime yönelik, özellikle son dönemde atılan iddialı atılımlara rağmen devletin eğitim finansmanındaki yükünü hafifletmesini mümkün kılmamaktadır. Bu durum gerek lise kademesinin 4 yıla çıkarılması gerekse zorunlu eğitim sürecinin bu kademeyi de kapsayacak Şekilde genişletilmesi örneğinde görülebilir. Ülkede eğitim maliyeti önemli bir harcama kalemini oluŐturması ve önemli bir finansman sorunu olmakla birlikte, toplumun eğitim düzeyini artırmaya yönelik samimi çabanın önüne geçemediği ne sürülebilir.

Diğer taraftan, lise düzeyinde okul finansmanına yönelik son dönemde uygulamaya konulan yenilikler, bu kademeyi araştırma konusu olarak ilginç hale getirmektedir. Stratejik planlama, okul temelli bütçeleme, okul gelişim fonları (DB, 2012a), okul aile birliğinin okul mali yönetiminde üstlendiği rolün genişletilmesi vb yenilikler bu kademe özeline finansal yerelleŐmeye doğru ciddi adımlar atıldığını ortaya koymaktadır. Bireyin alıŐma hayatına atılma ve yükseköğrenime devam etme tercihleri arasında seçim yaptığı, sistem içerisinde stratejik öneme sahip bu kademede hayata geçirilmeye çalıŐılan söz konusu yeniliklerin bütüncül bir Şekilde incelenmesine ihtiyaç vardır. Alanyazında, son dönem ortaya konan yeniliklerin ortaöğretim finansmanında ve mali yönetiminde ne tür değişimlere neden olduğuna ilişkin çalıŐmalara rastlanmamıŐ olması temel motivasyon kaynağı olmuştur. Mevcut araştırma ile ortaöğretim kademesinin finansmanı ve farklı türlerdeki liselerde mali yönetim güncel gelişmeler ışığında incelenecektir. Çalışma bulguları doğrultusunda mevcut uygulamaların geliştirilmesi ve/veya iyileştirilmesi yönünde öneriler sunulacaktır.

1.1. Problem Cümlesi

Bu çalışmada, ortaöğretimin finansmanı ve buna bağlı olarak ortaöğretim okul türlerinde mali yönetimin nasıldır.

1.1.1. Alt Problemler

Bu araştırma kapsamında aŐađdaki problemlere yanıt aranacaktır:

- Ortaöğretim finansmanının sağlanmasında kamu kesiminin sorumluluğunun kurumlar arası paylaşımının mevzuata göre değerlendirilmesi nasıldır?

- Ortaöğretim finansmanının sağlanmasında mevzuata göre kamu kesiminin sorumlulukları nelerdir?
- Ortaöğretim finansmanının sağlanmasında merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rol ve sorumlulukları nelerdir?
- Ortaöğretim finansmanının sağlanmasında yerel düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rol ve sorumlulukları nelerdir?
- Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?
- Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın yönelik paydaşların görüş ve iyileştirilmesine yönelik önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma özelinde ortaöğretim finansman yapısının okul türleri temelinde, son yıllardaki gelişmeler ışığında incelenmesi amaçlanmıştır. Ortaöğretim finansmanının sağlanmasında kamu ve yerel kesiminin üstlendiği sorumlulukların neler olduğunu ve ortaöğretim okul türleri arasında finansman açısından benzerlikler ve farklılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada, ortaöğretim finansmanı hakkında detaylı bilgiler sunmak ve okul türleri finansman yapılarını incelemeyi amaçlanmaktadır. Literatüre bakıldığında önceki yıllarda ortaöğretim okullarının finansmanı inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu ve bu çalışmalarda genel olarak ortaöğretime ayrılan kaynak miktarının nasıl olduğu incelenmiştir. Ortaöğretim finansmanına ilişkin güncel çalışmalar alan yazında yer almamaktadır. Öte yandan finansman yapısında ve yönetiminde ön görülen ve uygulamaya konulan güncel değişikliklerin derlendiği herhangi bir çalışmada mevcut değildir. Finansman yapısında uygulamaya konulmakta olan köklü değişimlere karşı bu sürecin incelenmemiş olması mevcut çalışmaya ihtiyacı doğurmuştur. Bu çalışmada yasal düzenlemelerin yanı sıra söz konusu düzenlemelerin uygulamada nasıl hayata geçirildiğine ilişkin veri elde edilmesi amaçlanmaktadır. Böylelikle ortaöğretim finansmanına ilişkin daha gerçekçi bir resim ortaya konulması amaçlanmaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada ortaöğretim finansmanına ait 2014 – 2015 yılları arasındaki veriler ile Erzurum ili merkez ve Palandöken ilçesi içerisinde görüşülen okul yöneticileri ve yerel düzeyde eğitim finansmanı ile ilişkili sorumluluk üstlenen yetkililerin görüşleriyle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırma sürecinde elde edilen veriler yayımlanmış bilimsel rapor ve ilgili mevzuat ile ortaöğretimin finansmanında sorumlu yetkili kişilerin görüşleri ile veriler oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular, ortaöğretim finansmanının değerlendirilmesi ile ilgili verileri yansıtmaktadır.

1.6. Tanımlar

1.6.1. **Bütçe:** “Gelecekte belirli bir dönemde gerçekleşmesi öngörülen gelir ve giderlerin karşılıklı tahminlerini içeren bir cetveldir” (MEB, 2011a).

1.6.2. **Eğitim Finansmanı:** “Maliyet fiyatlarının belirlenmesi, finansman kaynaklarının ve harcamaların dağılımının yapılması, yardım, kredi ve bursların plânlanması gerekmektedir” (Balyer, 2008).

1.6.3. **Ortaöğretim Okulları:** Ortaokul veya imam-hatip ortaokulundan sonra dört yıllık eğitim ve öğretim veren, resmî ve özel örgün eğitim okul ve kurumlarının her biri (MEB, 2015).

1.6.4. **Okul türü:** Fen liseleri, Sosyal bilimler liseleri, Anadolu liseleri, Güzel sanatlar liseleri ve Spor liseleri, Anadolu imam-hatip liseleri, Meslek Lisesi (MEB, 2015).

İKİNCİ BÖLÜM

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırmanın konusuna dair kuramsal bilgiler yer almış ve çalışma ile ilişkili olan araştırmalar ele alınmıştır.

2.1. Eğitimin Finansmanı ve Türkiye’de Eğitim Harcamaları

2.1.1. Eğitimde finansman kavramı ve önemi

Uluslararası veriler ve çalışmalar eğitime yatırımın uzun vadeli ekonomik kalkınmanın yanı sıra toplumların gelişimine katkıda bulunan özellikle bilgiye dayalı ekonomik büyüme, suç oranlarını azaltma, sosyal uyum ve nitelikli işgücünü arttırdığından dolayı istihdam fırsatı sağlama gibi bireye ve toplumlara önemli kazanımlar sağlamaktadır (Woodhall, 1967; Benson, 1987; Foster, 1987; Becker ve Tamura, 1990; Hanushenk, 2002; Sarı ve Soytaş, 2006; Lanzi, 2007; Rao, 2008; Özsoy, 2009; Dünya Bankası, 2011c; Gherghina ve Crețan, 2012; Eurydice, 2014). Bunun yanında ayrıca birey için ilerleyen dönemlerde ücret artışına yol açtığından devlete yüksek vergi geliri sağlayarak olumlu bir etki ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle devlet güçlü bir ekonominin temellerini atmak için eğitime yatırım yapmaktadır (Özcan, 2010). Bu bağlamda eğitimin hem kişisel hem de toplumsal yararı düşünüldüğünde dünya ülkeleri için vazgeçilmez bir yatırım kaynağı haline gelmiş ve ülkeler kaynaklarının önemli bir kısmını eğitime ayırmıştır. Ancak kamu kaynaklarının büyük bir kısmının eğitime ayrılması eğitime yatırımı oldukça maliyetli bir duruma getirmiştir. Bunun yanında kamu kaynaklarının sınırlı olması ülkeleri eğitimde farklı finans kaynaklarını aramaya iterek, bu kaynakları yaratma imkânlarının artırılmasını gündeme getirmiştir.

Eğitim finansmanı sorunu 1980’li yıllarda özellikle Avrupa’da ekonomik krizin ardından dünya ülkeleri için bir sorun olmaya başlamış ve okulların nasıl finanse edileceği sorununu gündeme getirmiştir (Eurydice, 2014). Bu durum kamu hizmetlerini

önemli zorluklarla karşı karşıya bırakmış ve sonucunda eğitim bütçeleri, çoğunlukla azalmaya başlamıştır. Bunun sonucunda Avrupa, okullara yeterli finansmanı sağlamanın yollarını aramaya başlamış ve bunun yanında kamu kaynaklarının verimli kullanımını teşvik etmiştir (Eurydice, 2014).

Eğitim ekonomisi alanında eğitim finansmanı sorunu özellikle eğitimin nasıl finanse edileceği, finansman yükünün devlet, işverenler ve bireyler arasında nasıl paylaşılacağı ve finansmanın kamu ve özel kaynaklar arasındaki dengesinin ne olması gerektiği konusunda farklı düşünce tarzları mevcuttur (Woodhall, 1987, s.6). Eğitimin mali yükünün nasıl dağıtılması sorusu kamusal ve özel yararlarının derecesini ortaya çıkararak; eğitim maliyetinin, getirisi sosyal fayda olarak geri dönüş sağlıyorsa kamu tarafından, özel fayda olarak bireye geri dönüş sağlıyorsa birey tarafından karşılanması gerektiği fikri genel olarak kabul edilmektedir (Woodhall, 1987; Psacharopoulos ve Patrinos, 2002).

Eğitimin finansmanında, son yıllarda özellikle neoliberal politikaların benimsenmesiyle beraber eğitimde ki kaynakların özel sektörden karşılanması gerektiği fikri yaygınlaşmaya başlamıştır (Şentürk, 2010). Ancak kabul edilen görüş eğitimin toplumsal getirilerinin olması nedeniyle kamu kaynaklarının eğitimde her zaman olması gerektiğidir (Yılmaz, 2015).

Eğitim finansmanı, eğitsel amaç ve hedeflere ulaşmak için gerekli parasal kaynakları sağlamada birey ve toplum açısından sağlayacağı faydalar göz önüne alınarak parasal kaynağın miktarını ve nasıl dağıtılacağını belirleme süreci olarak tanımlanabilir (Kurul, 2012 s.37). Bunun yanında, bu kaynakların farklı bölgeler ve iller, öğretim kademeleri ve türü hatta farklı sosyo ekonomik kökenlerden gelen bireyler ve gruplar arasında dağıtım sürecini de içermektedir (Levin, 1987, Güngör ve Göksu, 2013; Yılmaz, 2015a, s.97). Eğitim finansmanı, eğitim hizmeti için gerekli olan kaynakların kamu tarafından sağlanmasıyla beraber öğrenci harçları, kayıt ve sınav paraları ile eğitimde gereken kitap ve araç gereçler için yapılan özel eğitim harcamaları içererek bu kaynakların elde edilme süreci olarak ifade edilebilir. Eğitimin finansmanı eğitim sektörünün mevcut sorunlarının temel nedenlerinden birisidir ve belirlenen eğitsel amaçları gerçekleşmesini sınırlayarak eğitimin tüm boyutlarını etkileyen ve diğer çalışma alanlarıyla iç içe olan bir çabayı gerektirir (Koç, 2007). Eğitim finansmanının

en önemli sorunu eğitim için gerekli olan kaynakların nerden ve nasıl sağlanacağıdır. Bu kaynakların sağlanma yönetimleri genel olarak ülkenin yönetim yapısına özelinde ise eğitim yönetimi yapısına göre farklılaşmaktadır (Levin, 1987).

Eğitim hemen hemen bütün ülkelerde kaynakların önemli miktarını tüketerek hem kamu hem özel sektörlerce sağlanmaktadır. Bu bağlamda eğitim tamamen kamu malı değildir (Benson, 1987). Çoğu ülkede eğitim maliyetlerinin önemli bir parçası özellikle ilk ve orta eğitim düzeyinde genel vergilendirme ya da diğer hükümet dışarı kaynaklarla karşılanmaktadır. Öğrenciler ücretsiz okula gider ya da düşük ücret öderler. Özel okullar da ise genellikle gelirleri tek kaynaktan gelebilmekte ve bunun dışında kamu ek yardımlar yaparak, vergi indirimleri gibi teşvikler sağlayabilmekte veya öğretmen maaşlarına devlet doğrudan yardım etmektedir (Woodhall, 1987, s.6). Günümüzde farklı ülkelerin eğitim finansman yapılarına bakıldığında devletin ve özel yatırımların payları değişmekte olduğu görülmektedir. Bunun yanında tüm dünya ülkelerinde giderek piyasalaşan bir sektör haline gelen eğitim hizmetinde özel sermayenin giderek artacağı söylenebilir (Yılmaz, 2015a, s.92-99).

Bugün okullara bakıldığında eğitim finansmanı sorunuyla yüz yüze kaldığı söylenebilir. Yapılan çalışmalarda eğitimin farklı düzeylerine devlet tarafından ayrılan kaynakların yetersiz olduğu (Kavak, Ekinci ve Gökçe 1997; Atalay, 2004; Chawla, 2005; Korkmaz, 2005; Özçelik, 2007; Koç, 2007; Güvence, 2008; Özcan, 2010; Akgül, 2011; Ateş, 2013; Kayıkçı ve Akan, 2014; Kurt ve Gümüş, 2015; Köse ve Şaşmaz, 2015) ve okul müdürlerinin, genellikle maddi olanakların yetersiz olmasından dolayı eğitsel amaçlara ulaşmakta sıkıntı yaşadıkları (Özer, Demirtaş ve Ateş, 2015) hakkında birçok bulgu ortaya çıkmıştır. Okul yöneticileri, kamu tarafından ayrılan gelirlerin yetmemesinden dolayı okul ihtiyaçlarını karşılamak için okullarına çeşitli türlerde finansal kaynak bulmaya itilmiştir. Bunun sonucu olarak okul yöneticileri kaynak bulmada bir takım sorunlar yaşamaktadırlar. Özellikle velilerden toplanan yardımlar ve kayıt paraları okul yöneticileri ve veliler arasında bir takım sorunların yaşanmasına sebep olmuştur (Özer, Demirtaş ve Ateş, 2015).

2.1.2. Eğitim Finansman sistemlerinin değerlendirilmesinde kullanılan ölçütler

Eğitim hizmetlerinin sağlanmasının, finanse edilmesi geleneksel olarak değerlendirildiğinde üç ana kriter vardır. Eğitim hizmetlerinin sağlanması için kaynakların yeterli olması, kaynakların dağılımının verimli olması ve eğitim kaynakları dağılımında adil olunmasıdır. Bu üç kriter birbiriyle ilişkilidir (Benson, 1987, s.423).

2.1.2.1. Kaynakların yeterliliği

Yeterlilik, eğitimin amaçlarına ulaşmak ve tüm öğrencilere önceden belirlenmiş standartları sağlamak için okullara yeterli kaynağın ayrılması olarak tanımlanır (Hanushek, 2002; Ramirez, Siegrist, Krumholz ve Rainey, 2011). Başka bir deyişle tüm okul ve öğrencilere asgari düzeyde öğrenme standartlarını sağlamak için okullara yeterli kaynağın ayrılması olarak ifade edilebilir. Belirlenen öğrenme standartlarına ulaşmak için gerekli kaynaklar bütün öğrencilere sunulması gerekir (Amsterdam, 2006). Yeterlilik tüm öğrencilerin özellikleri ne olursa olsun eşit fırsatlar sunmak ve akademik olarak başarılı olmaları için var olan kaynakların dağılımı olarak ele alınmaktadır (Steinberg ve Quinn, 2014).

1960'lar boyunca ve 1970'lerin ilk yarısında, eğitime ayrılan kaynakların yeterliliği Gayri Safi Milli Hasıladan (genellikle yüzde sekiz olarak görülürdü) ve merkezi hükümet bütçesinden (Yüzde 20 uygun bir rakamdı) ayrılan paylarla ifade edilmiştir. Ancak ölçümlerin bu türü tatmin edici olmamıştır. 1970'lerden sonra yeterlilik ölçütü ilköğretim ve ortaöğretimde okullaşma oranları ve bu kademelerdeki cinsiyet dengeleri, yetişkin okur-yazarlığı gibi eğitim sonuçlarını elde etmek için eğitime yeterli kaynağın ayrılması ile ilgili olmuştur (Benson, 1987).

Yeterliliğin anlamı var olan girdilerden arzulanan çıktılarının sağlanmasıdır. Yeterlilik önceden belirlenmiş performans seviyesini başarmak için tüm öğrencilerin üzerine odaklanır. Yeterli eğitim, politik ve ekonomik yaşama katılım için gerekli iken, yeterli finansman seviyesi öğrenme standartlarını başarmak için bütün öğrencilere eşit fırsat sağlamaktadır (Amsterdam, 2006). İstenilen eğitim çıktılarının elde edilmesi için eğitime yeterli kaynağın ayrılması gerekmektedir.

2.1.2.2. Kaynak dağılımında ve kullanımında verimlilik

Verimlilik terimi bir sürecin girdileri ve çıktıları arasındaki ilişkiyi işaret eder. Ekonomisteler girdiler ve çıktılar için yaptıkları analizleri aynı şekilde eğitime uygulanabilir ancak eğitimin çıktılarını ölçmek ve tanımlamak güç olduğundan bu basit bir olay değildir (Woodhall, 1987). Eğitimde verimliliği değerlendirmenin maliyet-fayda ve maliyet-etkililik olmak üzere iki ana kriteri vardır (Benson, 1987). Maliyet etkililik, eğitimde önceden belirlenmiş amaç ve çıktıların elde edilmesinin en düşük maliyetle karşılanması olarak ifade edilebilir (Psacharopoulos ve Woodhall, 1993, s. 224). Maliyet fayda ise eğitim maliyetinin bireye ve topluma getirisi oranında karşılaştırmalar yaparak eğitimin verimliliği hakkında fikir verir (Psacharopoulos ve Woodhall, 1993, s. 64).

2.1.2.3. Kaynak dağılımında eşitlik

Kaynak tahsisi ile ilgili kararlar için tek kriter ekonomik verimlilik değildir. Kaynakların eşit dağıtılması sorusu da ayrıca önemlidir. Son araştırmaların çoğu eğitim ekonomisi soruları üzerinde eşitlik sorusu üzerine yoğunlaşmıştır. Bu sorular eğitiminin mali yükünün toplum ve farklı gruplar arasında paylaşılmasının nasıl olması gerektiğidir (Woodhall, 1987).

Eğitim finansmanında eşitlik, okul bölgelerinde öğrencilere kaynakların dağılımında adil olmayı içerir (Steinberg ve Quinn, 2014). Eşitlik sadece birey ve gruplar arasında kaynakların paylaşılması veya dağıtılması ile ilişkili değildir aynı zamanda kaynakların adil bir şekilde dağıtılması ile ilgilidir. Kaynakların birey ve gruplar arasında nasıl dağıtılacağı ayırt edilmelidir. Sınıflandırmanın temeli yaş, cinsiyet, sosyal sınıf, gelir düzeyi, meslek gibi değişkenler olmalıdır (Psacharopoulos ve Woodhall, 1993, 247). Bu değişkenler dikkate alınarak kaynaklar adil olarak dağıtılmalıdır. Başka bir deyişle kaynakların adil dağıtılması farklılıkları en aza indirgeyecek şekilde var olan kaynakların farklı grup ve toplumlar arasında dağılımını içerir.

Eşitliğin iki alternatif tanımı mevcuttur. İlki yatay eşitlik olarak bilinir. Okul bölgeleri karşılaştırıldığında sosyo ekonomik statü, büyüklüğü ve varlığı gibi temel eğitimi sağlama maliyeti ile ilişkili olan boyutların birbirine benzemesi halinde

okulların benzer olarak finanse edilmesidir. Dikey eşitlik ise öğrenci nüfusunu eğitmek için yüksek maliyetli okul bölgeleri bu farklılıkları karşılamak için onların eşlerinden daha fazla fon alması gerektiği ile ilgilidir (Toutkoushian ve Michael, 2007).

Eğitimsel fırsatlar eşit bir şekilde dağıtılmaz ise gelir dağılımında eşitsizliğe sebep olur. Çünkü bireylerin kapasitelerine yatırım yapılmadığından gelecekte gelir dağılımına neden olacak eşitsizlikleri üreten eğitim, daha sonra bu eşitsizlikleri devam ettirecektir. Eğitimi kim ödemeli sorusu eğitim de fırsat eşitliği sorusu ile yakından ilgilidir (Woodhall, 1987).

2.1.3. Eğitim finansmanında kullanılan yöntemler

Eğitim finansmanında kullanılan yöntemlere bakıldığında çeşitli şekillerde uygulamalarının olduğu görülmektedir. Bu uygulamalar ülkeden ülkeye değişmekle birlikte eğitim kademesine göre de değişmektedir. Eğitim finansmanında kullanılan yöntemlerden bazıları aşağıda sıralanmıştır.

2.1.3.1. Doğrudan finansman

Doğrudan finansman yönteminde eğitim sosyal bir mal olarak kabul edildiğinden dolayı eğitim harcamalarının tamamı devlet tarafından vergiler yoluyla karşılanmaktadır (Hesapçioğlu ve Özcan, 1995). Başka bir ifadeyle eğitim hizmeti bedelsiz olarak dağıtılmakta tüm harcamalarının tamamı doğrudan devlet tarafından karşılanmaktadır. Genellikle az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğrudan finansman yöntemi uygulanmaktadır. Bu ülkelerde kişi başına gelir düzeyinin düşük olması, toplumda gelir dağılımının eşitsizliği ve bunun yanında nüfusun önemli bir bölümünün alt gelir grupları içinde yer alması gibi özellikleri göz önüne alındığında eğitim hizmetinin bedelini devlet üstlenmek zorundadır. (Devrim ve Tosuner, 1987).

Eğitim kademeleri açısından bakıldığında genellikle dünya ülkelerinin çoğunda zorunlu temel eğitim doğrudan finansmanla kamu okullarında hizmet vermektedir. Bu kademedeki eğitimin dışsal faydalarının bireysel faydalarından yüksek olmasından dolayı tam kamusal mal olarak kabul edilmekte ve doğrudan finansman yöntemi uygulanmaktadır (Özkıvrak, 1996). Ayrıca doğrudan finansmanın gerekli kılınmasının birçok nedeni arasında toplumların kalkınma süreci açısından eğitim aracılığıyla beşeri

sermayenin arttırılmasını sağlayarak ülkelerin üretim kapasitelerini ve milli gelir düzeylerini arttırabilmesi (Güvence, 2008) ve alt gelir grupları içinde yer alan grupların eğitimden yararlanmasına imkân tanıyarak fırsat eşitliği sağlanmasıdır (Stiglitz, 1994, s.455; Checchi, 2005).

2.1.3.2. Kısmî (Ortaklaşa) finansman

Kısmi finansmanda eğitim karma bir mal olarak görülmekte ve eğitim harcamalarının bir kısmı veya tamamı fiyatlandırılarak harçlarla öğrencilerden alınması şeklinde uygulanmaktadır (Hesapçioğlu ve Özcan, 1995). Doğrudan finansmandan farkı eğitim hizmetinin vergiler yerine harçlarla finanse edilmesidir. Özellikle Anglo-Sakson ülkelerinde kullanılan bir uygulamadır (Devrim ve Tosuner, 1987).

Kısmi finansman ortaöğretim ve çoğunlukla yükseköğretim kademelerinde uygulanan bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Yükseköğretim yarı kamusal mal olarak kabul edilmekte devlet, toplumsal faydalarından dolayı kamusal harcamaların bir kısmını üstlenerek vergilerle finanse etmekte, kişi için bireysel getirisi düşünülerek bir kısmını ise öğrencilerden harçlar aracılığıyla hizmeti alan kişilerden tahsisi etmektedir. Vergilerin oranı düşük harçların payı yüksektir (Özkıvrak, 1996; Demir, İnan ve Sarioğlu, 2014).

2.1.2.3. Borçlanma yöntemi

Genellikle yükseköğretimin finansmanı için kullanılan bu yöntemde, eğitim hizmetlerinden yararlanan bireylerin hükümet ve finansal kuruluşlardan ödünç aldıkları kredilerle eğitim maliyetini zamana yayarak sonradan ödenmesine olanak sağlayan bir finansman yöntemidir (Ergen, 2006). Yükseköğretim sağladığı dışsallıkla topluma sosyal ve kültürel yararlar sağlarken bunun yanında, bireylere yüksek kazançlar ve sosyal statü gibi yararlar sağlamasından dolayı karma mal olarak algılanmaktadır (Barr, 1993; Guillemette, 2006). Öğrenci kredileri ile düşük gelir grubunda olan bireylerin yükseköğretim hizmetinden yararlanması sağlanarak sosyal eşitlik açısından büyük bir engel ortadan kaldırılmış olmaktadır (Shen ve Ziderman, 2009, s. 331). Bu yöntem son zamanlarda otuzdan fazla ülkede uygulanarak borçlanmanın payı Amerika'da %60, İsviçre'de %94 gibi seviyelere ulaşmıştır (Hesapçioğlu ve Özcan, 1995).

2.1.3.4. Dolaylı finansman

Dolaylı finansman yönteminde ise eğitim hizmetlerinin üretilmesini hem kamu hem özel kesim üstlenmektedir. Devlet yine eğitim malını arz etmeye devam etmekte ve eğitim hizmetinin üretiminde özel kesime de imkân tanıyarak eğitim malını özelleştirilmeye çalışılmaktadır (Devrim ve Tosuner, 1987). Dolaylı finansman ülkelerde "eğitim kuponu" veya okul kuponu (Voucher Method veya grants method) gibi değişik isimlerde hayata bularak uygulanmaktadır.

2.1.2.4.1. Kupon yöntemi (Voucher Method)

Kupon yöntemi, devlet eğitim hizmetini kendisi sunmak yerine kişilere eğitim çekleri vererek bu hizmeti özel kesimden karşılayabilmelerine imkân sağlayan bir uygulamadır. Bir başka deyişle devlet, ödeme gücü olmayan bireylere krediler veya hibeler şeklinde kuponlar ya da fişler vererek öğrencilerin eğitim hizmeti almalarını sağlayarak kişileri sübvansiyon etmektedir (Psacharopoulos ve Woodhall, 1985). Devlet eğitimin finansmanını dolaylı olarak sağlamak ve kurumları finanse etmek yerine doğrudan kişileri finanse etmektedir (Özkıvrak, 1996). Kupon sistemi, kişilerin özel öğretim kurumlarından hizmet alabilmeleri için geliştirilmiş bir yöntemdir. Devlet eğitim hizmetini almak isteyen bireylere karşılığı para değeri olan bir kupon vererek kişiler gerekirse üstünü tamamlayarak istediği okullarda kullanmaktadır. Bu yöntemde dolaylı yoldan devlet tarafından eğitim hizmeti ödenmektedir.

Dünya çapında, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde kupon veya kupon benzeri programlar çeşitli şekillerde uygulanmaktadır. İsveç, Hindistan Hollanda, Şili, Brezilya Japonya, Kanada, Kolombiya ve Polonya kupon programlarını uygulayan ülkelerdir. Şili'nin eğitim kupon programı dünyanın en büyük kupon programları arasındadır (Hanushek, 2011, s. 552). Ancak kupon sisteminin başlangıçta geliştirilme amacı özellikle düşük gelirli öğrenciler için, özel eğitim kurumları arasında bir rekabet yaratılması ve kamu okullarının yükünün hafifletilmesi olarak düşünülmüş olmasına rağmen zaman içerisinde, özel öğretim kurumlarının lehine genişlemiştir (Demir, İnan ve Sarıoğlu, 2014).

Kupon yönteminin yararlarının yanında bazı birtakım riskler taşıdığını dile getiren savunucuları mevcuttur. Kupon yöntemi, aşırı homojen olan okulların kamu tek

elinden kurtararak rekabeti sağlayacağından dolayı okul nitelini arttıracığı (Hanushek, 2011, s.555; Barseghyan, Clark ve Coate, 2014; Epple, Romano ve Urquiola, 2015) ve ailelere okul seçiminde daha fazla tercih hakkı vereceği (Epple, Romano ve Urquiola, 2015) gibi bir takım yararlarının yanında verilen kuponların özel okulların devlet tarafından karşılanacağı ve bu nedenle kamu harcamalarının artacağını savunan görüşlerle ve kamu okullarına talebin azaltacağı gibi düşünceler mevcuttur (Demir, İnan ve Sarioğlu, 2014).

2.1.2.5. Serbest piyasa modeli'ne göre finansman

Eğitim kişiye fayda sağladığından dolayı salt bir özel mal olarak kabul edilerek, kişinin bu malın tüketimi sırasında finansman yüküne doğrudan katılması gerektiği görüşünü savunur (Hesapçioğlu ve Özcan, 1995). Eğitim hizmetinin sözleşme kapsamında devlet kurumları tarafından özel şirketler aracılığıyla sağlanmasıdır (Dash, 2009). Başka bir ifade ile bu yöntem eğitim malının kamuca finanse edilmesi yerine eğitimin özelleşmesi yolunu açmaktadır. Özelleştirme eğitim alanında devletin giderek yatırım ve etkinliğini azaltması ve yerine özel kesime bırakarak eğitimin ticarileşmesi, ticaretle iç içe geçmesi olarak düşünülebilir (Yirci ve Kocabaş, 2013).

Eğitim hizmetinin sunumunda özel sektör rolü ve ağırlığı neo-liberal politikaların ve küreselleşmenin etkileriyle tüm dünyada artmaya başlamıştır. Birçok ülke farklı politikalarla eğitimde özel sektörün yolunu açarak değişik uygulamalar yapmaktadır (Yatmaz ve Atiyaş, 2012). Bu gün dünyaya bakıldığında eğitim bir pazar halini alarak kar amaçlı kurumlara dönüşmekte ve piyasanın istediği işgücünü yetiştiren şirketlere dönüşmektedir (Yirci ve Kocabaş, 2013).

Serbest piyasa modeline göre uygulama örnekleri ülkelerde değişik biçimlerde karşımıza çıkmaktadır. Charter ya da anlaşmalı okullar olarak değişik isimlerde adlandırılan sözleşmeli okullar buna örnek verilebilir.

2.1.2.5.1. Sözleşmeli okullar

Bu modele göre devlet eğitim hizmetini sunması için ihale veya sözleşmelerle devlete ait olmayan bağımsız kuruluşlara aktararak eğitim hizmetini sağlamaktadır. Bunun yanında devlet yine özel kuruluşun başarısından da sorumlu olarak görülmekle

beraber eğitim hizmetinden ve kaynak yaratmasından sorumludur (Güngör ve Göksu, 2013). Sözleşmeli okullar öğrenci başına devletten para almakta ancak okul finansmanı ile ilgili diğer tüm işlemleri kendileri karşılamaktadırlar. Devlet okullarına göre eğitim sonuçlarına karşılık bütçe özerkliği ile imtiyazlıdırlar (Shen ve Berger, 2011). Başka bir deyişle bu okulların sorumlulukları arasında vadettikleri performansı gerçekleştirmek ve devlet okullarıyla rekabet etmek zorundadırlar (Al, 2014).

2.1.4. Okullara Finansman tahsisi yapmak için kullanılan yöntemler

Eğitimden sorumlu yetkililer, okulların gereksinimlerine göre kaynak ayırmak ve bu kaynakları dağıtırken adil ve verimli bir yolla yapmak için çeşitli yöntemler kullanmaktadırlar.

2.1.4.1. Formüle dayalı finansman (Finansman formülü)

Formüle dayalı finansman bazı okul sistemlerinde yoksul ve sosyo ekonomik açıdan dezavantajlı bölgelerde olan okullara hizmet edecek şekilde organize edilerek okulun yoksul, dezavantajlı gibi belli göstergeleri dikkate alarak okullara çeşitli ek kaynaklar sağlar (Ross ve Levacic, 1999, s.3). Fonlama formülü ile her okul için kaynak ayırımında belli kriterler vardır (Caldwell, Levacic ve Ross, 1999).

Formüle dayalı finansmanın geleneksel (aşamalı olarak) veya pazarlık (bütçe ile yönlendirilen) gibi yöntemlerden farklılığı okullara gerekli olan girdiyi sağlamak için gerekli paranın bilinen ve belirlenen kurallara göre okullara ayrılmasıdır (DB, 1999). Dünya ülkelerinde formüle dayalı finansman yöntemi her geçen gün yaygınlaşmaya başlamaktadır. Finansman formülü, okulların toplam bütçeden tam olarak ne kadar alacağını karar veren geçerli ve savunulabilir bir metot olduğundan dolayı her okul formül kullanmada talebi artmaktadır (Ross ve Levacic, 1999). Finansman stratejisi olarak kullanılan finansman formülünde, okullara ödenek tahsisi yapılırken daha dengeli bir şekilde dağıtımını sağlanır ve dezavantajlı okulların ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine yardımcı olur (OECD, 2013).

Finansman formülü, Finlandiya ve Norveç gibi ülkelerde sorumlu bakanlıklar tarafından belediyelere aktarmak üzere toplu ödeme meblağlarını belirlemek için sistematik bir şekilde uygulanır. Belediyelerde bakanlıktan aldıkları toplu ödemeler ile

topladıkları vergilerden okullara finansman tahsisi yapmak için finansman formülü kullanır (Eurydice, 2014).

2.1.4.2. Bütçe onayı

Bütçe onayı, okulların düzenledikleri bütçeyi ilgili olan kamu yetkilisinin onayına sunduktan sonra buna bağlı olarak okullara kaynakların aktarılmasını içerir (Eurydice, 2014). Bütçe, “gelecekte belirli bir dönemde gerçekleşmesi öngörülen gelir ve giderlerin karşılıklı tahminlerini içeren bir cetveldir” (MEB, 2011a).

Bütçe devlet ve öteki kuruluş veya toplulukların belirli bir dönem içindeki gelir ve giderlerinin oranlama niceliklerini önceden belirleyen, onaylayan ve bu işlemlerin yapılmasına izin veren kanun veya karardır (MEB, 2011a). Bütçe tasarımı sadece gelir ve giderlerin devlet tarafından onaylanmasını içermez aynı zaman da okul planına hizmet ederek her öge için harcanacak miktarın kısa bir açıklamasını içerir (Prew, Msimango ve Chaka, 2011).

Bütçe onayı, formüle dayalı finansmandan farklı olarak önceden belirlenen kriterleri göz önüne almadan, okulların ihtiyaçlarına ilişkin bir tahmine dayalı olarak okullara kaynak ayırır. Sorumlu eğitim yetkilileri mali formül kullanmazlar ve kaynakların miktarını belirlerler (Eurydice, 2014).

Yunanistan, Macaristan, Portekiz gibi bazı ülkelerde kullanılan yöntem ile okullar tarafından sunulan bütçenin bakanlık tarafından onaylanması ile oluşur (Eurydice, 2014).

2.1.5. Bazı gelişmiş ülkelerde eğitimin finansmanı

2.1.5.1. OECD ülkelerinin eğitim harcamalarının GSYH'ya oranı

OECD ülkelerinin eğitim harcamaları hakkındaki en son veriler 2012 yılına aittir. 2012 yılında, OECD ülkeleri eğitim kurumlarına ilkokuldan yükseköğretime kadar GSYH'nın ortalama % 5.3'ünü harcamıştır. Kanada, Şili, Kolombiya, İzlanda, İsrail, Kore, Yeni Zelanda, Norveç, Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler GSMH'nın % 6'sı ve yukarısını harcamıştır. Çek Cumhuriyeti, Macaristan, Endonezya, Japonya, Letonya, Rusya Federasyonu ve Slovak Cumhuriyeti gibi ülkeler

GSMH'nin %3'den daha az harcama yapmıştır. Türkiye ise OECD ülkeleriyle karşılaştırıldığında GSMH'nin % 4.4'ünü ayırmaktadır. Yüksek öğretim de ise en fazla kaynak ayıran ülkeler Kanada, Şili, Kore ve Amerika Birleşik Devletleri % 2,3 ve % 2.8 arasında değişmektedir. Bu ülkeler arasında yükseköğretime en az kaynak ayıran ülkeler ise İtalya ve Lusemburg'dur. Türkiye OECD ülkeleri ile karşılaştırıldığında çoğu ülkeye göre eğitime daha az kaynak ayırdığı gözlenmektedir.

Tablo 2.1.

OECD Ülkelerinin Eğitim Harcamalarının GSYH'ya Oranı (%)

OECD ülkeleri	İlkokul, Ortaokul ve Ortaöğretim		İlkokuldan Yükseköğretime kadar
		Yükseköğretim	
Avustralya	4,0	1,6	5,6
Belçika	4,3	1,4	5,9
Kanada	3,6	2,5	6,0
Şili	3,6	2,5	6,1
Çek Cumhuriyeti	2,8	1,4	4,4
Estonya	3,2	1,6	4,9
Finlandiya	3,9	1,8	5,8
Fransa	3,8	1,4	5,3
Almanya	3,1	1,2	4,4
Macaristan	2,6	1,2	4,1
İrlanda	4,4	1,3	5,6
İsrail	4,4	1,6	6,5
İtalya	3,0	0,9	3,9
Japonya	2,9	1,5	5,0
Kore	3,7	2,3	6,7
Lusemburg	3,3	0,4	3,7
Meksika	3,9	1,3	5,4
Hollanda	3,8	1,7	5,5
Yeni Zelanda	5,0	1,9	6,9
Norveç	4,6	1,6	6,5
Polonya	3,4	1,3	4,8
Portekiz	4,5	1,3	5,9
Slovak Cumhuriyeti	2,7	1,0	3,8
Slovenya	3,7	1,2	4,9
İspanya	3,1	1,2	4,3
İsveç	3,7	1,7	5,4
İsviçre	3,5	1,2	4,9
Türkiye	3,0	1,4	4,4
Birleşik Krallık	4,5	1,8	6,3
Amerika Birleşik Devletleri	3,6	2,8	6,4
OECD ortalaması	3,7	1,5	5,3

Kaynak: Education at a Glance 2015a

2.1.5.2. OECD ülkelerinde eğitim harcamalarının kamu ve özel fonlara dağılımı

Tablo 2.2.

OECD Ülkelerinde Eğitim Harcamalarının Kamu ve Özel Fonlara Dağılımı (%)

OECD ülkeleri	İlkokul, Ortaokul, Ortaöğretim		Yükseköğretim		İlkokuldan Yükseköğretime kadar	
	Kamu	Özel	Kamu	Özel	Kamu	Özel
Avusturalya	82,4	17,6	44,9	55,1	71,7	28,3
Belçika	96,3	3,7	89,9	10,1	94,9	5,1
Kanada	91,0	9,0	54,9	45,1	76,2	23,8
Şili	78,0	22,0	34,6	65,4	60,1	39,9
Çek Cumhuriyeti	91,0	9,0	79,3	20,7	87,3	12,7
Danimarka	97,2	2,8				
Estonya	99,1	0,9	78,2	21,8	93,4	6,6
Finlandiya	99,3	0,7	96,2	3,8	98,3	1,7
Fransa	91,0	9,0	79,8	20,2	88,0	12,0
Almanya	86,5	13,5	85,9	14,1	86,6	13,4
Macaristan	94,2	5,8	54,4	45,6	81,5	18,5
İrlanda	95,7	4,3	81,8	18,2	92,6	7,4
İsrail	88,9	11,1	52,4	47,6	77,1	22,9
İtalya	95,5	4,5	66,0	34,0	88,4	11,6
Japonya	92,9	7,1	34,3	65,7	70,1	29,9
Kore	83,9	16,1	29,3	70,7	66,5	33,5
Lussemburg	97,8	2,2	94,8	5,2	97,4	2,6
Meksika	82,8	17,2	69,7	30,3	80,3	19,7
Hollanda	86,7	13,3	70,5	29,5	81,7	18,3
Yeni Zelanda	82,5	17,5	52,4	47,6	74,2	25,8
Norveç			96,1	3,9		
Polonya	92,0	8,0	77,6	22,4	88,1	11,9
Portekiz	85,2	14,8	54,3	45,7	78,5	21,5
Slovak Cumhuriyeti	88,1	11,9	73,8	26,2	84,6	15,4
Slovenya	91,0	9,0	86,1	13,9	89,8	10,2
İspanya	88,7	11,3	73,1	26,9	84,2	15,8
İsveç	100,0	0,0	89,3	10,7	96,7	3,3
Türkiye	85,4	14,6	80,4	19,6	83,8	16,2
Birleşik Krallık	84,0	16,0	56,9	43,1	76,4	23,6
Amerika Birleşik Devletleri	92,0	8,0	37,8	62,2	68,4	31,6
OECD ortalaması	90,6	9,4	69,7	30,3	83,5	16,5

Kaynak: Education at a Glance 2015

Ülkelerin eğitim harcamalarına bakıldığında ilköğretim, ortaokul ve ortaöğretimin çoğunlukla kamu tarafından finanse edildiği görünür. OECD ülkelerinde ilköğretim ve ortaöğretim kamu kaynaklarından ortalama % 90'ı doğrudan; % 9'u ise özel kaynaklardan gelmektedir. Ancak yükseköğretim kurumlarında durum farklılaşarak fonlarının büyük kısmını özel kaynaklar oluşturmasına rağmen kamu tarafından da finanse edilmektedir (OECD, 2015a, S. 240). 2000 ve 2012 yılları arasında yükseköğretim kurumları için kamu finansmanın ortalama 2000 yılında % 69 olan payı 2012 yılında % 64'e düşmüştür (OECD, 2015b).

Bazı ülkelerde eğitim harcamalarında kamusal finansman ağırlıklı bir yer tutarken bazı ülkelerde özel finansmanın oransal yüksekliği dikkat çekmektedir. Kamu ve özel fon payı ülkeler arasında yaygın olarak değişmektedir. Özel fonların payı Kanada, İsrail, Portekiz ve Birleşik Krallık'ta % 20'yi, Avustralya, Japonya ve Yeni Zelanda'da % 25, Kolombiya, Kore ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ise % 30'u ve Şili'de ise yaklaşık % 40'a ulaşmaktadır. Bunun aksine Finlandiya, Lüksemburg ve İsveç harcamaların % 4'ten azı özel kaynaklardan gelmektedir. Eğitim kurumlarında özel harcamalar OECD ülkelerinde ortalama GSMH oranında en yüksek üniversite düzeyindedir. Bu pay, Şili, Kore ve Amerika Birleşik Devletleri'nde en yüksek olduğu ülkelerdir.

2.1.5.3. OECD ülkelerinde öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması

İlköğretim ve ortaokul seviyesinde kişi başına düşen gelire öğrenci başına yapılan harcamalar arasında güçlü bir ilişki vardır. Ancak üniversite seviyesinde bu ilişki zayıftır. Ana sebebi finansal mekanizmalar ve kayıt deseni bu seviyede farklı olmasıdır. OECD ülkelerinde ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite de öğrenci başına yapılan harcamalar 2005'ten 2012'ye kadar, ortalama % 21 oranında artmıştır. OECD ülkeleri karşılaştırıldığında ülkelerin yaklaşık dörtte biri öğrenci başına yaptığı harcamalarda bir azalma olmuştur (OECD, 2015a). Öğrenci başına eğitim kurumları tarafından yıllık harcama, İlköğretimde öğrenci başına 8.247 dolar, orta öğretim öğrencisi başına 9.876 dolar ve üniversite de ise 10.220 dolardır.

Tablo 2.3.

OECD Ülkelerinde Öğrenci Başına Yapılan Yıllık Eğitim Harcaması (ABD Doları)

Ülkeler	İlkokul	Ortaokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	İlköğretimden Yükseköğretime
Avusturalya	7.705	10.574	9.581	10.455	10.347
Belçika	9.581	11.670	12.210	10.156	12.135
Kanada	9.680		11.695	15.788	
Şili	4.476	4.312	3.706	7.600	5.235
Çek Cumhuriyeti	4.728	7.902	7.119	6.807	7.684
Danimarka	10.953	11.460	9.959		
Estonya	5.668	6.524	7.013	4.690	6.878
Finlandiya	8.316	12.909	8.599	10.728	11.030
Fransa	7.013	9.588	13.070	10.361	10.450
Almanya	7.749	9.521	12.599	10.025	11.363
Macaristan	4.370	4.459	4.386	7.405	5.564
İrlanda	8.681	11.087	11.564	11.418	10.740
İsrail	6.931			7.710	7.903
İtalya	7.924	8.905	8.684	6.369	8.744
Japonya	8.595	9.976	10.360		11.671
Kore	7.395	7.008	9.651	8.026	9.569
Lussemburg	20.020	20.247	20.962	21.358	22.545
Meksika	2.632	2.367	4.160	6.647	3.509
Hollanda	8.185	12.227	12.368	12.505	12.211
Yeni Zelanda	7.069	8.644	10.262	10.841	9.443
Norveç	12.728	13.373	15.248	12.010	15.497
Polonya	6.721	6.682	6.419	7.692	7.398
Portekiz	6.105	8.524	8.888	4.917	7.952
Slovak cumhuriyeti	5.415	5.283	5.027	6.191	6.072
Slovenya	9.015	9.802	6.898	8.888	9.031
İspanya	7.111	9.137	9.145	8.983	9.040
İsveç	10.312	10.966	11.329	10.589	12.742
İsviçre	13.889	16.370	17.024	11.632	17.485
Türkiye	2.577	2.448	3.524	5.557	3.514
Birleşik Krallık	10.017	10.271	9.963	18.593	12.084
Amerika Birleşik Devletleri	11.030	11.856	13.059	23.706	15.494
OECD ortalaması	8.247	9.627	9.876	10.309	10.220

Kaynak: OECD at a Glance, 2015a

Ülkeler kaynaklarını ayırırken farklı önceliklere sahiptir. Örneğin öğrenci başına en fazla harcama yapan OECD ülkesi Belçika, Norveç, İsviçre, Hollanda, Japonya, Lüksemburg, İsviçre ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Türkiye, OECD ülkeleriyle

karşılaştırıldığında öğrenci başına yapılan kamusal eğitim harcaması miktarı, ortalamanın çok altında olduğu gözükmektedir.

2.1.5.4. OECD ülkelerinde genel ve mesleki programlarda öğrenci başına yapılan yıllık eğitim harcaması

Mesleki ve genel programlarda öğrenci başına yapılan harcamalara bakıldığında yine Türkiye OECD ülkeleri arasında alt sıralarda yer aldığı gözükmektedir. Ülkeler ise karşılaştırıldığında genel ve mesleki programlarda öğrenci başına yapılan harcama oranları farklılaşmaktadır. Genel programlarda öğrenci başına yapılan harcamalar mesleki programlarda yapılan harcamalardan fazla olan ülkeler Avustralya, İsviçre, Birleşik Krallık'tır. Meslek programlarda öğrenci başına yapılan harcamalar genel programlardan fazla olan ülkeler ise Almanya, İsrail, İsveç, Hollanda, Lüksemburg'tur.

Tablo 2.4.

OECD Ülkelerinde Genel ve Mesleki Programlarda Öğrenci Başına Yapılan Yıllık Eğitim Harcaması (ABD Doları)

Ülkeler	Genel programlar	Mesleki programlar	Toplam
Avustralya	11.272	6.378	9.076
Belçika	12.958	11.720	12.210
Şili	4.264	4.199	4.244
Çek Cumhuriyeti	5.958	7.392	7.012
Estonya	6.800	7.436	7.101
Finlandiya	7.628	8.978	8.599
Almanya	10.433	13.073	12.009
Macaristan	4.346	4.245	4.310
İsrail	4.525	10.692	5.630
Lüksemburg	18.791	21.230	20.265
Meksika	3.751	4.788	4.160
Hollanda	10.211	13.357	12.366

Tablo 2.4. (Devamı)

Yeni Zelanda	9.987	10.501	10.169
Polonya	6.005	7.580	6.899
Slovak cumhuriyeti	3.920	5.552	5.027
Slovenya	10.838	4.615	6.898
İspanya	8.460	10.567	9.145
İsveç	9.219	12.625	10.944
İsviçre	15.843	8.494	17.024
Türkiye	3.380	3.676	3.524
Birleşik Krallık	11.951	6.665	9.963
Amerika Birleşik Devletleri			13.059
OECD ortalaması	8.698	9.025	9.704

Kaynak: OECD at a Glance, 2015a

2.1.6. Türkiye’de eğitim finansmanı ve güncel gelişmeler

2.1.6.1. Türkiye’de eğitim finansmanı

Türkiye’de ilköğretimden üniversiteye kadar eğitim finansmanının büyük bir oranı vergilerle sağlanan kamu finansmanına dayanmaktadır. Devlet tarafından finanse edilen eğitim kurumları devletin yeterince kaynak ayıramamasından dolayı eğitim kurumlarını ve yöneticilerini kendi başlarının çaresine bakmaya ve kamu dışı kaynak sağlayabilme yönünde arayışlara itmiştir. Parasız olarak görülen eğitimin, eğitim kademelerinde özel finansman ile ayakta durduğu görülmektedir (Güvence, 2008; Kayıkçı ve Akan, 2014). Özel finansman kaynaklarını okul bölgesinin bulunduğu sosyo-ekonomik düzeye göre büyük oranda farklılaşmasıyla, okullar arasında önemli derecede olanak eşitsizlikleri gözlenebilir. Gecekondü gibi bölgelerde okullar katkı payları veya başka türlü gelirleri düzenli olarak toplayamazken, görece daha varlıklı okullar daha rahat harcama yapmaktadır (Kurul, 2012).

2.1.6.1.1. Türkiye’de eğitim sektörü için finansmanın başlıca kaynakları

Dünya bankasının (2006) Türkiye kamu harcamaları raporunda eğitim harcamalarında kullanılan başlıca kaynakları aşağıdaki şekilde sıralamıştır.

2.1.6.1.1.1. Merkezi bütçe kaynakları

Bunlar genel bütçeden MEB’e doğrudan tahsis edilen ödeneklerden oluşmaktadır. Toplam eğitim harcamalarındaki genel devlet gelirlerinin toplam payı döner sermaye ve bütçe dışı fonları dâhil olmak üzere yaklaşık yüzde 98’dir.

2.1.6.1.1.2. Bütçe dışı fonlar - sosyal dayanışma ve destekleme fonu

Geçerli çerçevede, sadece Sosyal Dayanışma ve Destekleme Fonu eğitim sektörüne ekstra bütçe fonları sağlar. Bu fon, yoksul ailelerin çocuklarına ücretsiz okul kitapları ve finansal yardım sağlar. Sosyal Dayanışma ve Destekleme Fonunun eğitimle ilgili harcamaları eğitim için düşünülmendiğinden dolayı Bütçe de "başka yerde sınıflandırılmamış" olarak kategorize edilir. Yoksul yanlısı bir destek olarak burs sağlanır.

2.1.6.1.1.3. Döner sermaye

Üniversite öncesi düzeyde, meslek liseleri öğrencileri tarafından üretilen ürünlerin satışı yoluyla okula gelir sağlanarak oluşturulan kaynaklar döner sermaye gelirinin çoğunu oluşturur. Bu katkı okula genellikle mevcut olmayan personel ve malzeme gibi giderleri ödemek için tahsis edilir. Lise sonrası seviyede ise üniversite hastaneleri döner sermayeleri ile üniversitelere önemli miktarda gelir sağlamaktadır.

2.1.6.1.1.4. Yerel yönetimler

Türkiye'deki eğitim sektörüne fon sağlayan yerel yönetimlerin belediyeler ve İl Özel İdareleri olmak üzere iki türü mevcuttur. Yerel yönetimleri düzenleyen 222 kanununda il özel idareleri gelirlerinin en az yüzde 20 sini özellikle ilköğretim düzeyinde harcama zorunluluğu getirilmiştir.

Bunun dışında eğitime sağlanan gelirler,

- Dış ülke ve kuruluşlardan sağlanan dış kredi, burs ve bağışlar,
- Halk ve kuruluşların eğitime bağışları ile
- Okul-aile birliği gelirlerinden oluşmaktadır (MEB, 2014b).

2.1.6.3. Türkiye’de eğitim harcamaları

Eğitimin sosyal faydasının sosyal maliyetten yüksek olması ve insan sermayesini geliştirerek ekonomik verimliliği artırmasından dolayı kamu harcamaları içinde eğitim harcamalarını öncelikli bir konuma getirmektedir (Yılmaz, 2007). Sosyal faydayı arttırması istendiğinden dolayı faydalanan bireylerin piyasa koşullarının çok altında maliyetinden çok daha düşük miktarda bedel ödediği görülmektedir (Güngör ve Göksu, 2013).

Eğitim harcamaları okullar, üniversiteler ve diğer kamu ve özel eğitim kurumlarının üzerindeki harcamaları kapsamaktadır. Harcama eğitim kurumları aracılığıyla sağlanan öğrenciler ve aileleri için talimat ve yardımcı hizmetlerini içermektedir (OECD, 2012).

Türkiye’de kamu eğitim harcamalarında 1999 ekonomik krizinden sonra bir düşüş olmuştur. Kamu eğitim harcamaları GSMH’nin yaklaşık olarak yüzde dördünü oluşturmuştur. 1999 yılında eğitim yüzde 4.48 oranında zayıf bir pay almasına rağmen daha sonra mali baskılar sebebiyle artmaya devam etmiştir. Hükümetin 2006 eğitim harcamalarına bakıldığında sadece 2002 GSMH’nin yüzde 4.33 daha az oranda GSMH yaklaşık yüzde 4.17 oranında harcama yapmıştır (Dünya bankası, 2006). 2006 yılından sonra da eğitime ayrılan paylar giderek artmaya devam etmiştir (MEB, 2014b).

Tablo 2.5.

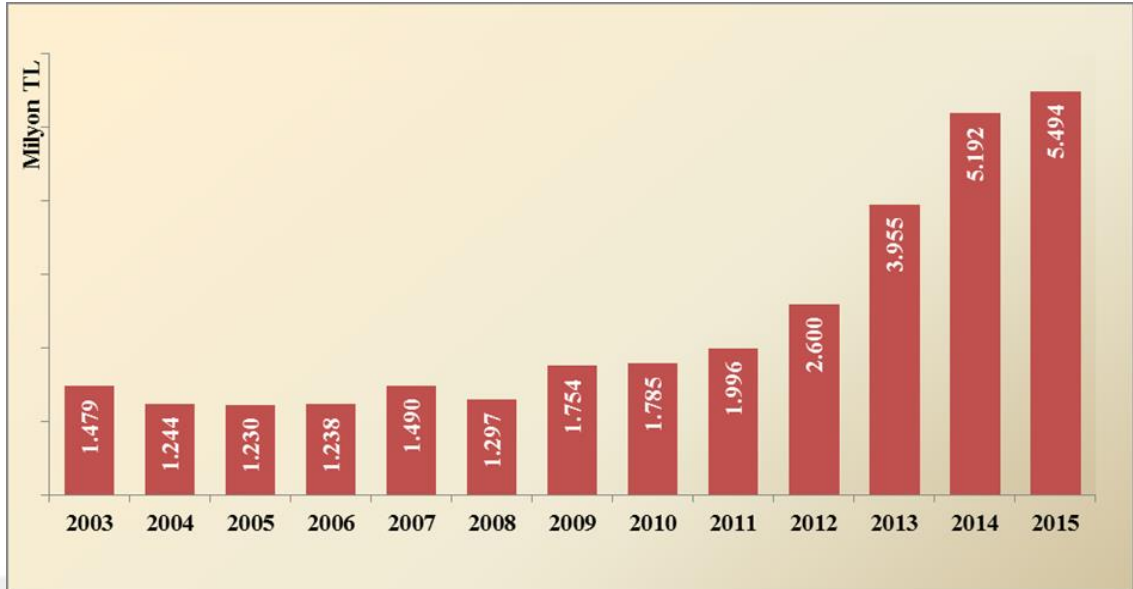
Milli Eğitim Bakanlığı Bütçe Tasarılarının GSYH ve Merkezi Yönetim Bütçesine Oranları

Yıllar	GSYH	Konsolide Bütçe /Merkezi Yönetim Bütçesi *** (1)	MEB Bütçesi	Milli Eğitim Bakanlığı Bütçesinin	
				GSYH'ya	Kon. Büt./Merkezi
				Oran	Yön.Büt. Oran
				%	%
1997	29.393.262.000	6.361.685.500	510.063.600	1,74	8,02
1998	70.203.147.000	14.789.475.000	1.243.108.000	1,77	8,41
1999	104.595.915.540	27.266.600.000	2.131.808.500	2,04	7,82
2000	166.658.021.460	46.827.436.000	3.350.330.000	2,01	7,15
2001	240.224.083.050	48.519.490.000	4.046.305.625	1,68	8,34
2002	350.476.089.498	98.131.000.000	7.460.991.000	2,13	7,60
2003	454.780.659.396	147.230.170.000	10.179.997.000	2,24	6,91
2004	559.033.025.861	150.658.129.000	12.366.236.276	2,21	8,21
2005	648.931.711.812	156.088.874.910	14.835.422.184	2,29	9,50
2006	758.390.785.210	174.958.100.699	16.568.145.500	2,18	9,47
2007	843.178.421.420	204.988.545.572	21.355.634.000	2,53	10,42
2008	950.534.250.715	222.553.216.800	22.915.565.000	2,41	10,30
2009	952.558.578.826	262.217.866.000	27.446.778.095	2,88	10,47
2010	1.098.799.348.446	286.981.303.810	28.237.412.000	2,57	9,84
2011	1.297.713.210.117	312.572.607.330	34.112.163.000	2,63	10,91
2012	1.416.798.489.820	350.898.317.817	39.169.379.190	2,76	11,16
2013	1.565.180.961.710	404.045.669.000	47.496.378.650	3,03	11,76
2014**	1.719.000.000.000	434.995.765.000	55.704.817.610	3,24	12,81
2015**	1.945.000.000.000	472.943.000.000	62.000.248.000	3,19	13,11

(**) Gerçekleşmesi tahminidir. 2015 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Tasarısından alınmıştır.

(***) Bütçe kanunlarından kesintili bütçe ödenekleri alınmıştır. Merkezi Yönetim Bütçesi Toplamı (Hazine Yardımları ve Gelirlerden Ayrılan Pay Hariç)

Kaynak: MEB, 2014b

Kaynak: MEB, 2014b

Grafik 1. 2002-2015 yılları arası MEB yatırım ödenekleri

Eğitime ayrılan kaynakların arttırılması eğitim yatırımlarına da yansımıştır. Eğitime yatırım için ayrılan ödeneklerde 2002-2015 yılları arasında arttığı gözükmektedir. Ancak MEB bütçesinden yatırım için ayrılan paya oransal olarak bakıldığında MEB yatırım bütçesinin merkezi bütçe içindeki payı yıllar içerisinde giderek azalmakta olduğu gözükmektedir.

Tablo 2.6.

2002-2016 Merkezi Bütçe Yatırım Ödeneğinden MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay (TL)

Yıllar	Merkezi Yönetim Bütçe Yatırım Ödeneği	MEB Yatırım Ödeneği	Merkezi Yön. Bütçe Yatırım Öden. MEB Yatırımlarına Ayrılan Pay
2002	5.736.000.000	1.281.690.000	22,34
2003	8.998.500.000	1.479.050.000	16,44
2004	7.368.361.000	1.244.150.000	16,89
2005	10.143.886.000	1.230.306.000	12,13
2007	9.341.637.000	1.490.000.000	15,95
2008	8.743.466.000	1.296.704.000	14,83
2009	12.609.700.000	1.754.417.000	13,91
2010	19.046.000.000	1.785.327.000	9,37
2014	36.400.961.000	5.192.300.000	14,26
2015	40.454.052.000	5.494.000.000	13,58
2016	50.559.000.000	6.284.628.000	12,43

Kaynak: MEB, 2014b

2.1.6.2. Türkiye’de eğitim finansmanında güncel gelişmeler

2.1.6.2.1. Eğitim ve öğretim desteği

Eğitim ve öğretim desteği Türkiye’de ilk olarak 2000’li yıllarda gündeme gelen 2012-13 eğitim-öğretim yılında yalnızca özel mesleki ve teknik eğitim okullarında uygulamaya geçirildikten sonra 2014-15 eğitim-öğretim yılı içerisinde ise bütün özel okulları içerecek şekilde uygulanmaya başlamıştır (ERG, 2015a).

2015-2016 eğitim öğretim yılında ise eğitim ve öğretim desteği MEB bütçesinden 230.000 öğrenciye bu tarihlerde geçerli olmak üzere verilmiştir. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenci başına 2 bin 680 lira verilerek toplam 20 bin öğrenciye, ilkokulda 3 bin 220 lira ile 50 bin öğrenciye, ortaokuldaki 3 bin 750 lira ile 50 bin öğrenciye, lise için 3 bin 750 lira ve temel lise için ise 3 bin 220 lira ile 110 bin öğrenciye destek verilerek toplam 230 bin öğrenci, eğitim öğretim desteğinden yararlanmaya hak kazanmıştır. Destek bedeli Bakanlıkça öğrencilerin öğrenim gördükleri okullara üç taksit olarak ödenmiş ve geri kalan bedel ise veliler tarafından okullara ödemiştir (MEB, 2014b).

Eğitim desteğinden yararlanacakların kriterlerine bakıldığında öğrencilerin başarısı, ailenin gelir durumu ve kardeş sayısı gibi ölçütler konulmuştur. En yüksek puanı sağlayan ölçüt akademik başarı puanı baz alınmış olması, desteğin verilmesinde temel alınan kriterin akademik başarısı yüksek öğrencileri hedeflediğini göstermektedir. Oral ve McGivney’e (2014) göre teşvik için tasarlanan puanlama sistemi düşük gelirli öğrencilere destek olmadığını, teşvik ücretlerinin ortalama özel okul ücretlerinin oldukça altında olduğunu, ücretlerin önemli bölümünü yine ailelerin ödediğini belirterek öğrencilerin özel okula gitmesini sağlamaya elverişli olmadığını belirtiyor. Ayrıca Eylül 2014 yılı itibarıyla özel ilköğretim okulu ortalama fiyatı 13.219 TL, ortalama özel lise fiyatı ise 15.979 TL olması ilk ve ortaöğretimde 3.000-3.500 TL arasında verilen tutarın çok çok üstünde olduğunu vurguluyor.

Eğitim izleme raporunda (2015a) ise verilen eğitim ve öğretim desteğinin devlet okullarının yükünü azaltmadığını ve eğitimin niteliğini yükseltmeyeceğini belirtmektedir. Devlet ve özel okullar arasındaki akademik başarı farkı daha da artırabileceği ve eğitimde var olan eşitsizlikleri gidermeyeceğinin yanında desteğin alt

sosyoekonomik gruplar içinden gelen öğrencilerin akademik başarıları yüksek olsa bile öğrenim ücretinin önemli bir bölümünü, veli ödediği için destekten yararlanmalarının olası olmadığını vurgulamaktadır.

2.1.6.2.2. Kamu-özel ortaklığı modeli

Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 16. maddesinde 2009 yılında yapılan değişiklikle eğitim kampüslerinden bahsedilmiştir. Bunun takibinde 2011 yılında "Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" yayınlanmıştır. Bu kararname ile "Eğitim öğretim tesislerinin, kiralama karşılığı yaptırılabilmesi ile mevcut eğitim öğretim tesislerinin yenilenmesinin; eğitim öğretim tesislerindeki eğitim öğretim hizmet dışı alanların işletilmesi karşılığında gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine yaptırılabilmesi" hükmü yer almıştır. Bu uygulama ile eğitim tesislerinin yapımının kamunun yapma zorunluluğu ortadan kaldırılmış ve özel sektör aracılığıyla yapılmasının önü açılmıştır. Bu düzenleme ile ilişkili olarak ardından 30.11.2012 tarihinde Eğitim Kampüsleri Projesi'ne ilişkin süreç başlatılmıştır (MEB, 2012a).

Birçok ülkede, eğitim kampüsleri öğrenci başına harcamaları düşürdüğünden dolayı uygulanmaktadır. Eğitim kampüsleri projesi ile okulların şehir dışına taşınması aynı zamanda kent merkezinde yer alan değerli okul binaları ve arazilerinin satışını da kolaylaştıracak olması beklenmektedir. Eğitim kampüslerini hakkında dile getirilenler arasında okul tesislerin yirmi yıl kadar kiralanacağı, bu süre bitiminin ardından Milli Eğitim Bakanlığına devredileceğidir. Şehir dışına taşınan öğrencilerin ulaşım, yemek gibi ihtiyaçlarının ailelere yüklenmesi beklenmektedir (Büyükcen ve Yelken, 2013). Eğitim kampüsleri Kamu-Özel Ortaklığı finansman modeli göre MEB tarafından "Yap - Kirala - Devret" şeklinde oluşturulan bir model olarak tasarlanmıştır (MEB, 2012a).

K.Ö.O. modelinde, yüklenici firmalar eğitim kampüslerini inşa edebilmek için yerli ve yabancı finans kuruluşlarının desteğini alarak yapacak, kiralama dönem bitiminde Milli Eğitim Bakanlığı'na devredeceklerdir (Büyükcen ve Yelken, 2013). Yapım işinin yanı sıra işletme süresi boyunca eğitim öğretim dışındaki hizmet ve inşaat işletim hakkı yükleniciye bırakılmıştır (MEB, 2012a).

Dünya Bankası, OECD gibi kuruluşlar tarafından teşvik edilen İngiltere, Amerika gibi dünyada birçok ülke de bu model uygulanmaktadır. Bu model çerçevesinde, devlet kaynaklarının ve/veya hizmet sunumunun yetersiz olduğu gerekçesiyle kamusal hizmetlerde özel sektöre daha fazla alan açılması hedeflenmektedir (Büyükcan ve Yelken, 2013).

Kamu-Özel Ortaklığı ile yeni kaynaklar sayesinde yeni ve daha kaliteli fiziksel altyapı ve sundukları olanaklar ile eğitim kampüslerinin sahip olacakları katkılarının yanında, yüklenici tarafından işletilecek alanların fazlalığı, kamusal ve okul-toplum ilişkilerini erozyona uğratma, öğrencilerin müşteri muamelesi görmesi gibi etkilerini olacağı konusunda düşünceler mevcuttur (Büyükcan ve Yelken, 2013).

2.1.6.2.3. Türkiye’de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemi projesi (TEFBİS)

TÜBİTAK “Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (1007)” çerçevesinde geliştirilen Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi Projesi (TEFBİS) 2012 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Proje ile amaçlanan il, ilçe ve okullar düzeyinde, okulların kaynak türlerine göre gelir ve gider envanterlerini içeren bir sistem oluşturmaktır. Öğrenciye yapılan eğitim harcamaları, gerçek ve güncel verilerle elektronik ortamda, kayıt altına alınmasına olanak sağlayan bu sistem eğitime sağlanan kaynakların etkin ve verimli kullanılması ve ekonomik yatırımlara dönüştürülmesine ilişkin verilerin alınması ve raporlanması sağlanmaktadır (MEB, 2014b).

TEFBİS ile tüm devlet okulları için en önemli bir kaynak olan okul aile birlikleri gelirleri başta olmak üzere devlet okullarına sağlanan her türlü özel finansal kaynakları belgelenmeyi amaçlamaktadır (MEB, 2014a). MEB bağlı merkez teşkilatından başlayıp, en son kademe olan okullar ve bu okullara bağlı okul aile birlikleri ve döner sermaye işletmeleri ile pansiyon bütçeli okulların gelir ve gider işlemlerinin kaydedilmesini sağlayan bu sistem tasarlanmıştır (MEB, 2009). Proje yetkilileri, , TEFBİS’in daha eşitlikçi bir kaynak dağılımını destekleyebileceğini dile getirerek kaynağı az olan okullara fazla kaynak aktarılacağını vurgulamaktadır (ERG, 2015b).

Balcı ve Öztürk (2014) TEFBİS'e dair okul yöneticilerinin görüşleri incelemişler ve okul yöneticileri sistemle ilgili bir takım sorunlar yaşadığını ifade etmişlerdir. Okul yöneticileri, TEFBİS'e girdikleri yanlış bilgiyi düzeltmenin zaman aldığını çünkü hata düzeltilirken bürokratik aşamalardan geçildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca okul yöneticileri sistemin özellikle yılsonunda yavaş çalıştığını bildirmişlerdir. Benzeri güçlükleri yabancı ülke eğitimcilerinin de yaşadığı ayrıca çalışmada vurgulanmıştır.

2.1.6.2.4. Şartlı nakil sistemi

2001 yılında Türkiye'de ekonomik krizin yaşanmasının ardından Dünya Bankası tarafından hibe edilen Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP) başlatılmıştır. SRAP son ekonomik krizin yoksul haneler üzerindeki etkilerini hafifletmek, mevcut sosyal güvenlik ağı programlarını genişletmek ve güçlendirmek amacıyla tasarlanmıştır. Bu hedeflere ulaşmak için SRAP çerçevesinde Şartlı Nakit Transferi Programı (ŞNT) başlatılmıştır (Emir, Erbaydar ve Yüksel, 2013).

ŞNT ile yoksulların eğitim ve sağlık hizmetlerine olan talebini teşvik etmek için, olumlu davranış değişikliği şartına bağlı olarak sürekli nakit transferler sağlanmaktadır. Bu programlar devletin arz odaklı yaklaşımından, talep odaklı yaklaşıma odaklanan bir değişimi temsil etmektedir. ŞNT dezavantajlı kişileri hedefler ve acil yoksulluğun giderilmesini sağlamanın yanı sıra, gelecekteki beşeri sermayeyi artırmayı hedefler. ŞNT programları informal sektörde istihdam edilen, sosyal koruma programlarının dışındaki, özellikle dışlanmış gruplara ulaşmada başarı sağlayarak dünya çapında popülerlik kazanmışlardır. ŞNT programlarının önemli özellikleri olan çocuklu hanelerin hedeflenmesi ve para transferlerinin kadınlara yapılması daha fazla sosyal bütünleşmelerine yönelik çabalara katkıda bulunur (Aile ve sosyal politikalar bakanlığı, 2012).

Sosyal Riski Azaltma Projesi ile Şartlı eğitim yardımı kapsamında, Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan, nüfusun en yoksul kesimindeki ailelere ihtiyaç sahibi ailelerin çocuklarına düzenli olarak okula göndermeleri koşuluna ile ödemeler doğrudan annelere yapılmaktadır (MEB, 2011b, s. 102). Bu kapsamında 2013 yılında yaklaşık 2 milyon öğrencinin fayda sahibi olduğu Şartlı Eğitim Yardımları

kapsamında; yoksul ailelere çocuklarının okula devam etmeleri şartıyla, “Şartlı Eğitim Yardımı” yapılmıştır. İlköğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 35 TL ilköğretime devam eden kız öğrenci için/aylık 40 TL, ortaöğretime devam eden erkek öğrenci için/aylık 50TL, ortaöğretime devam eden kız öğrenci için/ aylık 60 TL olarak verilmiştir (MEB, 2014b).

2.1.6.2.5. Okul gelişim programı

Dünya bankası ortaöğretim projesinin süresince bir alt bileşeni olarak 2010 yılında okul gelişim programı tanıtmıştır. Okul gelişim programı Millî Eğitim Bakanlığına bağlı seçilmiş ilköğretim ve orta öğretim okulları için fon tahsis eden bir programdır. Türkiye'de ekonomik krizin ardından yerel okullara destek sağlamak için dezavantajlı bölgelerdeki okullara öğrenim koşullarını iyileştirmek adına ek yardım olarak tasarlanan bu fonlar ile okullara ödenekler tahsis edilmiş ve bu ödenekleri kullanma kararı okullara verilmiştir (DB, 2012b).

OGP kapsamında 25 ilde bulunan 46 ilçedeki 2.710 okul desteklenmiştir (MEB, 2010). 2010 ile 2012 yılları arasında kayıt oranlarının yüzde 90'dan daha az olduğu ilçelerden seçilen ilk ve ortaöğretime bir defaya mahsus dağıtılan hibeler ile okullar paranın nasıl harcanacağı konusunda kontrole sahip olmuştur. Okul Geliştirme Programı altında, okul bazlı fon ile okullar okul-temelli yönetim modelini deneyimlemişlerdir (DB, 2014).

MEB ve dünya bankasının ortak çabaları ile hayata geçirilen okul gelişim programı ilk ve ortaöğretim mali yönetim sistemi için önemli bir projedir (ERG, 2015b). Bu proje ile özellikle ilköğretim okulları kamu kaynaklarını doğrudan kullanamadıkları için OGP ile elde edilen deneyimler gelecekte Türkiye'nin personel dışı cari harcamalar için okul ödenekleri oluşturmasında kullanılabilir (ERG, 2012a).

OGP ile ilgili yapılan değerlendirmelerde, faydalanıcıların çoğu, okullar ile ilçe milli eğitim müdürlükleri arasındaki iletişimin arttığını, toplum paydaşlarının okul yönetimi karar verme sürecine katılmasının büyük bir faydası olduğunu dile getirmiştir (DB, 2014). Yine OGP'nin değerlendirildiği bir raporda “tüm veliler, öğretmenler ve idareciler, programın iyileştirilmiş bir okul ortamına katkıda bulunduğunu ve öğretmenlerden ve okuldan duyulan memnuniyeti arttırdığını düşünmektedir” (Köse ve

Şaşmaz, 2012). Ayrıca önceki yıla kıyasla okullaşma oranlarının da arttırdığı, devamsızlıkların azaldığı, “Fatih Projesi’nin pilot uygulamasının okullarda OGP ile başladığı, okul kitaplıklarına eğitim setlerinin, okuma kitaplarının alındığı, yönetici, öğretmen, öğrenci, veli ve toplum önderlerine seminerler verildiği, ev, veli ziyaretleri yapılarak okul kayıt ve devam oranlarının arttığı, okullarda sosyal alanların uygulamasının okullarda OGP ile başladığı dile getirilmiştir (MEB, 2011c).

Okullar, hibeler ile mal, hizmet ya da küçük onarımlar için harcama yapmışlardır. Okullara OGP kapsamında verilen fonlar ile okullar temel ihtiyaçlarını gidermek için kullanmıştır. Hibelerin yüzde 50'sinde fazlası ile bilgisayar, mobilya ve laboratuvar malzemeleri gibi ekipman satın alınmış, yüzde 31'i ile ise hijyen tesisleri ile küçük ölçekli inşaat işleri için kullanılmıştır. Bazı okullar ise fonlar ile öğrencileri orta öğretim giriş sınavına hazırlamak üzere mal ve hizmet almak için kullanmıştır (DB, 2014).

2.1.6.3. Çalışma konusuyla ilgili yapılmış belli başlı araştırmalar

Bu bölümde çalışmanın konusuyla ilgili benzerlik gösteren eğitim ve ortaöğretim okullarıyla ilgili araştırmalara ayrı ayrı yer verilmiştir.

2.1.6.3.1. Eğitim finansmanı ile ilgili yapılmış araştırmalar

Kavak, Ekinci ve Gökçe (1997) tarafından yapılan “İlköğretimde Kaynak Arayışları” araştırmada, ilköğretim okullarında 27 çeşit özel gelir kaynağı elde ettiklerini ve para toplama konusu zaman zaman okulla paydaşlar arasında çatışmalar yaşandığını öğretmenler açısından para toplamanın çok sıkıntılı bir süreç olduğunu saptamıştır. Okul yöneticileri ilköğretim okullarına merkezi bütçeden ayrılan payların yetersiz olmasından dolayı yeni kaynak arayışlarına itmiş olduğunu belirtmiştir.

Akça (2002) “Ailelerin ilköğretim kademesinde yaptıkları eğitim harcamaları” konulu araştırmasında veliler eğitim için en çok ders kitabı, kırtasiye ve okul kıyafeti vb harcamalar yaptıklarını ve eğitim harcamaları açısından aileleri üç gruba ayırarak il gruptaki aileler gelirlerinin %11,4’ünü, sonraki grup %6,5’lik, son gruptakiler %8,57’lik kısmını eğitim için harcadıklarını belirtmişler. Velilerin çoğunluğu ilköğretimde genellikle para sorunu olduğunu ve devletin ilköğretim okullarına

yeterince para ayırmadığını, hatta devletin bilinçli olarak ilköğretim okullarına kaynak ayırmadığı bunun yanında yöneticilerin toplanan bağışlardan dolayı velilerle sorun yaşadığını dile getirmişlerdir. Ayrıca veliler eğitim masraflarının çoğunluğunu kendilerinin karşıladığını, ilköğretim okullarının parasız eğitim veren kurumlar olmadığını ve para toplama işinin okul-aile işbirliğinin sağlanmasına engellediğinin ifade etmişlerdir. Velilerin bazıları velilerden sürekli para toplanması yerine eğitimin bir fiyatı olması gerektiğini, bazıları ise eğitim vergisinin olması gerektiğini belirttiklerini saptamıştır.

Zoraloğlu, Sahin ve Fırat (2004) “İlköğretim okullarının finansal kaynak bulmada karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerin okula etkileri” adlı tezinde okulların yakıt, su ve elektrik gibi cari giderlerinin devlet tarafından karşılandığını ancak boya, badana, temizlik, tamirat, telefon, fotokopi gibi harcamaların özel gelirlere harcandığını saptamıştır. Okulların sağladığı gelirler arasında bağışlar, kantin kirası ve anasınıfı ücreti ve diğer kalemlerden elde ettiklerini, okul gelirlerinin üst sosyo ekonomik bölgelerdeki okulların ihtiyaçlarını karşıladığını geri kalan bölgelerdeki okulların okulların gelirinin ihtiyaçlarını karşılamadığını bulmuştur.

İnanlı (2005)’nin “Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sistemi ile Türk Eğitim Sisteminde Eğitimin Yönetimi ve Finansmanı” adlı tezinde Avrupa Birliği ülkelerinde ve Türkiye’de eğitim finansmanında kamu kaynaklarının oranı daha yüksek olduğunu saptamıştır. kamu bütçesinden ve GSYH’den eğitime ayrılan kaynaklar, en yüksek payın Danimarka, en düşük payın ise Yunanistan tarafından ayrılmış olduğu bulunmuş ve Türkiye’nin ülkeler bazında karşılaştırıldığında çok düşük bir pay ayırdığını bulunmuştur. Hatta Türkiye 1990’lı yıllarda eğitime kamu harcamalarının % 18 ayırırken 2000’li yıllarda % 8’e düşmüş ve buna bağlı olarak öğretmen maaşlarının birçok Avrupa ülkesinden düşük olduğunu belirtmiştir.

Demir (2006) “İlköğretim hizmetinin özel ve kamu kesimince sunulmasının etkinliğinin ölçülmesi ve Denizli örneği” konulu tezinde, seçilmiş ülkeler ile Türkiye’de, ilk ve ortaöğretim okullarında eğitim hizmetlerinin finansman yapısını inceleyerek finansman yönünden özel kesimin ve kamu kesiminin düzeyini belirlemiştir. Eğitim kalitesi açısından özel okulların kamu okullarına göre eğitim kalitesinin daha yüksek olduğunu belirleyerek devlet tarafından ayrılan kaynakların yetersiz ve öğretmenlerin

maaşlarının düşük olduğu ve öğrencilerin velilerin görüşüne göre gönüllü kuruluşların eğitim finansmanında daha fazla rol alması gerektiği görüşlerini saptamıştır. Özel ve kamu okullarının etkinliği açısından okullar arasında farklılık tespit etmiş ve Türkiye’de öğrenci başına yapılan harcamalar Avrupa ülkelerinin çok kaldığını dile getirmiştir.

Yolcu (2007) tarafından yapılan tezinde “Türkiye’de ilköğretim finansmanının değerlendirilmesi” 1974-2003 yılları arasında ilköğretim harcamalarının, öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artışa karşın, MEB harcamaları içindeki oransal gelişimi, ortalama % 6,2 oranında bir azalma gösterdiğini ve ilköğretimde bu yıllar arasında cari harcamalar artarken, yatırım harcamalarında düşme olduğunu gözlemlemiştir. İncelediği ilköğretim okullarda 13 farklı bütçe dışı kaynağı elde ettiklerini okulların SED’ine bağlı olarak okul yöneticilerinin görevlerini yaparken karşı karşıya kaldıkları sorunlar ile bütçe dışı kaynak oluşturma sürecinde karşılaştıkları güçlükler farklılaşmakta olduğunu ve okul yöneticilerinin çoğunluğu velilerin eğitimin giderlerine katılımını doğru bulmadıklarını saptamıştır. Benzer olarak da öğretmenlerin ve velilerde bütçe dışı kaynak oluşturma sürecinde karşılaştıkları güçlükler, görev yaptıkları okulların SED’i bakımından farklılaşmakta olduğunu, öğretmenlerin çoğunluğu velilerin eğitimin giderlerine katılımını doğru bulmadıklarını ve veliler ise eğitimi kamusal bir hizmet olarak algıladıklarını ancak üst SED’de bulunan veliler eğitimin giderlerine velilerin katılımını doğru bulmakta ve desteklemekte olduğu bulusuna ulaşmıştır.

Özdemir (2011) tarafından yapılan “İlköğretimin finansmanında bir araç: okul - aile birliği bütçe analizi (Ankara ili örneği)” araştırmada okulların sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça OAB’lerin gelir miktarının arttığını ve bu gelirlerin yaklaşık dörtte üçlük bölümü (%69,1) bağışların olduğunu ve yarıya yakın bir bölümünün personel giderleri için harcandığını ortaya çıkarmıştır. Okulların sosyo-ekonomik düzeyi ile Türkçe, Matematik ve Fen ve Teknoloji testlerinden elde edilen sonuçlar arasında pozitif yönde ilişki olduğunu saptamıştır.

Saklan (2011) “Türkiye’de okul öncesi eğitim politikaları, finansmanı ve uygulamaya ilişkin görüşler” adlı araştırmasında katılımcılar kamu bütçesinden okul öncesi eğitime ayrılan kaynakların yeterli olmadığını ve yöneticiler, öğretmenler ve veliler okul öncesi eğitim için maddi destekte bulduklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında katılımcıların büyük bir bölümü okul öncesi eğitim finansmanının devlet

tarafından karşılanması gerektiğini, bir kısmı da özel kişi, kurum ve kuruluşların da destek olması gerektiğini dile getirmişlerdir. Ayrıca okul öncesi eğitimin paralı olması durumunda eğitimde eşitsizliğe yol açacağı görüşlerine de ulaşmıştır.

Semercioğlu (2012) “İlköğretim velilerinin yaptıkları harcamaların belirlenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ilköğretimde veliler eğitime oldukça yüksek olarak harcama yapmaktadır. Bunun yanında devletin, ailelere düşen maddi yükü karşılamak için ek kaynaklar bulmada yetersiz kaldığı bilgisine ulaşmıştır. Aileler öğrencilerin, okullarda gerekli öğretim kademesine ve seviyesine gelebilmeleri için özel derslere, dershanelere ve kurslara ek harcama yaptıkları ve öğrencilerin çoğu okul harçlığı ve yemek parası adı altında üst değerde bir harcama yaptığı belirlemiştir.

Güngör ve Göksu (2013) “Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Ülkelerarası Bir Karşılaştırma” konulu araştırması ile ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre eğitim için ayrılan kaynakların farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Eğitim finansmanında bazı ülkeler merkezi kaynaklara ağırlıkta iken bazı ülkelerde bölgesel veya yerel kaynaklar ağırlıktadır. Eğitim sistemi merkezi olan ülkeler Fransa, Hollanda, İrlanda iken, bölgesel düzeyde olan ülkeler ise Almanya, Avusturya, İspanya gibi ülkelerdir. Danimarka, Finlandiya, İngiltere gibi ülkelerde eğitim finansmanında yerel kaynakların oranı daha fazla olduğu Türkiye’de ise MEB, YÖK ve YURTKUR’ un üçlü ağırlığı olduğunu ulaşmıştır.

Kayıkcı (2014) “İlköğretim kurumlarının mali kaynak sorunları ve okul müdürlerinin çözüm uygulamaları (Bingöl ili örneği)” konulu çalışmasında ilköğretim okullarında bütçe dışı 18 çeşit özel gelir kaynağı sağladığı tespit etmiş ve kantin kira gelirinin, tek işletme geliri olarak okulların gelir sağladığı bulmuştur. Telefon ve elektrik gibi cari giderler dışında diğer gider türleri özel gelir kaynakları ile karşılandığını saptamıştır. Ayrıca okul müdürlerinin çoğunluğu okullarının kendilerine ait bütçelerinin olmamasının ilköğretimde en temel sorun olarak görmüşler ve bu durum için öneri istendiğinde MEB tarafından okullara öğrenci sayılarına göre doğrudan bütçe ayrılmasını önerdiklerini belirlemiştir. Okullarda mali kaynak yetersizliğinin yönetsel ve eğitsel aksamalara sebep olduğunu bulunmuştur.

2.1.6.3.2. Ortaöğretim finansmanı ile ilgili yapılmış araştırmalar

Arslan tarafından yapılan (2000) “Ankara İlindeki Ortaöğretim Okullarının Özel Gelir Kaynakları” konulu tez çalışmasındaki devlet bütçesinden eğitime ayrılan payın oldukça yetersiz olduğunu ve ayrıca okula kaynak bulma çabaları da yetersiz olduğunu saptamıştır. Eğitim politikalarının eğitimin maliyetini giderek artan oranlarda velilere yüklemekte olduğunu ve eğitimde özelleştirmenin hızla arttığını göstermekte olduğunu ifade etmiştir. İlköğretim yatırımlarının, ortaöğretim yatırımlarından daha fazla olduğunu ve okulların tamamı bütçe dışı kaynaklara başvurdukları sonucuna ulaşmıştır. Okulların yakıt, elektrik, su ve öğrencilere yapılan sosyal yardımlar genel bütçe ve il özel idaresi bütçesinden karşılanmakta ve geri kalan diğer bütün harcamaları ise bütçe dışı kaynaklardan karşıladıklarını bulgulamıştır. Okul türlerine göre elde edilen en yüksek gelir kaynağı katkı payı oluştururken, öğretmen, öğrenci ve yöneticiler okullarda para toplama konusunda sıkıntılar çektiklerini dile getirmişlerdir.

Atalay (2004) “Türkiye’de orta öğretim kurumlarının finansmanı, orta öğretimde kamu reformu ekseninde muhasebe sistemine ilişkin tespitler ve önemler” adlı çalışmasında alanyazını incelemesiyle, orta öğretimin finansmanı için ayrılan kaynakların sınırlı ve yetersiz olduğuna dikkat çekmiştir. Bir devlet ve bir özel orta öğretim kurumunun finansal yapılarını inceleyerek devlete ait orta öğretim kurumlarına ayrılan finansal kaynakların yetersiz olduğu tespit etmiş, devletin özel ortaöğretim okullarına ise teşvik tedbirleri aldığını, bu teşvikler arasında vergi muafiyeti ile düşük faizli kredilerden yararlanılması ve mali yardım desteği sağlanarak desteklediğini ve özel orta öğretim kurumları devlet okullarına göre kendi işletme sermayeleri ile mevcut giderlerini karşıladıklarından dolayı finansal kaynaklarını daha etkin kullandıklarını belirtmiştir. Devlet ve özel orta öğretim kurumları için finansal kaynak dağıtımını gerçekleştirecek ölçme, değerlendirme ve geliştirmeye yönelik muhasebe sisteminin mevcut olmadığını, fakat özel orta öğretim kurumlarında standart bir muhasebe sisteminin mevcut olduğunu, ayrı bir muhasebe departmanı bulunduğunu saptamıştır.

Chawla (2005) Türkiye’deki eğitim sektöründe eğitim ve öğretim için kamu ve özel sektör finansmanının kapsamlı bir değerlendirmesini yapmıştır. Türk öğrenciler, bugünün bilgi ekonomi için gerekli olan temel becerilere (örneğin, problem çözme, karmaşık çıkarımlarda bulunma, yaratıcılık, sürekli öğrenme, olaylar arasındaki

ilişkileri belirtme) sahip olmadığını ve Türk eğitim sisteminin özel sektörün ihtiyacı olan insan gücünü yetiştiremediğini belirtmiştir. PISA sınavında OECD ülkelerinin ortalamasından daha düşük düzeyde performans gösteren eğitim sisteminden dolayı Türkiye'de işverenlerin ara kademe, teknisyen düzeyinde işçi bulma sıkıntısı ile karşı karşıya olduğunu ifade etmiştir. Çalışmasında Türkiye eğitime GSMH' nin % 7'ni harcadığını ve bu oranın birçok OECD ülkelerinin çoğundan daha fazla olduğunu, özel kaynaklar da yine OECD ülkelerinin çoğunda daha fazla harcama yaparak eğitimde toplam harcamanın büyük kısmı kamu okullarında gerçekleştiğini saptamıştır. Toplam harcamaların büyük oranı kamu ilköğretim okullarında, ikinci sırada üniversitelere üçüncü sırada genel ortaöğretim okullarına en az kaynak ayırdığı öğretim kademesi ise mesleki ve teknik okullardır. Eğitim harcamalarının% 1'den azı okul öncesi ve özel okulların ihtiyaçları karşılamaktadır. Kamu okulları, verilen eğitimin düzeyi ne olursa olsun, aynı eğitim düzeydeki özel okullara göre personel giderleri diğer harcama türlerine göre daha yüksek bir pay içerir. Özel ilköğretim okulları, kamu ilköğretim okullarına göre personel maaş paralarını bütçesinin yarısı kadarını harcama yaparak daha az miktar ödemekte olduğunu saptamıştır.

Özçelik (2007) “Ortaöğretim okullarının finansman kaynaklarının okul yöneticilerinin görüşlerinden yola çıkarak belirlenmesi” adlı araştırmasında yöneticilerin büyük bir bölümü MEB tarafından okullara gönderilen ödeneklerin yeterli olmadığını bununla birlikte her harcama için de ödenek ayrılmamakta ve bu ödeneklerin kullanma yetkilerinin tam olmadığını ifade etmişlerdir. Bunun sonucu olarak da ödeneklerin okulların gereksinimlerini karşılayamadığı, sadece yakıt, elektrik, telefon, internet ve su harcamalarının tamamının ya da tamamına yakınının genel bütçe ile karşılandığını belirtmişlerdir. Araştırma kapsamında okullar düşük ve orta sosyo ekonomik düzeye sahip olmalarına karşın okul yöneticilerinin ek kaynak oluşturdukları ve bu ek kaynakların en önemli kısmını okula yapılan gönüllü bağışlar olduğu sonrasında diploma parası, spor parası ve fotokopi parası olarak sağladıklarını belirtmişlerdir. Yine yöneticilerin ifadelerine göre ek kaynaklarla, yakıt, elektrik, telefon, internet ve su harcamaları dışında okulun diğer harcamalarının büyük çoğunluğu karşılandığı buna rağmen yöneticilerin tamamına yakını ek kaynakların da okulun finansman sorununu çözemediğini belirtmişlerdir. Yöneticiler okullardaki finansman sorununun çözülmesi konusunda öneri verilmesi istendiğinde çoğunlukla

ödeneklerin artırılması, velilerin ve hayırseverlerin desteklerinin özendirilmesi, bazı kurum ve kuruluşlardan destek alınması, okullara günlük giderler için ödenek ayrılması, bakanlığın okulların gereksinimleri için hizmet satın alması gibi öneriler sunmuşlardır.

Dızman (2008) “Ortaöğretim kurumlarında eğitim maliyetlerinin analizi- Erzurum il merkezinde kamu ve özel ortaöğretim kurumları karşılaştırması” tezinde kamu ve özel ortaöğretim okullarının maliyet çeşitliliği açısından karşılaştırmış ve özel ile kamu liseleri arasında maliyetlerin farklılıklar gösterdiğini, maliyet çeşitliliği ve maliyetlerin toplam maliyet içerisindeki oranları arasından farklılıklar tespit etmiştir. Özel liselerde maliyet çeşitliliği kamu liselerinden fazla olduğunu bu durumun özel liselerde eğitim faaliyetlerine ve eğitime katkı yapan diğer faaliyetlere kamu okullarına göre daha fazla ağırlık verdiğini, maliyet kararları açısından da daha bağımsız ve esnek hareket edebildiklerini saptamıştır. Ortaöğretim devlet okullarının birim maliyetler bazında birbirine yakın değerler gösterdiği, özel liselerde birim maliyetin kamu okullarına göre daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca kamu okullarının özel okullar ile rekabet edebilmesi için modern yönetim anlayışına dayalı yönetilmesi ve bunun içinde daha fazla kaynak ayrılması gerekmekte olduğunu vurgulamıştır.

Özcan (2010) “Mesleki ve teknik ortaöğretimde finansman, harcamalar ve maliyet” adlı araştırmasında planlı dönemde okullaşma oranı mesleki ve teknik ortaöğretimde ve genel ortaöğretimde belirlenen hedefe halen ulaşamadığı ve MEB bütçesinin ortalama % 13.5’i mesleki ve teknik ortaöğretime harcadığını ancak bu oranın düşük olduğunu mesleki öğretimde planlanan hedeflere ulaşılması ve mesleki öğretimin kalitesinin yükseltilmesini bu oranla mümkün olmadığını ifade etmiştir. Mesleki ve teknik ortaöğretime finansmanda sosyal ortakların katkısının yetersiz olduğunu bunda da "Mesleki Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu" uygulamasının rolünün olduğunu fonda toplanan finansmanın genel bütçeye aktarıldığından ve sosyal ortakların mesleki öğretim ile ilgili politikalarda karara katılamamasından dolayı finansmana destek olmamaktadırlar. Mesleki ve teknik ortaöğretim döner sermaye işletmelerinden bir kısmı MEB’e aktarılmakta ve sağlanan kârdan okula herhangi bir makine ve teçhizat alınamadığı ve buna bağlı olarak ise mesleki ve teknik ortaöğretim niteliğinin gelişimini olumsuz etkilemektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında birçok harcama türünde sorunlar yaşamakta okul geliri olarak sadece kantin gelirinin dışında düzenli bir finansman kaynağı bulunmadığı

belirlenmiştir. Okul yöneticileri kayıt döneminde MEB ve MEM yöneticilerinin kamuoyuna bağlı alınmayacağı yönünde açıklamalar yapmasının, okulun gelirlerinin azalmasına neden olduğunu belirtmektedirler. Mesleki ve teknik okullarda tüketime yönelik harcamalar ve diğer günlük harcamaların finansmanın sağlanması okul yöneticisinin çabasına bırakılmadığı tespit edilmiştir. Araştırmanın diğer bulgularında okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul bütçesine yönelik olarak görüşleri farklılaşmaktadır. Bazı okul yöneticileri okullarda para olmadığı için bütçe yönetiminin de olmadığını bazıları ise yıllık tahmini bütçe yaptıklarını, bir yönetici ise para sorununun ve yönetiminin okul yöneticisinin becerisine bağlı olduğunu belirtmiştir. En önemli kaynak olarak gördükleri bağış gelirlerinin sağlanmasında büyük sıkıntılar yaşadıklarını belirtirken, devletten okullara aktarılan paranın yeterli olmadığını yöneticilerin, mal müdürlüklerinin keyfi uygulamaları ile karşılaştıkları, ödeneklerin mali yılın sonuna doğru gelmesi nedeniyle, piyasa araştırması yapacak zaman olmadığından malların daha pahalıya alınmak durumunda kaldığını belirtmişlerdir.

Akgül (2011) “Avrupa Birliği ülkeleri (Almanya, Finlandiya, İngiltere, Portekiz) ile Türkiye’de ilköğretim ve ortaöğretim finansmanının karşılanma durumunun incelenmesi” adlı çalışmada AB ülkelerinin ilköğretim ve ortaöğretim finansman yapısını ile Türkiye’nin ilköğretim ve ortaöğretim finansman yapısını karşılaştırmıştır. Avrupa Birliği ülkelerinde eğitimin finansmanı, genel olarak merkezi, bölgesel ve yerel yönetimler tarafından, Türkiye’de ise çoğunlukla merkezi yönetimce karşılandığını, Avrupa Birliği ülkelerinde zorunlu eğitimin ücretsiz olduğu bunun yanında öğrencilere finansal desteklerde sağlandığı öğrencilere kitap ve materyallerin ücretsiz verildiği, öğrencilerin okullara ücretsiz taşındığı, öğle yemeklerinin ücretsiz olduğunu, sağlık ve kaza sigortası yapıldığını saptamıştır.

Yapılan çalışmalarda eğitim finansmanın birçok sorunla yüz yüze olduğu göze çarpmaktadır. İncelenen çalışmalarda benzer olarak devletin ortaöğretime yeterince kaynak ayıramadığı ve özellikle okulun birçok harcama türüne kayıtsız kaldığı etkili bir finansman politikasının ve sisteminin olmadığı ortaya çıkmıştır. Ancak yapılan çalışmalarda ortaöğretim okullarının mali yönetiminin nasıl yürütüldüğü ve ortaöğretim okul türleri finansman yapısındaki benzerlik ve farklılıkların nasıl olduğunu gösteren bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bununla beraber milli eğitim bakanlığının son zamanlarda eğitim finansmanında birçok yenilik uygulamaya koymuştur. Bu yeni uygulamaların

işlevselliğinin ve ayrıca 2012 de zorunlu eğitimin 4 yıla çıkarılması ile birlikte ortaöğretim finansman yapısının nasıl olduğunun incelenmesi bu çalışmanın yapılması fikrinin ortaya çıkmasına neden olmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, çalışma grubuna, verilerin toplanma sürecine, verileri toplamasında kullanılan araçlara ve son olarak verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, ortaöğretim finansmanı hakkında detaylı bilgiler sunmak ve ortaöğretim finansmanını bütüncül bir şekilde tasvir edebilmek için nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma bireylerle ilgili problemleri ve sosyal olayları kendine özgü metotlarla daha detaylı araştırarak doğal bir ortamda, katılımcılarla uzun ve yoğun ilişkiler kurarak yapılan araştırmalar şeklinde tanımlanmaktadır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012; Flick, 2007, Miles ve Huberman, 2014). Nitel araştırma sürecinde derinlemesine bilgi elde etmek için az sayıda katılımcıyla görüşülür metin analizleri ile bulgular daha geniş bir anlamda yorumlanır (Creswell, 2012). Nitel araştırmada çalışmanın ne olduğu ile ilgili iyi tanımlanmış bir kavram kurmaktan kaçınılır ve başlangıçta hipotezleri test etmek amacıyla oluşturulmaz. Aksine, kavramlar araştırma süresince geliştirilir ve düzeltilir (Flick, 2007).

Bu araştırmada, ortaöğretim finansmanının güncel gelişmeler doğrultusunda nasıl gerçekleştiğinin belirlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden biri olan durum çalışması modeli benimsenmiştir. Durum çalışması gerçek yaşam çerçevesi içerisinde olan araştırmacının kontrol edemediği güncel olgu ve olayların derinlemesine incelendiği nasıl ve niçin sorularını temel alan araştırma yöntemidir (Yin, 2002). Durum çalışmaları olay ve olgular üzerindeki neden ve etkilerini belirleyebilir. Başka bir ifadeyle durum çalışmalarının en güçlü özelliklerinden bir tanesi olay ve olgular üzerindeki neden ve etkilerin neler olduğunun gerçek durumları gözleme yoluyla ortaya çıkarılmasıdır (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Durum çalışması, araştırmada önceki, araştırmalar yoluyla bilinen gerçekleri güçlendirerek ya da

deneyimleri genişleterek karmaşık bir konunun anlaşılmasına yardım eder (Shen, 2009). Yin'e göre (2002) durum çalışması olaylar ve durumlar arasındaki sınırların açık olmadığı zamanlarda ve delillerin birden çok kaynağı olduğunda gerçek hayat içerisindeki güncel bir olayı inceleyen bir araştırmadır. Durum çalışmalarında birden çok veri aracının kullanılması tavsiye edilmekle beraber alan yazının iyi bir şekilde taranması ve araştırılan konunun derinlemesine incelenebilmesi için katılımcı sayısının az olması gerekmektedir (Yılmaz, 2015b).

Araştırmada durum çalışması desenlerinden biri olan iç içe geçmiş tek durum deseni kullanılmıştır. Bu desende, tek bir durum olurken bu durum içerisinde birden fazla alt birim veya duruma yönelmek söz konusudur (Miles ve Huberman, 2014). Yapılan bu çalışmada, ortaöğretimin finansmanı tek durum olarak ele alınmıştır. Bu durumun iç içe geçmiş yapısının ortaöğretim okul türleri, belediyeler ile il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri alt analiz birimlerini oluşturmuştur. Ortaöğretim finansmanının, derinlemesine incelenmesinde alt analiz birimlerinden ayrı ayrı elde edilen veriler araştırma durumunu ayrıntılı olarak açıklayacağı düşünülmektedir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma kapsamında, 2015-2016 eğitim öğretim yılında Erzurum il sınırları içinde ortaöğretim okullarında görev yapan okul yöneticilerine ve yerel düzeyde eğitim finansmanı ile ilişkili sorumluluk üstlenen belediye ve milli eğitim müdürlüklerindeki yetkililere ulaşılmıştır. Bu yetkililer il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinde şube müdürleri ile belediyelerde ise daire başkanları ile görüşülmüştür. Çalışma grubuna dâhil edilecek katılımcıların seçiminde maksimum çeşitlilik ve kartopu örneklem stratejilerinden yararlanılmıştır.

İlk örneklem seçim stratejisinin benimsenmesinin gerekçesi söz konusu stratejinin çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi bir ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya imkân vermesi ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymayı olanaklı hale getirmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2011). Amaçsal örnekleme stratejisi olan maksimum çeşitlilik örnekleme ile çeşitliliğin büyük bir kısmını sağlamayı, kestirme yoldan ana temayı elde etmeyi ve tarif etmeyi hedefler

(Patton, 2002). Maksimum çeşitlilik örnekleme ile ortaöğretim okullarında her okul türünü temsil edecek okullar seçilerek, bu okulların yöneticileri ile görüşülmüştür. Bu okullar Fen lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, Anadolu lisesi, İmam hatip lisesi, Sosyal bilimler lisesi, Meslek lisesi, Spor lisesi, Güzel sanatlar lisesidir. Bu okulların katılımcılarını 12 okul yöneticisi oluşturmaktadır.

Kartopu örneklemin çalışmada uygun strateji olarak görülmesinin nedeni ise çalışma kapsamında ulaşılmaması gereken yerel düzeyde okul finansmanı konusunda bilgi sahibi olan kişileri etkin bir şekilde tespit edebilmektir. Bu anlamda, çalışmanın ilk örneklemini oluşturan okul yöneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Söz konusu kişilerin yardımı ve yönlendirmesiyle gerek milli eğitim müdürlüklerinde gerekse belediye yetkililerine ulaşılmıştır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Yıldırım ve Şimşek, 2011). İl milli eğitim müdürlüğü ile merkez ilçe dâhil olmak üzere ilçe milli eğitim müdürlüğünde görev yapan toplam 3 yetkili kişi ile görüşülmüştür. Belediyede ise 2 yetkili kişi ile görüşülmüştür.

Çalışmada yöneticiler için Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10, Y11, Y12 ve belediyede yetkili kişiler B1, B2 ile İl ve İlçe milli eğitim müdürlüklerindeki kişilerde İ1, İ2 ve İ3 şeklinde kodlanmıştır. Toplam görüşülen katılımcı sayısı 17 kişi olmuştur.

Tablo 3.1.

Araştırma Kapsamında Yer Alan Katılımcılar

	Katılımcılar
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	1
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	2
Belediye	2
Fen Lisesi	1
Anadolu Öğretmen Lisesi	1
Anadolu Lisesi	3
Sosyal Bilimler Lisesi	1
Anadolu İmam Hatip Lisesi	2
Meslek Lisesi	2
Spor Lisesi	1
Güzel Sanatlar Lisesi	1
Toplam	17

3.3. Veri Toplama Araçları

Veri toplama sürecinde görüşme ve doküman incelemesi tekniklerinden yararlanılmıştır. Görüşmelerde araştırmacı tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veri toplama aracı olan, “Ortaöğretim Kurumlarının Finansmanı ve Mali Yönetimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu ” geliştirilirken; alanyazını taranmış ve diğer araştırmacılar tarafından yapılan eğitim finansmanı ile alakalı araştırmalar incelenmiştir. Bu formdaki soruların geçerliliğinin sağlanması için Atatürk üniversitesinde Eğitim Yönetimi alanında üç alan uzmanına incelettilererek daha sonra oluşturulan taslak Türkçe dil uzmanının görüşlerine sunulmuştur. Bunun yanında örneklem grubundan seçilmiş olan iki ortaöğretim okulu ile gerçekleştirilen pilot çalışma sonucunda formdaki soruların uygulanabilirliği gözlenmiştir. Alınan uzman ve okul yöneticilerinin görüşleri doğrultusunda forumda gerekli değişiklikler yapılarak son şekli verilmiştir. “Ortaöğretim Kurumlarının Finansmanı ve Mali Yönetimine İlişkin Görüşme Yarı Yapılandırılmış Formu” üç bölümden oluşmuştur. Birinci kısımda, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine sorulan

sorulara yer verilmiştir. İkinci kısımda yerel yönetimlere ve üçüncü kısımda okul yöneticilerine sorulan sorulardan oluşmaktadır.

Görüşme tekniği, araştırılan olay ve durumlar ile ilgili önceden hazırlanmış amaçlı soruları kişilere yönelterek duygu ve düşüncelerini sistematik bir şekilde ortaya çıkarmayı amaçlar (Cohen, Manion ve Morrison, 2007). Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan görüşme tekniğinin en güçlü özelliği olay ve olgular arasında göremediğimiz şeyler hakkında bilgiler elde ederek bunun yanında gördüklerimiz hakkında ise alternatif açıklamalar yapma fırsatı vermesidir. Görüşme esnasında beklenmedik rastlantısal öğrenmelerde gerçekleşebilir (Glesne, 2014). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış görüşmeye göre daha esnektir (Türnüklü, 2000). Bu teknikte hazırlanan sorular üzerinde görüşülen kişi kısmen düzeltmeler yapabilir (Sözmez ve Alacapınar, 2011).

Görüşme formunda, il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinde yetkili kişilere sorulan sorular arasında ortaöğretime merkezi bütçeden ayrılan kaynakların tespitinin nasıl olduğu ile merkezi bütçeden ayrılan payın ortaöğretim okul türleri arasında ve il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerine paylaşımının nasıl gerçekleştiğine ilişkin sorular yer almaktadır. Bunun yanında il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin merkezi bütçeden aldıkları payları ortaöğretim okullarına paylaşımının nasıl gerçekleştiği ile ilgili sorular yer almaktadır.

Yerel yönetimde yetkili kişilere sorulan sorular arasında yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan kaynakların tespitinin nasıl olduğu, ortaöğretim okullarında hangi harcama kalemlerini yaptıkları ve bu süreçlerde üstlendikleri rol ve sorumlulukların neler olduğu şeklinde sorular yer almaktadır.

Okul yöneticilerine yöneltilen sorular arasında ise ortaöğretim finansmanında, bütçe gelirleri dışında yararlanılan finansman kaynaklarının neler olduğu, ortaöğretim okullarında bütçeleme sürecinin nasıl gerçekleştiği, ortaöğretimde ayni ve nakdi özel gelirlerin okula kazandırılması ve kullanılması süreçleri ile ortaöğretim okullarının finansmanı ve mali yönetimine ilişkin görüş ve önerilerinin neler olduğu ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

Kullanılan ikinci teknik olan doküman incelemesi, araştırılan konular ile ilgili olarak yazılı ve basılı belgelerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Doküman incelemesi tekniğinde ise çalışma kapsamında ortaöğretim finansmanında kamu kesiminin üstlendiği rol ve bu rollerin kurumlar arasındaki paylaşımına ilişkin bilgi edinilmesi için mevzuat belgeleri incelenmiştir. Mevzuat belgeleri arasında;

Anayasa,

İl Özel İdareleri Kanunu,

Belediye Kanunu,

Milli Eğitim Temel Kanunu,

İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı Veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanun,

İlköğretim ve Eğitim Kanunu,

Millî Eğitim Bakanlığı Okul-Aile Birliği Yönetmeliği

Millî Eğitim Bakanlığı Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği,

Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliği

Milli Eğitim Bakanlığı Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği gibi ortaöğretim düzeyindeki okul türlerinin yönetim, işleyiş ve bütçeleme süreçlerini düzenleyen yasal dokümanlar yer almaktadır. Merkezi düzeyde kamu birimlerinin rollerine ilişkin verileri ise Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan (2006) ve (2015) raporları veri toplamak üzere incelenmiştir.

3.4. Verilerin Analiz Süreci

Görüşmeler neticesinde ve dokümanlardan elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucuların anlayacağı bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). İçerik analizinde, yapılan işlem elde edilmiş yazılı bilgilerin temel olan içeriklerinin belirlenmesi ve içerdikleri mesajların özetlenmesi işlemidir (Cohen, Manion ve Morrison, 2007).

İçerik analizinde öncelikle görüşmeler neticesinde elde edilen ses kayıtları ve notlar deşifre edilmiştir. Ardından görüşmeler neticesinde araştırma için önemli olan

kavram ve görüşler; kısa kelimeler veya sözcükler şeklinde sınıflandırılmıştır. Bu şekilde elde edilen veriler, araştırma sorusu ile ilişkili olan noktaları öne çıkarılmıştır. İkinci aşamada verilen ifadeler benzerlilerine göre kodlanarak aralarındaki bağlantılar belirlenmiş ilişkiler bütünü açıklayan temalar tespit edilmiştir. Araştırma soruları altında temalar düzenlenerek bunları somutlaştıran örneklere de ayrıca yer verilmiştir.

Nitel araştırmada güvenilirliği artırmak için farklı kişilerin aynı metine yaptığı kodlamaların ve temaların tutarlı olması ve sınıflandırma işleminin birden fazla kişi tarafından yapılması gerekir (Weber 1990). Görüşmeler sonucunda elde edilen veriler üzerinde eğitim yönetimi alanında deneyimli uzmanlar ayrı ayrı kodlamalar yapmış ve kodlamalar karşılaştırılarak tutarlık oranı hesaplanmıştır. Belirlenen kodlamalar ve temalar konusunda görüş birliği sağlanarak son hali oluşturulmuştur. Gerek inceleme konusu olan belgelerde gerekse görüşmeler neticesinde elde edilen verilerin analizinde sayısallaştırmaya gidilmemiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almıştır.

4.1. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluğunun Kurumlar Arası Paylaşımı İle İlgili Bulgular

Bu bölümde ortaöğretim finansmanının sağlanmasında kamu kesiminin üstlendiği sorumlulukların neler olduğuna ait ve ilgili sorumluluğun mevzuat çerçevesinde kurumlar arası paylaşımına dair mevzuat ve veri incelemelerinden elde edilen bulgular sunulmuştur. Eğitim öğretimle ilgili olarak çeşitli kanun ve yönetmeliklerle kamu birimlerinin ortaöğretim hizmetinin finansmanının sınırları çizilmiştir.

4.2. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluklarını Mevzuata Göre Değerlendirilmesi İle İlgili Bulgular

Anayasa’da eğitim hizmetlerinin sunulmasına dair sadece ilköğretim okullarının finansmanı ile ilgili olarak ifade edilen yükümlülük dile getirilmiştir. Anayasa’nın 42. maddesinde “İlköğretim kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunludur ve devlet okullarında parasızdır” ifadesi ile ilköğretim hizmetinin kamu tarafından karşılanması öngörülmüştür. Yine bu maddenin devamında “Devlet, maddi imkânlardan yoksun başarılı öğrencilerin, öğrenimlerini sürdürebilmeleri amacı ile burslar ve başka yollarla gerekli yardımları yapar. Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır.” ifadesi ile de yine kamuya başka bir yükümlülük getirilmiştir. Ancak Anayasa’da ortaöğretimin finansmanına dair herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Eğitim finansmanı ile ilgili olarak bir diğer kanun ise Milli Eğitim Temel Kanunu (METK)’dur. Bu kanunda MEB’e eğitim hizmetlerinin sunulması ile ilgili bir

takım sorumlulukların verildiği görülmektedir. METK'nun 51. maddesinde her derece ve türdeki eğitim kurumlarına ait bina ve tesisler çevrenin ihtiyaçlarına ve uygulanacak programların özelliklerine göre Milli Eğitim Bakanlığınca planlanması ve yaptırması ve bu maksatla her yıl Milli Eğitim Bakanlığı bütçesine gerekli ödenek konulması hükmü ile kamuya eğitimin sunulmasına dair sorumluluğun sınırı çizilmiştir. Yine maddenin devamında arsa temini ile okul bina ve tesislerin yapım ve donatımında, devletin azami imkânlarının kullanılması yanında vatandaşların her türlü yardımlarından da yararlanılır ve yardımlar teşvik edilir ve değerlendirilir ifadesi ile kamu yanında özel kaynaklardan da yararlanmanın yolu açılmıştır. Aynı kanunun 53. maddesinde Milli Eğitim Bakanlığı, kendisine bağlı eğitim kurumlarının eğitim araç ve gereçlerini, gelişen eğitim teknolojilerine ve program ve metotlara uygun olarak sağlamak, geliştirmek, yenileştirmek, standartlaştırmak, kullanılma süresini ve telif haklarını ve ders kitabı fiyatlarını tespit etmek, paralı veya parasız olarak ilgililerin yararlanmasına sunmakla görevlidir ifadesi yer aldığı görülmektedir.

Eğitim finansmanında özel kaynaklardan elde edilecek gelirleri içeren bir başka madde olan METK'nın 16. maddesinde okul-aile birliğiyle ilgili olarak aynî ve nakdî bağışları kabul edebilir, maddi katkı sağlamak amacıyla sosyal ve kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenleyebilir, okulların bünyesinde bulunan açık alan, kantin, salon ve benzeri yerleri işletirebilir veya işletebilirler ifadesi ile okul finansmanındaki özel kaynak çeşitliliğini arttırmaya yönelik bir hükümlerle teşvik edildiği görülmektedir.

Okul aile birliği ile ilgili başka bir yönetmelikte 2005 yılında yürürlüğe giren okul aile birliğin yönetmeliğidir. 29 Ocak 2004 tarih ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanunun çıkarılmasının ardından Milli Eğitim Vakfı adı altında okullara para toplama ve değerlendirme imkânı sağlayan vakıflar ve bu vakıflara bağlı okullarda kurulan okul koruma dernekleri kapatılmıştır. Okul koruma dernekleri veli ve okul dayanışmasını artırarak bağış adı altında toplanan paralarla eğitim ve öğretim hizmetleri için gerekli olan maddi desteği sağlamaktaydı. MEB tarafından 2005 yılında OAB yönetmeliğinde değişiklikler yapılarak yeniden yayınlanmış ve okullardaki okul aile birliklerine önemli görev ve yetkiler tanınmıştır (Özdemir, 2011). Okul koruma derneklerinin kapatılmasıyla Okul Aile Birlikleri, yardım toplama ve kantin işletme konusunda tek yetkili hale gelmiştir (Nural, Kaya ve Kaya, 2013). 2012 yılında yönetmelikte yeni düzenlemelerle okul aile

birliklerine daha çok yetki ve sorumluluk tanınarak daha fazla özerklik verilmiş ve okulların kendilerine ait bütçe oluşturmalarının önü açılmıştır.

İlgili yönetmelikte okul aile birliğin gelirleri; yönetmeliğin 15. maddesine şöyle belirtilmiştir: a) Ayni, nakdî, şartlı/şartsız bağış ve yardımlardan, b) Okulların bünyesindeki kantin ve benzeri yerlerin işlettilmesi, gerektiğinde işletilmesinden elde edilen gelirlerinden, c) Kamu kurum ve kuruluşları, özel hukuk tüzel kişilikleri ve gerçek kişilerin, örgün ve yaygın eğitim kurumları bünyesinde eğitim ve öğretimin yapıldığı saatler dışında gerçekleştirecekleri sosyal, kültürel, sportif, kurs, proje, sınav, toplantı, kampanya ve benzeri gelir getirici etkinliklerinden sağlanan gelirlerden, ç) Diğer gelirlerden, oluşarak, Birliğin okula farklı şekillerde gelir sağlayarak okulun kaynak bulma konusunda çeşitliliğinin artırılması yönünde yollar açılmıştır.

Yönetmeliğin 17. maddesine göre ise, birliğin gelirlerinin % 20'sinin il ve/veya ilçe milli eğitim müdürlüklerine aktarılması esastır. İl/ilçe millî eğitim müdürlüklerinin hesaplarına yatırılan paralar, il/ilçe millî eğitim müdürünün veya görevlendireceği ilgili müdür yardımcısı/şube müdürü başkanlığında iki okul müdürü ve iki birlik başkanından, mülki amirin onayı ile oluşturulan komisyonca öncelikle imkânları kısıtlı olan okulların ve öğrencilerin eğitim ve öğretimle ilgili ihtiyaçlarında kullanılmak üzere ilgili birliğin hesabına aktarılır. Bu madde ile milli eğitim okul gelirleri iyi olan okullardan dezavantajlı okullara para aktararak okullar arasında eşitliği sağlamaya çalışmakta olduğu söylenebilir. 18. maddeye göre “Birliğin gelirlerinin, okulun bütçe disiplini çerçevesinde, eğitim-öğretim giderleri ile maddi imkânlardan yoksun öğrencilerin zorunlu ihtiyaçları için harcanması esastır. Harcamalar, yönetim kurulu kararıyla belgeye dayalı olarak yapılır. Mal ve hizmet alımları, usulüne göre oluşturulacak komisyonlarca yapılır.” ifadeleri yer almaktadır. İlgili madde ile harcamaların eğitim öğretim giderleri ile yoksul öğrencilere verilmesi birliğin harcamalarında bu önceliğinin dikkate alınmasında önemli bir husus olarak gözükmektedir.

Ortaöğretim yönetmeliği 223. maddesine göre ise mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin, döner sermaye aracılığıyla alınan siparişler ve yapılan işler üzerinde fiilen çalışarak mesleklerini daha iyi öğrenmelerine ve öğrendiklerini pekiştirmelerine, girişimcilik bilinci kazanmalarına, okuldaki mevcut

nitelikli insan gücü, makine potansiyeliyle atölye kapasitesinin ekonomiye kazandırılmasına ve benzeri amaçların gerçekleştirilmesine katkı sağlamak bakımından Bakanlıkça uygun bulunan ortaöğretim kurumlarının bünyesinde döner sermaye işletmesi kurulur. Bu hüküm ile mesleki ve teknik ortaöğretim de döner sermayeler ile yine okula özel kaynakların sağlanmasının yolunu açmaktadır.

2684 sayılı ilköğretim ve ortaöğretimde parasız yatılı veya burslu öğrenci okutma ve bunlara yapılacak sosyal yardımlara ilişkin kanunun 4. maddesinin ise maddi imkânlardan yoksun öğrencilere Milli Eğitim Bakanlığınca ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında, parasız yatılı ve burslu öğrenci okutur ve 10. maddede parasız yatılı öğrencilere eğitim araç ve gereçleri, yiyecek, giyecek, harçlık ve diğer ihtiyaçları ile ilgili sosyal yardımlar yapılır hükmü getirilerek MEB'e yoksul öğrencileri desteklemesi konusunda yükümlülük getirilmiştir.

Ortaöğretim okullarının finansmanı ile ilgili olarak bir başka kanun ise okul pansiyonları kanunudur. Bu kanunun 10. maddesinde paralı yatılı öğrencilerden her yıl bütçe kanunu ile tespit edilen ücret alınır. Parasız yatılı öğrencilerin pansiyon ücretleri ise aynı miktar üzerinden devletçe karşılanır ifadesi ile ortaöğretim de pansiyonlu okulların ücretini devlet karşılamaktadır yükümlülüğü getirilerek devlete pansiyonlu okullarda ücretsiz kalan öğrencilerin sorumluluğu verilmiştir.

4.3. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Kamu Kesiminin Sorumluluğun Kurumlar Arası Paylaşımının Mevzuata Göre Değerlendirilmesi İle İlgili Bulgular

Ortaöğretim finansmanı ile ilgili olarak yasal düzenlemelere bakıldığında bununla ilgili olarak tam anlamıyla yasal bir düzenleme mevcut değildir. Ortaöğretimin finansmanı birçok kanun ve yönetmelikte sınırları çizilmeye çalışılmıştır. Ancak ayrıntılı olarak ortaöğretimin finansmanı ile ilgili olarak herhangi bir ifade belirlenmemiştir.

İlköğretim ve Eğitim Kanununun 76. maddesinde ilköğretim okullarının finansmanında özel idare bütçesinin yıllık gelirlerinin en az % 20 si oranında konulacak ödenekler ile ifade edilen hükme 2012 yılında ek madde eklenerek elde edilen gelirlerin ayrıca ortaöğretim okulları içinde, arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanması için de kullanılması hükmü ile il özel idarenin bütçenin

ortaöğretim okulları içinde kullanmasının yolu açılmıştır. Bu kanun ile ortaöğretimin finansmanında yerel yönetimlere de yükümlülük getirilerek eğitim finansmanında görev paylaşımı olmuştur.

Ortaöğretim yönetmeliğinin 8. maddesinde ortaöğretim okullarının eğitim öğretim etkinlikleri ile ilgili olarak uygulanan program tür ve içeriklerine ve okul, işletme ve/veya programların özelliğine uygun mekânlarda yürütülmesi ifadesi ile standart getirilerek eğitimin kalitesiyle ilgili olarak MEB'e sorumluluk getirilmiştir.

5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu ile 6. maddesinin de ise ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde, yapmakla görevli olduğu belirtilmiştir. Ancak 2012'de büyükşehirlerdeki il özel idarelerinin kapatılmasıyla beraber özel idarenin tüm görevleri belediyelere aktarılmıştır. Büyükşehir olamayan illerde il özel idareleri bu görevlerini yerine getirmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 14. maddesine göre devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; ifadesi yer almaktadır. Bu ifade ile belediyelere kesin olarak sorumluluk verilmemektedir. Belediyeler uygun gördükleri takdirde bina yaptırmakta ve onarımını sağlamaktadır. İl özel idarelerinin kapatılmasının ardından MEB'den gönderilen ödenekler artık büyükşehirlere gönderilmektedir. Bu doğrultuda belediyeler okullara harcama yapmaktadır. Ancak kendi bütçesinden harcama yapması belediyelerin inisiyatifine bırakıldığı görülmektedir.

Kanunlar incelendiğinde ortaöğretimin finansmanına dair ayrıntılı bilgiler içermemektedir. Harcamaları hangi esasları dikkate alarak yapacağına dair herhangi bir bilgi içermemektedir. Özellikle yerel yönetimlere MEB tarafından aktarılan ödenekler için dikkate aldığı kriterlerin neler olduğu ve yerel yönetimlerin okulların harcamasında hangi kıstasları esas alacağı belirtilmemiştir. Ortaöğretimin finansmanında harcamalar MEB ve yerel yönetimlerin takdirine bırakılmıştır.

Ortaöğretim yönetmeliğine okul yöneticilerine ortaöğretim okullarında mali yönetimine ilişkin olarak bir takım sorumluluklar getirilmiştir. Bu yönetmeliğin 78. maddesinde okul yöneticilerine okulun derslik, bilişim teknolojisi sınıfı, laboratuvar,

atölye, kütüphane, araç ve gereci ile diğer tesislerini sağlık ve güvenlik şartlarına uygun bir şekilde eğitim ve öğretime hazır bulundurması ve öğrencilerin sürekli eğitimlerini yürütmek için milli eğitim müdürlüğü ve ilgili kuruluşlarla işbirliği yaparak il sınırları içindeki bütün okul ve işletmelerden yararlanılması, gerekli durumlarda bina kiralanmasıyla ilgili iş ve işlemleri yürütür ibaresi yer alır. Teknolojik gelişmeleri okula kazandırır. Okulun ihtiyaçlarını belirler bağış ve benzeri yollarla, bütçe imkânlarına göre satın alır ve stratejik plan ve bütçe önerilerini gerekçeli olarak hazırlar, ilgili makama sunar, yetkisinde bulunan bütçe giderlerini gerçekleştirir, takip eder, giderlerle ilgili belgeleri zamanında düzenletir, harcamalarla ilgili azami tasarrufun sağlanmasına özen göstermesi ile okul yöneticilerinin okul finansmanın mali olarak yönetilmesindeki görevleri belirtilmiştir.

Okul yöneticilerine okul aile birliği yönetmeliğinde de mali yönetimle ilgili olarak sorumlulukları belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin 5. maddesinde okul yöneticilerinin mali yönetimine ilişkin olarak okula yapılan aynı ve nakdî bağışları kabul ederek kayıtlarını tutmak, sosyal, kültürel etkinlikler ve kampanyalar düzenlemek, şartlı bağışları amacına uygun olarak kullanmak ve kantin ve benzeri yerleri işletmek veya işletmek, okul yönetimi ile iş birliği yaparak, imkânları yeterli olmayan öğrencilere maddi ve manevi destek sağlamak, aynı amaçla kardeş okullara da katkıda bulunmak gibi yine sorumluluklar getirilmiştir.

4.4. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Merkezi Düzeyde Faaliyet Gösteren Kamu Birimlerinin Rol ve Sorumlulukları İlgili Bulgular

Ortaöğretim finansmanına ilişkin merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamunun üstlendiği rol ve sorumluluklar ile ilgili olarak veri incelemelerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.4.1. Merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rolleri

Türkiye’de de eğitim hizmetlerine yapılan harcamalar çeşitli kaynaklardan sağlanmaktadır. Eğitim hizmetlerine kaynak sağlayan kurumlar merkezi ve yerel yönetimi sağlayan kamu kaynakları, özel kaynaklar ve uluslararası kaynaklar olmak üzere yapılabilmektedir. TÜİK tarafından 2011-2014 yılları arasında gerçekleşen

araştırmasında bu kaynaklardan yapılan eğitim harcamalarına ilişkin veriler aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.1.

Türkiye’de Finans Kaynağı ve Eğitim Seviyelerine Göre Eğitim Harcamaları, 2011-2014

		Yıl	2011	2012	2013	2014	
Finans kaynağı ve eğitim seviyelerine göre eğitim harcamaları, 2011-2014	Devlet harcamaları	Merkezi	Genel Ortaöğretim	5.388	5.886	6.484	7.026
			Eğitim Hizmeti	56.238	65.321	74.832	86,596
		Yerel	Genel Ortaöğretim	3,9	18,7	44,5	9,1
			Eğitim Hizmeti	2.124	2.441	3.815	1.693
		Toplam devlet	Genel Ortaöğretim	5.392	5.886	6.528	7.035
			Eğitim Hizmeti	58.363	67.762	78.648	88.290
	Özel Harcamalar	Hane halkları	Genel Ortaöğretim	2.536	3.088	2.915	3.360
			Eğitim Hizmeti	22.47	19.385	18.567	13.649
		Özel tüzel kişilikler	Genel Ortaöğretim	0	0	0	0
			Eğitim Hizmeti	1.467.0	1.622.5	1.799.1	2.188.1
Toplam özel Harcamalar		Genel Ortaöğretim	3.360.1	2.915.3	3.088.1	2.536.2	
		Eğitim Hizmeti	15.116.6	20.190.4	21.184.1	24.659.1	
Uluslararası Kaynaklar	Genel Ortaöğretim	0	0	0	0		
	Eğitim Hizmeti	1.123	3.601	5.708	6.213		
Toplam eğitim harcamaları	Genel Ortaöğretim	7.728	8.974	9.444	10,395		
	Eğitim Hizmeti	73.592	88.313	100.340	113.570		

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yapılan bu araştırmaya göre eğitim harcamalarına ilişkin eğitimin finansman kaynağına bakıldığında merkezi yönetim bütçesiyle yapılan harcamalar yaklaşık 86 milyar TL’dir. Yerel yönetim kaynaklarıyla

yapılan harcamalar ise 1 milyar TL'dir. Yine TÜİK tarafından yayınlanan bu rapora göre eğitim harcamalarının %77,7'si devlet tarafından finanse edilmiş ve hanehalklarının yaptığı harcamaların payı ise %19,8 olmuştur. Eğitim harcamalarında kamu kaynaklarının oranına bakıldığında merkezi yönetimle yapılan eğitim harcamaları çok büyük bir paya sahip olduğu gözükmemektedir. TÜİK tarafından (2002) verilerine göre toplam eğitim harcamalarının %65,51'i kamu kaynaklarından %34,40'ını ise özel kaynaklardan finanse edilmiştir. Bu yıllar arasındaki farka bakıldığında eğitim harcamalarında kamu kaynaklarının oranı artmış olduğu özel kaynaklarla yapılan eğitim harcamalarında ise azalma meydana geldiği gözlenmektedir.

Merkezi yönetim kaynaklarıyla yapılan eğitim harcamalarına bakıldığında yıllar içerisinde sürekli bir artış olduğu gözükmemektedir. Ancak yerel yönetim kaynaklarıyla ve özel kaynaklarla yapılan harcamalar yıllar içerisinde değişiklik göstermektedir. Toplam ortaöğretim için ve tüm eğitim kademelerindeki eğitim harcamalarında bir artış olduğu gözlenmektedir.

Tablo 4.2.

Eğitim Harcamaları Temel Göstergeler, 2011-2014

Yıllar	2011	2012	2013	2014
Toplam eğitim harcaması (Milyon TL)	73.592	88.313	100.340	113.571
Öğrenci başına eğitim harcaması (Milyon TL)	3.819	4.426	4.962	5.403
Ortaöğretimde Öğrenci başına eğitim harcaması (Milyon TL)	3.176	3.579	3.812	4.373
Kamu eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	3.3	3.9	3.0	3.2
Özel eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	2.4	2.3	3.4	3.3
Toplam eğitim harcamalarının gayri safi yurtiçi hasılaya oranı (%)	5.7	6.2	6.4	6.5

Eğitim harcamalarının, gayri safi yurtiçi hasılaya oranı 2013 yılına % 6,4 iken, 2014 yılında % 6,5'e yükselmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından 2002'de gerçekleştirilen "Eğitim Harcamaları Anketi" inde Türkiye'de eğitim hizmetlerine kamunun katkısı GSYH'nin %4,8'i, özel harcamaların payı ise %2,5'i

olarak bulunmuştur. Bu oran toplamada %7,3'e ulaşarak eğitim harcamalarının GSYH'ye oranı ile Türkiye'nin eğitime OECD ülkeleri ortalamasının üzerinde bir kaynak ayırdığı sonucuna varılmıştır (ERG, 2012b). Kamu kaynaklarının oranı birçok OECD ülkesi arasında düşük kalmaktadır. UNESCO'nun kalkınmakta olan ülkelere önerdiği oran ise % 6'dır. 2014 yılında ise toplam harcamaların gayri safi milli hasılaya oranının % 6,5'e düşmesi yapılan toplam harcamalarda bir düşüşün olduğunun göstergesidir. Yine TÜİK verilerine göre, eğitim harcamaları 2013 yılında GSYH'nin % 6,4 iken, 2014 yılında % 6,5'e yükselmiştir. 2002 ile 2015 yılı karşılaştırıldığında toplam eğitim harcamalarına Türkiye'nin GSYH'dan ayırdığı payı arttırdığını söyleyebiliriz (TÜİK, 2015).

Tablo 4.3.

Eğitim Düzeylerine Göre Öğrenci Başına Eğitim Harcaması, 2011-2014

Eğitim Düzeyi	Yıl	Eğitim harcaması (milyon TL)	Öğrenci başına yapılan harcama (TL)
Toplam	2014	113 570,9	5 403,0
	2013	100 340,2	4 961,6
	2012	88 313,1	4 426,0
	2011	73 592,3	3 819,1
Okulöncesi	2014	2 040,9	1 764,5
	2013	1 814,6	1 712,7
	2012	1 884,5	1 748,3
	2011	1 426,0	1 219,2
İlkokul	2014	21 504,1	3 957,2
	2013	20 147,0	3 613,9
	2012	17 017,3	3 042,1
	2011	16 163,5	2 510,5
Ortaokul	2014	21 957,9	4 008,1
	2013	20 623,7	3 907,4
	2012	17 899,2	3 215,2
	2011	13 110,4	2 887,2
Ortaöğretim	2014	24 889,8	4 373,5
	2013	20 664,5	3 812,5
	2012	17 880,7	3 579,3
	2011	15 109,3	3 176,7
Yükseköğretim*	2014	43 178,2	13 245,6
	2013	37 090,3	12 831,2
	2012	33 631,5	12 369,8
	2011	27 783,2	11 750,9

TÜİK, Eğitim Harcamaları İstatistikleri, 2014

* Açıköğretim öğrencileri hesaplamalara dahil edilmemiştir.

Türkiye’de öğrenci başına yapılan eğitim harcaması 2011 yılında 3 bin 819,1 TL olurken, 2014 yılında ise 5 bin 403 TL olarak gerçekleşmiştir. Öğrenci başına harcamanın en çok arttığı eğitim düzeyi ortaöğretim olmuştur. Öğrenci başına toplam eğitim harcaması bir önceki yıla göre % 8,9 artmıştır. Eğitim harcamalarının 2014 yılında 2013 yılına göre en fazla artış gösterdiği eğitim düzeyi ise %14,7 ile ortaöğretim olmuştur (TÜİK, 2015).

4.4.2 Ortaöğretim finansmanının merkezi düzeyde belirlenmesi

Milli Eğitim Bakanlığı da dâhil olmak üzere tüm merkezi yönetim idarelerinin ödenekleri Orta Vadeli Mali Plan doğrultusunda oluşmaktadır. Orta vadi plan kapsamında bütün bakanlıkların bütçesi ekonomik kodlara göre belli olmaktadır. Bakanlıkların belli olan bütçeleri Maliye bakanlığından kısım kısım gönderilmektedir. Milli eğitim bakanlığının ortaöğretim genel müdürlüğünün ve diğer bütün müdürlüklerin ödenekleri bu OVMP kapsamında olmaktadır. Milli eğitim bakanlığına bağlı genel müdürlüklerin ödenek tahsisi bu plan doğrultusunda her genel müdürlüğün kendisine tahsis edilmektedir. Ortaöğretim finansmanın belirlenmesi Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğrenci başına göre belirlenmektedir.

4.4.3. Merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin sorumlulukları

Eğitim hizmetlerinin sunulmasını sağlayan merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu birimleri Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, YÖK, üniversiteler ve diğer merkezi yönetim kuruluşlarıdır. Merkezi düzeyde faaliyet gösteren kamu kurumları öğretmenlerin maaşlarını, elektrik, su, doğalgaz, internet ve iletişim gibi hayati öneme sahip olan cari giderlerle, sermaye giderleri ve transferlerini karşılama gibi sorumlulukları mevcuttur.

Tablo 4.4.

Kamu Tarafından Gerçekleştirilen Eğitim Hizmetleri Harcamaları (Bin TL, 2015 fiyatlarıyla)

Kamu Harcamaları		Ortaöğretim	Toplam eğitim harcamaları
Merkezi yönetim kaynaklarıyla gerçekleştirilen eğitim harcamaları		16.823.455	81.694.836
Yerel yönetim kaynaklarıyla gerçekleştirilen eğitim harcamaları	İl Özel İdareleri Belediyeler	430.042	1.203.863 188.465
Toplam		17.253497	83.087.165

Kaynak: Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü, 2015

Tablo 4.4 incelendiğinde kamu harcamaları içerisinde ortaöğretim finansmanına ilişkin harcamaların büyük bir bölümü merkezi yönetim bütçesiyle yapıldığı görülmektedir. Milli eğitim bakanlığı tarafından eğitim hizmetleri için yapılan harcamalara bakıldığında ise en fazla harcama yapılan kalem personel giderleri olmaktadır. İkinci sıradaki harcamaları ise sermaye harcamaları oluşturmaktadır. Milli eğitim harcamalarındaki en büyük oranın personel harcamalarına ait olması diğer alanlardaki harcamaları kısıtlamaktadır.

Tablo 4.5.

Ekonomik Sınıflandırmaya Göre 2015 Yılı MEB Bütçe Tasarısının 2014 Yılı Bütçe Kanunu Ödeneğine Oranı

Ödenek türü	2014 Yılı Bütçesi	2015 Yılı Bütçesi	2015 Yılı'nın 2014 Yılına göre Artış oranı
	(TL)	(TL)	%
Toplam	55 704 817 610	62 000 248 000	11,30
01 Personel giderleri	38 261 980 610	42 234 718 000	10,38
02 Sos.Güv.Kur.Dev.Pir.giderleri	5 940 776 000	6 603 091 000	11,15
03 Mal ve Hiz.Alım giderleri	4 599 639 000	5 828 441 000	26,72
05 Cari transferler	1 677 322 000	1 803 918 000	7,55
06 Sermaye Giderleri	5 192 300 000	5 494 000 000	5,81
07 Sermaye transferleri	32 800 000	36 080 000	10,00
Toplam	55.704.817.610	62.000.248.000	11,30

Kaynak, MEB, 2014b

4.5. Ortaöğretim Finansmanının Sağlanmasında Yerel Düzeyde Faaliyet Gösteren Kamu Birimlerinin Rol ve Sorumlulukları İlgili Bulgular

Bu araştırmanın sorusunda, ortaöğretim okullarının finansmanında yerel düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rol ve sorumluluklarına ilişkin sürecin analiz edilmesi amaçlanmıştır. Sorumlu olan belediyeler, il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sürece ilişkin sorumluluklarının neler olduğu ve ortaöğretim okullarının finansmanına ilişkin rol paylaşımının nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

4.5.1. Yerel düzeyde faaliyet gösteren kamu birimlerinin rolleri

Ortaöğretim finansmanında yerel düzeyde faaliyet gösteren kamu birimi belediyeler, il özel idareleri, il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ve valiliklerin bünyesinde kurulan YİKOP'lardır.

4.5.1.1. Belediyelerin rol ve sorumlulukları

Belediyelerle görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda belediyelerin bütçeleri analitik bütçeye göre yapılmaktadır. Merkezi bütçeden ayrılan kaynaklar kanunla belirlenmektedir. Harcamalar ise belediye meclisinin kararı olarak alınmakta ve uygulanmaktadır. Merkezi bütçeden belediyelere okulların ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak ayrılan herhangi bir bütçe söz konusu değildir. Belediyelerin bütçesine gelen ödenekler kalemlere ayrılmış olarak gelmekte ve bu kalemlerin dışında harcama yapılmamaktadır.

Büyükşehir belediyesi bulunan illerde il özel idareleri kaldırılmış ancak il belediyesi olmayan yerlerde il özel idareleri devam etmektedir. İl özel idarelerinin kapanmasından sonra bu kurumun okullarla ilgili bütün sorumlulukları büyükşehir belediyelerine verilmiştir. Bununla beraber il özel idarelerine ayrılan kaynaklar Büyükşehir Belediyesine aktarılmıştır.

Milli eğitim bakanlığı okulların yapım ve onarım ihtiyaçlarını karşılamak için bütçesinden belediyelere ödenek göndermektedir. Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların onarımı İl milli eğitim Müdürlüğü'nün aracılığı ile onarımı yapılacak okulların

sayısını belediyelere göndermektedir. Belediye de elindeki para miktarına göre okulların yapım ve onarım ihtiyacını yapmaktadır.

Yapım ve onarım işlerini belediyedeki Fen işleri inşaat müdürlüğü bakmaktadır. Bu birim okulların tadilat onarım ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Fen işleri inşaat müdürlüğü sermaye kodu ile derslik, yeni bina yapımı gibi harcamalar yapmaktadır. Cari harcamalar kodu ile onarım, tadilat gibi harcamalar yapılmaktadır. Belediyeler okullarla ilgili olarak yatırım harcamalarına genel olarak bakmamaktadır. Okul yapımını genellikle MEB tarafından yapılmaktadır. Yeni bir okul yapılacaksa eğer bildirilen bölge belediyelerle görüşmeleri sonucunda bütçe oluşmadan önce belediye ye bildirilir. Belediye bütçesi oluşturulurken okul bütçesi olarak bütçeye konulmaktadır.

MEB belediyelerle koordineli olarak çalışmaktadır. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri aracılığıyla okullar belediyelere başvurmaktadır. Belediyelere MEB tarafından gönderilen ödenekler ve MEB'in bildirdiği aciliyete göre okul için harcama yapmaktadır. Okul yetkilileri MEB'e müracaat ederek MEB de okulların yapım ve onarım işlerini onaylarsa belediyeye göndermektedir. MEB belediyelere okulların durumuyla ilgili bir liste göndermektedir. Okulun onarımları hafif tadilat, ağır tadilat şeklinde hazırlanan listelerde belirtilmektedir. Belediyeler tarafından da okullara bir komisyon gönderilmektedir. Bu komisyonda inşaat mühendisleri, teknisyenler vardır. Bunlar okullara giderek bir tespit yapmaktadır. Komisyonun tespitine dayalı olarak okulların ihtiyaçları karşılanmaktadır. Belediyeler okulların sadece yapım onarım işlerine bakmakla kalmaz ayrıca okullara bilgisayar, yazıcı, kırtasiye gibi çeşitli ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

Belediyelerle MEB'in yürüttüğü ortak projelerde mevcuttur. Örneğin okullar hayat olsun projesi bunlardan biridir. Bir diğer proje ise SODES projesidir. SODES ile okullar proje hazırlamaktadır. Belediye de bu projelere sadece mali destek sağlamaktadır. Hayat Olsun Projesi 13 Aralık 2011 tarihinde Millî Eğitim Bakanlığı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve Türkiye Belediyeler Birliği arasında imzalanan protokolle yürürlüğe girmiş ve projenin koordinasyonu Millî Eğitim Bakanlığı Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Okullar Hayat Olsun Projesi ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak faaliyet gösteren okulların eğitim ve öğretim saatleri dışında belediyelerle işbirliği yapılması suretiyle velilerin ve mahallelinin hizmetine

açılması, öğrenciler ve yetişkinler için birer hayat boyu öğrenme merkezi ile yaşayan güvenli alanlar haline dönüştürülmesi; belediyelerin yeni bir mekân oluşturmaksızın meslek ve beceri kazandırma, spor, kültür, sosyal hizmetleri için okulların çok amaçlı kullanılabilmesi amaçlamaktadır (MEB, 2016).

Belediyeler Okulların ihtiyaçlarını karşılarken okul kademeleri arasında ve okul türleri arasında herhangi bir ayırım yapmamaktadır. Okulun kırsal kesimde ya da merkezde olması gibi bir ayırım yoktur. Okulların kademesi arasında her hangi bir önceliği yoktur. Okulların belediye tarafından sağlanan harcamalarını MEB bildirmekte ve belediyeler MEB'in doğrultusunda harcamalar yapmaktadır. Belediyeler bunların dışında kendi bütçesinden de gerek görülürse okullara harcamalar yapmaktadır.

Ortaöğretim finansmanında belediyelerin belirlemiş olduğu herhangi bir kriter mevcut değildir. Belediyelerin ortaöğretim okul türlerindeki harcamaları büyük oranda MEB kontrolündedir. MEB başvuran okullar arasında öncelikli olarak ihtiyacı olan okula cevap vermektedir. Bu durum kaynak miktarının kısıtlı olmasından kaynaklanmakta olduğu gözükmemektedir.

4.5.1.2. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOP)

2014 tarihli ve 28962 sayılı kanun ile büyükşehirlerde il özel idarelerinin kapanmasından sonra valilik bünyesinde kurulan Milli Eğitim Bakanlığı bütçe kaynaklı olan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı (YİKOB) okul ve diğer eğitim kurumu yatırımları gerçekleştirmektedir.

4.5.1.3. İl ve ilçe Milli Eğitim müdürlüğünün sorumlulukları

İl ve ilçe milli eğitim müdürlüklerinin sorumlulukları MEB tarafından millî eğitim bakanlığı millî eğitim müdürlükleri yönetmeliği göre sorumluluklarının sınırları çizilmiştir. Bu yönetmeliğin 9. maddesinde il ve ilçe MEM'in Eğitim öğretim hizmetlerinde görev sorumlulukları şekilde sıralanmıştır. Eğitimi geliştirmeye yönelik görevler: ders kitapları, öğretim materyalleri ve eğitim araç-gereçlerine ilişkin işlemleri yürütmek, etkin kullanımlarını sağlaması ile beraber, kamu ve özel sektör eğitim paydaşlarıyla işbirliği içinde gerekli iş ve işlemleri yürütmesi gibi finansman sağlaması ve eğitim hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla bakanlığa tekliflerde bulunması ile okul

finansmanında sorumlulukları ifade edilmiştir. 18. maddede ise faaliyetlerin stratejik plan, bütçe ve performans programına uygunluğunu sağlaması, bütçe ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek, ayrıntılı harcama programını hazırlamak, nakit ödemelerin planlamasını yapmak, ödemeleri izlemek, malî durum ve beklentiler raporunu hazırlamak, yatırımlarla ilgili ihtiyaç analizlerini yapmak, verileri hazırlamak, okul aile birlikleri ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek, eğitim kurumu bina veya eklentileri ile derslik ihtiyaçlarını tespit etmek, gibi sorumluluklarının sınırları çizilmiştir.

Yönetmeliğin 22. maddesinde sermaye harcamalarının yürütülmesine dair görevlerinde sınırları çizilmiştir. Bu madde de yapım programları ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek, eğitim kurumu bina veya eklentileri ile derslik ihtiyaçlarını önceliklere göre karşılamak hükmü yer almaktadır. Bu hüküm ile eğitim kurumlarının ve dersliklerinin yapımında önceliklendirmeler esas alınarak yapımının gerçekleştiği görülmektedir. Yine devamında “..... bakanlık binalarının eğitim kurumu olarak kiralanmasına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, kamu kuruluşlarına tahsisli taşınmazların tahsisi veya devri işlemlerine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, eğitim kurumlarının kamu-özel ortaklığı modeliyle yapımına ilişkin iş ve işlemleri yürütmek...” gibi yatırım ile ilgili işlemleri yürütmekle görevlerinin sınırları çizilmiştir.

4.5.1.4. İl Milli Eğitim müdürlüğünün rolleri

İl milli eğitim müdürlüğü eğitim hizmetleriyle ilgili olarak çoğunlukla yatırım ve onarım ile donanım işlerine bakmaktadır. İl milli eğitim müdürlüğünün İnşaat ve Emlak Hizmetleri Şubesi biriminde yatırım işleri gerçekleştirilmektedir. Ortaöğretim okullarının talepleri doğrultusunda il milli eğitim müdürlükleri gözlemler yaparak ortaya veri koymakta ve bu verileri il milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan inşaat işleri birimine bildirmektedir. İl milli eğitim müdürlükleri ihtiyacı olan bölgelerde tespitleri sonucunda rapor halinde yazarak 2016 yılı yatırım teklifi olarak ihtiyaç olunan yerleri bakanlığa sunmaktadır. İl MEM’ler yatırım ile ilgili işlemlerini e-yatırım sistemine ihtiyaç tekliflerini girmektedirler. Bakanlıkta uygun görürse bu plan doğrultusunda yatırım bütçesinden aciliyete bakarak okul yapımı için ödenek göndermektedir. İl milli eğitimde il bazında planlarını yaparken aciliyete göre okulları belirleyerek planlarını yapmaktadırlar.

İl milli eğitim müdürlüğü bünyesinde olan destek hizmetleri biriminde de donanım ihtiyaçlarını karşılamakta olan görevli birimdir. Bu birim okulların donanım ihtiyaçlarını karşılamak için MEB'den ödenek istemektedir. Okullardan gelen talepler doğrultusunda bir liste hazırlayarak bunu bakanlığa sunmaktadır. Ayrıca okulların diğer materyallerini de tespit etmektedir. Araçlı okulların yakıt ihtiyacı varsa ödenek istemektedir. Ancak bunları temel eğitim müdürlüğü adına yapmaktadır. Ortaöğretim okullarının donanım ihtiyaçları için bakanlıktan herhangi bir ödenek istememektedir. Ortaöğretim okulları direk ödeneklerini bakanlıktan kendi istemektedir.

İl MEM'ler okulların talepleri doğrultusunda yapım ve onarım harcamalarını belediyelere bildirerek aracı rol oynamaktadır. Belediyeler ile okulların ihtiyaçlarını karşılamak için ortak olarak çalışmaktadır.. İl MEM'ler yapım ve onarım işlerini yaparken okul türleri arasında herhangi bir ayırım yapmamaktadır. Yapılan işlemler tamamen stratejik plana göre yapılmaktadır ve okulların aciliyetine göre öncelik verilerek yapılmaktadır.

4.5.1.5. İlçe Milli Eğitim müdürlüğünün rolleri

Ortaöğretim genel müdürlüğü yapılan planlamalar doğrultusunda ödenekleri ilçe MEM'lere göndermektedir. İlçe MEM'ler kontrollü bir şekilde harcama yapmaktadır. İlçe MEM'ler sadece temel eğitim harcamalarını yapmaktadır. KBS sistemi üzerinden okullarca girilen ilçe MEM'lere ait olan yerlere girerek okulun ısınma türü (kömürlü mü doğal gazlı mı), ısınma alanı, gibi girdiği bilgilere göre bakanlık tarafından ilçe MEM'e ödenek gönderilmektedir. Ancak ortaöğretim okullarının bu ihtiyaçları için herhangi bir ödenek gönderilmemektedir.

İlçe MEM'lerin ortaöğretimin finansmanına ilişkin personel ile ilgili işlemleri organize etmektedir. Bakanlık personel maaşlarını ilçe milli eğitim müdürlüklerindeki mal müdürlüklerine ödenek aktararak bu birimden personel maaşları ödenmektedir. Ortaöğretim ısınma, su, elektrik, geçici görev yolluklarını işlemlerle ilgili evraklarını hazırlamakta muhasebe biriminden kontrol edilerek bakanlığa gönderilmektedir. Maaş işlemlerinde KBS sistemi üzerindeki 2002-i sistemini kullanmaktadır.

İlçe MEM okulların küçük onarım, büyük onarım işlemlerine bakmaktadır. İl milli eğitimle mutabık olduktan sonra ilçe MEM'deki okulların talepleri doğrultusunda okullara gönderdiği ekiplerle inceleme yaparak MEB'e bildirmektedir. Eğer MEB

uygun gördüğü takdirde ödenek göndermektedir. Ayrıca ilçe MEM'ler okul aile birliğinden gelen ödeneklerle de okulların gerekli olan ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

4.6. Ortaöğretim Okullarında, Okul Türleri Arasında, Sağlanan Eğitim Hizmetinin Finansmanı Açısından Benzerlikler ve Farklılıklar İlgili Bulgular

Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından benzerlikler ve farklılıklar ilgili bulgular yapılan görüşmeler sonucunda aşağıda verilmiştir.

4.6.1. Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından benzerlikler ile ilgili bulgular

Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından benzerlikler ile ilgili bulgulara bakıldığında tüm ortaöğretim okullarında finansman ve mali yönetim açısından personel maaşları, cari ve sermaye harcamaları benzerlik göstermektedir.

4.6.1.1. Personel ile ilgili işlemler

Personel ile ilgili işlemler, ilçe milli eğitim müdürlükleri bünyesinde bulunan mal müdürlükleri tarafından organize edilmektedir. Ortaöğretim okullarında çalışan eğitim personelinin maaşları, yollukları, derece, izin, rapor gibi aylık gelişmeleri ile ilgili her türlü işlem ilçe milli eğitim müdürlüğü tarafından milli eğitim bakanlığına rapor edilerek iletilmektedir. Ortaöğretim okullarında merkezi bütçeden ilçe milli eğitim müdürlüklerinin mal müdürlüklerine ödenek aktararak mal müdürlükleri tarafından personel ile ilgili harcamalar gerçekleştirilmektedir.

Ortaöğretim okullarında eğitim personeli dışında memur ve hizmetlilere ilişkin harcamalar birçok şekilde okullarda uygulamaları olmaktadır. MEB tarafından karşılanan, belediyelerden ve iş kurdan toplum yararına çalıştırılan ve okul aile birliği bütçesinden karşılanan hizmet alımları mevcuttur. MEB'in karşıladığı hizmet alımında ortaöğretim okulları ilçe milli eğitim müdürlüklerine bildirmekte ve ilçe milli eğitimde okulun ihtiyacı olan hizmet alımını bakanlığa bildirmektedir. Bakanlık uygun gördüğü takdirde onaylaması ile hizmet alımı gerçekleşmektedir.

Önceki yıllarda uygulamalarda bakanlık hizmetli personelini öğrenci sayısına göre okullara göndermekteydi. Ancak şunda ki uygulamalarda bakanlık hem öğrenci sayısı hem de okul alanına göre hizmetli personel vermektedir. İşkurdan gelen çalışanlar valilik tarafından ilçe milli eğitim müdürlüğüne istihdam edebilmektedir. Hizmet alımı okullarda OAB bütçesinden de sağlanabilmektedir. Okul aile birliği tarafından hizmetli istihdamı yapıldığında personel işlemleri çok zahmetli olduğundan dolayı okullar çok fazla bu bütçeden hizmet alımını gerçekleştirmemektedir.

4.6.1.2. Cari harcamalar

Ortaöğretim okullarında, cari giderler (Elektrik, su, doğalgaz, internet ve iletişim) milli eğitim bakanlığı tarafından okullara ödenek gönderilerek doğrudan karşılanmaktadır. Okullar KBS sistemi üzerinden periyodik olarak her ay girdiği fatura bilgileri doğrultusunda bakanlık sistem üzerinden ödenek göndermekte ve yine bu sistem üzerinden faturalar ödenmektedir. Eğitim ve öğretim için gerekli olan okul araç ve gereçleri merkezi düzeyde ödenek gönderilerek karşılanmaktadır. Yine sistem üzerinden temin malzemelerine de ödenek gelmektedir.

Bakım ve onarım giderleri ise belediye, İl milli eğitim ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ve okul aile birlikleri tarafından çeşitli şekillerde karşılanmaktadır. Belediyeler genellikle ortaöğretim okullarının büyük onarımlarına bakmaktadır. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri okulların bakım ve onarım ihtiyaçlarını belediyelere bildirmektedir. Buna bağlı olarak belediyeler yapım ve onarım işlerini yapmaktadır. Belediyeler bakım ve onarım işlerini yaparken özellikle acil onarımları dikkate almaktadır. Bakım ve onarım ihtiyacını okullar ayrıca il ve ilçe milli eğitim müdürlüklerine aracılığıyla da yapabilmektedir. İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından yapılan onarımlar küçük onarım ve büyük onarımları kapsamaktadır. Okullar tarafından ilçe milli eğitim müdürlüklerine bildirilen bakım ve onarımlar doğrultusunda ilçe milli eğitim müdürlükleri, il milli eğitimle mutabık olunduktan sonra okula gönderilen teknik ekibin incelemeleri sonucunda durum MEB'e bildirilmektedir. MEB uygun gördüğü takdirde bu harcama kalemine ödenek göndermektedir. OAB birliği bütçesinden ise merkezi bütçeden ve belediyeler tarafından karşılanamayan genel olarak okulun küçük bakım ve onarım ihtiyaçları okul tarafından karşılanmaktadır.

4.6.1.3. Sermaye harcamaları

Ortaöğretim okullarında donatım harcamaları için gereken ödenekler doğrudan bakanlıktan tarafından okulun kendine gönderilmektedir. Donatım işlemleri için MEBBİS'te e-talep modülü mevcuttur. Bu modüle girilerek okulun ihtiyacı olan donanım malzemeleri doğrudan bakanlık tarafından karşılanmaktadır. Bunu dışında bazı donatım harcamaları belediyeler tarafından da karşılanmaktadır.

Ortaöğretim okullarında yatırım harcamaları il milli eğitim müdürlükleri, belediyeler ve YİKOP'lar tarafından gerçekleştirilmektedir. İlçe milli eğitim müdürlüklerinin yatırım harcamalarına ilişkin herhangi bir girişimi bulunmamaktadır. MEB tarafından okul yapımı için ilçe milli eğitim müdürlüklerine herhangi bir ödenek gönderilmemektedir. İl milli eğitim müdürlükleri okul yapımı için talepte bulunulması sonucunda bir takım gözlemler yaparak ortaya veriler koymakta ve o yılın yatırım planında bu verileri MEB'e bildirmektedir. Milli eğitim bakanlığı da bu plan doğrultusunda kendi bütçelerinden yatırım için ayırdıkları ödenekten okul yapımı için ayırmaktadır. Belediyelere merkezi bütçeden sermaye kodu ile gelen ödeneklerinden yeni bina, derslik yapımı gibi harcamalar yapmaktadır. Belediyeler genellikle okul ve bina yapımını gerçekleştirilmemektedir. Okul yapımını daha çok MEB yaptırmaktadır. Diğer yatırım işleri ise valilik bünyesinde kurulan YİKOP'lar (yatırım izleme koordinasyon başkanlığı) tarafından yapılmaktadır. MEB tarafından yatırım için ayrılan ödeneklerden ile yapılan harcamaları içermektedir.

4.6.2. Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından farklılıklar ile ilgili bulgular

Ortaöğretim okullarında, okul türleri arasında, sağlanan eğitim hizmetinin finansmanı açısından farklılıklar ile ilgili bulgular incelendiğinde okul türleri arasında bütçeleme sürecinde ve OAB gelirlerinin harcanmasına yönelik farklılıklar tespit edilmiştir.

4.6.2.1. Ortaöğretim okullarının mali yönetimi

Okulların mali olarak okulların finansman sisteminde kullanılan dört elektronik sistem mevcuttur. Bunlar KBS, TEFBİS, MEBBİS ve e-okuldur.

MEBBİS okullar ile ilgili tüm bilgilerin girildiği bir sistemdir. Bu sistem üzerinden okulun derslik sayısı, öğrenci bilgileri gibi bilgiler girilmektedir. Bunun yanında MEBBİS sistemi üzerinde girilen ödenek takip modülünde yakacak elektrik, su, internet faturaları girilir ayrıca kırtasiye temizlik malzemesi ve yatılı okulların taşıt parası ihtiyaçları da buradan girilmektedir. Okulların ödenekleri yine bu sistem üzerinden gönderilmektedir. Her okulun genel bütçesi mevcuttur ancak ekstra durumlar için MEBBİS e-talep modülü vardır. Bu modüle belge varsa yani fatura varsa yazılmakta yoksa açıklama yapılarak ek ödenek talep edilebilmektedir.

TEFBİS siteminde ise okulun gelir ve gider kalemleri yazılarak özellikle özel bütçeden gelen gelirlerin bilgilerinin yazıldığı bir sistemdir. Böylece bu bilgilerden yararlanarak MEB okulların ihtiyaçlarını tam olarak görmektedir. Bakanlık bu sistem üzerinden okulların gelir ve giderlerini kontrol edilebilmektedir. Bakanlığın planlamasında kullanılmaktadır.

Kullanılan bir diğer sistem ise KBS sistemidir. KBS sisteminden maaş işlemleri, öğrenci harçlıkları pansiyon için gereken paralar bu sisteme yatırılmaktadır. İstenildiği zaman paralar bu sistem üzerinden kullanılabilir. KBS sistemine tüm hesaplar girilmektedir. KBS sistemi üzerinden hangi harcama kalemine gönderiliyorsa ödenek o harcama kaleminde yapılmak zorundadır. Birbiri yerine ödeneklerin kullanılması söz konusu değildir.

Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçe aracılığıyla finanse edilen gider türleri Elektrik, su, doğalgaz, internet ve iletişim merkezi bütçeden karşılanır. MEBBİS sistem üzerinden periyodik olarak girilir ve MEB'den onaylandıktan sonra aylık olarak ödenir. Tüm Ortaöğretim okulları bu sistem üzerinden harcamalarını yapmaktadır.

Tablo 4.6.

Eğitim Finansmanında Kullanılan Bazı Elektronik Sistemler

MEBBİS	E-talep modulu	Donatım ve tahmini bütçe dışı giderler için kullanılan ödenekleri için
KBS	say2000i	Maaş işlemlerinin ve ek ders ücret formlarının yapıldığı yer ve ödeneklerin yattığı yer
MEBBİS	TEFBİS	Gelir ve giderleri yazıldığı tahmini bütçenin yapıldığı sistem
E okul	E bütçe	Pansiyonlu liselerde gelir ve giderlerin yazıldığı tahmini bütçenin yapıldığı sistem
MEBBİS	Ödenek takip modülü	Liselerin cari giderlerinin girildiği yer ve bu ödeneklerin yattığı yer

Görüşülen okullarda okul yöneticilerinin ellerine nakdi paranın geçmediği ve mali yönetimle ilgili tüm işleri bu sistemler üzerinden yaptıklarını belirtmişlerdir. Gelen ödeneklerin sadece geldiği kalemlerde harcandığını başka bir kalemde harcanma olmadığını ifade etmişlerdir. Bu bağlamda okul yöneticilerinin ortaöğretim okullarında mali yönetim konusunda sınırlı özerkliğe sahip oldukları sonucuna varılabilir.

4.6.2.2. Ortaöğretim Okullarında Bütçeleme ile ilgili bilgiler

Ortaöğretim okullarında sadece okul aile birliğinin bütçesi oluşturulmaktadır. Bunun dışında herhangi bir bütçeleme olmamaktadır. Pansiyonlu liseler bütçelerini kendileri oluşturarak milli eğitim bakanlığının onayına sunduktan sonra buna bağlı olarak okullarına ödenek almaktadır.

Tüm ortaöğretim okullarında TEFBİS sistemi üzerinden bütçe yapılmaktadır. Yapılan bütçe okullara ayrılan finansmanda belirleyici değil söz konusu bütçelerin işlevi daha çok bakanlığın genel olarak eğitim hizmetlerinin maliyetine dolayısıyla merkezi bütçeye tahmin etmesine yardımcı olmaktadır.

Pansiyonlu ortaöğretim okullarında tahminin bütçe yapılırken okulun pansiyon ve varsa normal kısmının bütçesi ayrı ayrı yapılmaktadır. Pansiyonlu okullarda pansiyon bütçesi her sene ocak –aralık ayı, normal bölümleri ise yaz aylarında yapılmaktadır. Yapılan bütçelerde gelir gider dengede olmak zorundadır. Pansiyonlu

ortaöğretim okullarında tahmini bütçe yapılırken e-okul sistemi üzerinden e-Pansiyon uygulaması içerisinde yer alan e-Bütçe alanına veri girişi yapılarak elektronik ortamda otomatik olarak yapılmaktadır. Pansiyonlu okulların Gelir-Gider Cetveli oluşturulduktan sonra kayıtlı bulunan öğrenci sayısı baz alınarak MEB tarafından sistem üzerinden bir takım formüller kullanarak okula ödenekler göndermektedir. E- bütçe sistemi üzerinden girilen gelir gider cetveli aşağıdaki gibidir.

TC
..... VALİLİĞİ
.....Lisesi Müdürlüğüne
Pansiyonun
2015 Mali Yılı Gelir Gider Cetveli

OKULUN ADI:

İLİ:

İLÇESİ:

TELEFON NO:

FAKS:

BİRİM KODU:

E POSTA:

Pansiyon Kapasitesi		Barınan Öğrenci Sayısı	Yemek Hizmeti Satın Alınması yapılıyor mu?	
Kız	0			Evet
Erkek	0	0	Hayır	☐
Toplam				
	0	0		

ÖĞRENCİ DURUMU	Öğrencilerin Sınıflara Göre	Hazırlık	9. Sınıf	10. Sınıf	11. Sınıf	12. Sınıf
	Gündüzlü Öğrenci Sayısı	0	0	0	0	0
Parasız Yatılı Öğrenci Sayısı	0	0	0	0	0	0
Paralı Yatılı Öğrenci Sayısı	0	0	0	0	0	0
GENEL TOPLAM	0	0	0	0	0	0

Barınan Öğrenci Sayısı	Parasız	0
	Paralı	0
Ücretli bir öğün yemek yiyen personel ve öğrenci sayısı		0
Ücretsiz yemek yiyen personel sayısı		0
Toplam		

PANSİYONUN GELİRLERİ		TOPLAM(TL)	PANSİYONUN GİDERLERİ		TOPLAM(TL)
1	Parasız yatılı öğrencilerin yıllık ücreti (M Cetvelinde belirtilen)	0,00 TL	1	Günde 7,00 TL' den ..... adet öğrencinin 164 günlük yemek tutarı	0,00 TL
	Hesaplama:			Hesaplama:	
2	Paralı yatılı öğrencilerden tahsil edilecek yıllık ücreti	0,00 TL	2	Ücretsiz yemek yiyen ... adet personelin 164 günlük yemek tutarı	0,00 TL
	Hesaplama:			Hesaplama:	
3	Ücretli bir öğün yemek yiyen personel ve öğrenciden tahsil edilecek yıllık ücret	0,00 TL	3	Ücretli bir öğün yemek yiyenlerden tahsil edilen ücretin % 12'si düşüldükten sonra hesaplama: Hesaplama:	0,00 TL
	Hesaplama(X):				
4	Yardım (Bu bölümü bakanlıkça dolduracak)	0,00 TL	4	Ulaştırma ve PTT gideri	0,00 TL
5	GELİRLERİN TOPLAMI	0,00 TL	5	Temizlik Malzeme gideri	0,00 TL
6	Gelirler toplamının %12 'si	0,00 TL	6	Jenaratör ve Araç yakıt gideri	0,00 TL
7	Gelirler toplamının % 88' i	0,00 TL	7	Revir ile ecza dolabında bulunması gerekli ilaç ve sağlık araç gereç gideri	0,00 TL
8	2016 ocak ayına devir	0,00 TL	8	Yangından korunma malzeme alımı	0,00 TL
9	Ambar Ayniyat Tutarı	0,00 TL	9	İdari giderler	0,00 TL
			10	Hizmet Alım Gideri	0,00 TL
			11	Hizmet Alımı (Aşçı)	0,00 TL
			12	Pansiyon Fatura Gideri	0,00 TL
10	GENEL TOPLAM	0,00 TL	13	GENEL TOPLAM	0,00 TL

Şekil 4.1. Pansiyonlu liselerde kullanılan form

Okul pansiyonunda kalan parasız yatılı öğrencilerin yıllık ücretleri 2016 Malî Yılı Bütçe Kanununun (M) Cetveline göre bir öğrenci için yıllık ücretin parasız yatılı öğrenci sayısı ile çarpılmasıyla sistem tarafından bulunmaktadır. Bakanlık tarafından bu kaleme gönderilmektedir. Gider kaleminde ise bir öğrencinin günlük yiyecek bedeli 7,00 TL olarak tespit edilmiştir. Okulda bulunan öğrenci sayısı ve 91 gün ile çarpılarak bu kaleme belirlenmektedir. Yıllık tahmini bütçede gelir gider dengesine bakılmaktadır. Bu denge çoğunlukla her zaman sağlanamamaktadır. Bakanlık bütçeleme sürecinde gelir ve gider dengesinin eşitliğini sağlamak için gelir kalemleri kısmına bakanlık yardımı kalemi ekleyerek ek yardım yapabilmektedir. Bu kalemden gelen ödenekler ise çoğu zaman okullardan alınan % 12'lik kısımlardan gönderilmektedir. Bu kalem ile gelir gider dengesini sağlamaktadır.

Pansiyonlu ortaöğretim okullarında tahmini bütçe oluşturulduktan sonra MEB okullar için hesaplanan ödeneklerin hepsini göndermemektedir. Ödeneğin % 88'i yıl içerisinde gönderilmekte, %12'lik kısmı ise MEB'in havuzunda toplanmaktadır. Bakanlığın bazı uygulamalarında ihtiyaçlı olan okullara bu ödenekten gönderme yapmaktadır. Bazı uygulamalarında ise yılsonunda okulların kendisine bu ödenekleri göndermektedir. Bu % 12 kısım ile okula biraz daha serbestlik sağlamaktadır. Pansiyonun ne ihtiyacı varsa bu %12'lik kısımlardan ve harcama kalemine bakılmadan okullar tarafından harcama yapılmaktadır.

4.6.2.3. Ortaöğretim okullarında özel gelirler (OAB ve döner sermayeler) ile yapılan harcamalar

Ortaöğretim okullarında özel gelirler OAB'nin faaliyetleri ve meslek liselerindeki döner sermayeler sonucunda çeşitli şekillerde olmaktadır. OAB gelirleri kiraya verilen yerler, bahçelerin otopark olarak kullanılması, spor salonu, büyük okullarda kafeterya (özel günler için kiralama), okul kantini gibi yerlerden elde edilen gelirlerdir.

Okul aile birliğinin elde ettiği gelirleri belirlemek üzere yapılan çalışmalarda derslik, spor salonu, kütüphane, laboratuvar ve atölyeler gibi okulların fiziksel donanımı gibi mekânların kiraya vererek okula gelir sağlamakta (Kılınçalp, 2007) ve bunun yanında bağışlar, kayıt parası, diploma parası, fotokopi parası, gezi parası, sosyal,

kültürel, sportif, kurslar, proje, kampanya ve benzeri etkinliklerden gelen gelirler, kermes, şenlik ve çay günü gibi organizasyon gelirleri gibi okuldan okula farklılık gösterebilen özel gelir türü sağlamaktadır (Kavak ve ark., 1997; Süzük, 2002; Altuntaş, 2005; Yolcu, 2007; Özdemir, 2011; Nural, 2013). Ayrıca OAB, aileler ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yaparak düşük sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilere de yardım sağlamaktadır (Akbaşı ve Kavak, 2008).

OAB her yıl ekim ayında kurul olarak toplanmaktadır. Gündem maddesi olarak ailelerden bağış kabul etme kararı almaktadır. OAB'nin gelirlerinden okullarda yapılan harcamaların gerçekleşmesi okul aile birliğinin karar alma sürecinde gerçekleşmektedir. Nerelere harcama yapılacağı teklif veya piyasa araştırması sonucunda ve nerelerden hizmet alınacağı, sağlanan mal ya da hizmetin ödenmesi süreci ayrı ayrı karar aşamaları gerektirmektedir. Yapılan harcamalarda gerekli olan nakdi para bankaya üst yazıyla para çekme talebinde bulunulmakta ve bu eylemlerim tümü deftere işlenerek elde edilen dekont veya fatura sisteme girilmektedir. Yapılan harcamalar faturalarıyla birlikte karar defterine de ayrıca yazılmaktadır.

OAB yetkileri her ne kadar arttırılmış olsa da elde edilen gelirlerin harcamalarının sürekli kayıt altına alınması mali yönetim açısından yetkilerinin tam anlamıyla MEB tarafından kontrol altına alınmış olduğu gözükmektedir.

Ortaöğretim okullarında OAB gelir ve giderleri için TEFBİS sistemi üzerinden her sene bütçe yapılmaktadır. TEFBİS'te OAB'nin gelirlerine ait harcama kalemlerinin bir önceliği vardır. 1) fakir öğrenciler, 2) eğitim öğretim hizmetlerini destekleyici araç-gereçler 3) onarım olarak harcanma öncelikleri vardır. Ancak önceliklerin aksine OAB gelirleri genel olarak küçük onarımlar için harcanmaktadır. Bunu dışında OAB gelirleri ile temizlik, kırtasiye, okulun küçük onarımları ya da öğrencilerin yarışmalar sonucunda elde ettikleri başarılar için alınacak hediyeler, kâğıt, toner ile küçük ihtiyaçlar bu kalemlere için harcamalar yapılmaktadır.

Meslek liseleri diğer liselerden farklı olarak okullarına döner sermaye işletmelerinin kar paylarından almaktadır. Meslek liseleri piyasadaki gibi iş imkânlarına sahip olmaktadır. Yaptıkları işlerde öğrenci, öğretmen, teknisyenin hepsi ücret almaktadır. Döner sermayeden kar oranı oluyorsa eğer bu paydan okul için araç gereçler alınmaktadır. Atölye için alınan bir malzeme örgün eğitim içinde kullanılmaktadır.

Örneğin atölye için alınan bilgisayar, kartuş, kağıt, toner vb. örgün eğitim içinde kullanılmaktadır.

4.7. Ortaöğretim Okullarında Sağlanan Eğitim Hizmetinin Finansmanına Yönelik Paydaşların Görüş ve İyileştirilmesine İlişkin Önerilere Ait Bulgular

Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanına yönelik paydaşların görüş ve iyileştirilmesine ilişkin önerilere ait bulgular yapılan görüşmeler sonucunda aşağıda sunulmuştur.

4.7.1. Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın yönelik paydaşların görüş

Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanına yönelik paydaşların görüşleri incelendiğinde merkezi ve yerel yönetimlerin okul finansmanına yönelik ihtiyaçlarının karşılanması, özel gelirlerle yapılan harcamalar ile eski ve yeni uygulamalara dair görüşler olarak ifade etmişlerdir.

4.7.1.1. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler tarafından ortaöğretim okullarının ihtiyaçlarının karşılanması ile ilgili olarak algılanan görüşler

Okul yöneticileri merkezi yönetim kaynaklarıyla yapılan harcamaların okulun ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılanmadığını ancak geçmişe oranla birçok temel ihtiyaçlarının karşılandığını ifade etmişlerdir. Merkezi yönetim kaynaklarıyla okulların ihtiyaçlarını karşılamamanın sınırlı olması okulları başka kaynaklar bulmaya itmiştir. Bu durum okullarda birçok faaliyeti yerine getirmeyi kısıtlamaktadır. Bunun yanında okulun bazı ihtiyaçlarını karşılayacak kalemlerin olmadığı da dile getirilmiştir. Okul yöneticileri tarafından merkezi yönetim kaynaklarıyla yapılan harcamalar şu şekilde ifade edilmektedir:

“Maliye bakanlığı MEB’e bütçeden ayıracağı payı belirliyor. Bu meblağ esas alındığında okulların ihtiyaçlarını talep ettikleri ödenekleri karşılamak olanaksız. Okulların her şeyi isteme ya da istenilen tutarda az gönderileceği var sayılarak gider tahminlerini fazla gösterme eğilimleri var buna karşı MEB elzem ihtiyaçları esas alıyor. Yani önceliklendirmeye gidiyor” (Y4).

“Okul çok büyük olduğundan dolayı temizlik malzemesi çok gerekiyor. Gönderilen ödenekler yeterli olmuyor. Bu konuda çok sıkıntı yaşıyoruz” (Y3.)

“Okulumuz dergi basıyor. Ancak bunun için MEB’den gelen herhangi bir ödenek yoktur. Dergi masraflarını karşılamak için sponsor bulduk bununla ödedik” (Y6).

“Devlet bütçesinden ortaöğretime ayrılan kaynaklar yetersizdir. Mevcut kaynaklarla gereken eğitim öğretim malzemelerini karşılamak mümkün değildir” (Y1).

“... Okulun bütçesi de çok yeterli değildir. Okulun güvenlik görevlisi bulunmamaktadır. Bütçem olsa mesela okulun bu ihtiyacını karşılarım...” (Y12).

“Eskiden iletişim adı altında para toplanırdı ki toplanmasında lazımdır. Şuan da toplanmıyor ancak yönetmelikte vardır aslında kanunsuz da değildir. Mesela devamsızlık konusunda iadeli taahhütlü mektup gönderilecek şuan 7 liradır. Bir öğrenci için en az 3 mektup gider. Bu mektuplar gönderildiği takdirde toplam 21 lira edecektir. Ben bu parayı nerden karşılayacağım bunu karşılayacak bir kalem yoktur” (Y8).

Atalay (2004) yaptığı araştırmasında Türkiye’de orta öğretimin finansmanını sağlamak için ayrılan kaynaklar sınırlı olup aynı zamanda yetersiz olduğunu bulmuştur. Bu bulgu mevcut olan araştırmayı desteklemektedir.

İnanlı (2005)’nin yaptığı araştırma sonucunda ise Avrupa Birliği ülkeleri ve Türk eğitim finansmanını karşılaştırmıştır. Türkiye Avrupa birliği ülkeleri ile kıyaslandığında kamu bütçesinden düşük olarak kabul edilecek bir pay ayırdığı belirtilmiştir. Öğrenci başına yapılan harcamalarda da yine Avrupa birliği ülkeleri gerisinde kaldığını bulgulamıştır.

Karaarslan (2005)’in “Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi” adlı çalışmasında Türkiye’de eğitimin içinde bulunduğu sorunlar, sağlıklı bir eğitim hizmetinin sağlamadığını ve eğitimin içinde bulunduğu sorunların çözümü için ayrılan kaynakların yeterli düzeyde olmadığına ulaşmıştır.

Demir (2006) devlet tarafından okullara yapılan maddi katkının yetersiz olduğu ve devlet okullarındaki öğretmenlerin maaşlarının yetersiz olduğu görüşü ortaya çıkmıştır.

Nural (2013) Milli Eğitim Bütçesinin, son yıllarda genel bütçeden eğitime ayrılan payın arttığını ancak milli gelir içindeki payın fazla değişiklik göstermediğini belirterek eğitimde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılayacak şekilde bu payın artmadığını ifade etmiştir. Eğitimde var olan sorunlar göz önüne alındığında ayrılan kaynaklar yeterli düzeyde olmadığını saptamıştır.

Özer ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırmada okul müdürlerine göre, okullarda gelir ve gider kalemleri arasında bir dengesizlik olduğu ve gider kalemlerinin fazla olmasından dolayı sorunlar yaşandığını ve özellikle son dönemlerde okullarda sıklıkla kullanılan, sürekli gelişen ve değişen teknolojik araç-gereçlerin bakım ve onarım masraflarına bağlı olarak okulların gider kalemlerinde sürekli bir artış olduğunu belirtmişlerdir.

Yerel yönetimlerin okulların ihtiyaçlarını karşılamasına dair görüşleri incelendiğinde yerel yönetimler okulların birçok ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak yerel yönetimlerin okulların istenilen düzeyde okulun ihtiyaçlarına cevap veremediği dile getirilmiştir. Bu ihtiyaçların aslında MEB tarafından karşılanması gerektiği yönünde düşünceler de mevcuttur. Belediyede görüşülen yetkili şu ifadeleri söylemiştir.

“İl özel idarelerinin kapanmasından önce belediyeler çok fazla okulların ihtiyaçlarına bakmamaktadır. Ancak kapandıktan sonra okulların ihtiyaçlarına daha fazla bakmaktadır.” (B1)

“İl özel idaresi için ayrılan gelirler belediyelere aktarılmıştır görünürde ancak böyle bir durum yoktur. İl özel idaresine ayrılan gelirler kadar belediyelere aktarılmamaktadır. Aslında hizmet artmakta gelen para azalmaktadır. İl özel idaresinin parası kısmen gelmektedir.” (B2)

Mevcut harcamalar dışında belediyeler ekstra durumlarda aktif olabilmektedir. Belediyedeki yetkili kişi şu ifadeleri de belirtmiştir.

“Okulların rüzgârdan dolayı çatıları uçmuştu tüm çatıları belediye taktırdı.”(B1).

Okul yöneticileri ise belediyelerin istedikleri şekilde okulun ihtiyaçlarını karşılamadığını ifade etmişlerdir.

“Belediyelerin gönderdiği komisyon yetkilileri incelemeler yapar. Okul başvurduğunda örneğin 4 musluğu bozuk der komisyon 3 tanesi bozuk

diyerek sadece üç musluğu yapabilir bu komisyonun kararına bağlıdır” (Y4).

“Yerel yönetimler müracaat yapıldığı takdirde bahçe duvarı, asfalt, boya badana gibi büyük onarımları yapıyor. Ama müracaat yapılmadığı takdirde belediyeler okulla ilgili herhangi bir harcama yapmamaktadır”(Y11).

Bir başka okul yöneticisi ise belediyeler hakkında şu ifadeleri belirtmiştir.

“Belediyemiz iyi bir belediyedir. İl milli eğitimden gelen para dışında okullar için kendi bütçesinden de harcama yapmaktadır”(Y1).

İl ve ilçe MEM’lerin okulların ihtiyacını karşılama noktasındaki okul yöneticilerinin görüşleri genel anlamda MEM’lerin ihtiyaçlarını karşılamadığı şeklindedir. Ayrıca gönderdikleri % 10’luk harcamalar hakkında da herhangi bir dönüt almadıklarını ifade etmişleridir. Görüşler şu şekildedir.

“İl ve ilçe MEM’ler yeteri kadar okulların ihtiyaçlarını karşılamamaktadır...” (Y10).

“İl ve ilçe MEM’ler okulların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamamaktadır. İl veya ilçe MEM’lere müracat yapılır ancak cevap almak oldukça güçtür” (Y8).

Özçelik (2007) tarafından yapılan bir araştırmada okul yöneticilerinin çoğu İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin okullarına finansman konusunda katkı sağlamadığını ifade etmişleridir.

Yolcu’nun (2007) çalışmasına göre, il özel idarelerinin eğitime yaptıkları katkıların yetersiz ayrıca iller arasında önemli farklılaşmalar olduğuna ulaşmıştır. İlçe milli eğitim müdürlükleri tarafından ise alt sosyo ekonomik düzeye sahip okullara yapılan yardımların dağıtımında politik tercihin, kişisel ilişkilerin, girişimciliğin ve ikna kabiliyetinin belirleyici olduğu gözlemlenmiştir.

Köse ve Şaşmaz (2015) ilköğretim kurumlarının mali yönetimi ile ilgili yaptığı araştırma raporunda maliye bakanlığındaki yetkili, ilköğretim için özel idarelerin harcama yapılıyor olmasının süreçte kopukluk yarattığını ve gönderdikleri ödeneklerin ve sonuçlarının görülmesinin imkânsız olduğunu saptamıştır. Milli Eğitim Bakanlığı yetkilileri de illerde harcamaların il özel idareleri tarafından gerçekleştiriliyor olmasının

okulların sahipsiz kalmasına yol açtığını, Bakanlık'ın kendisine ait ödeneklerin nasıl harcılandığını denetleyemediğini belirtmişlerdir. Benzer şekilde il milli eğitim müdürlüğü ve il özel idaresi yetkilileri, yerelde sistemin işleyişinden memnun olmadıklarını belirtmişlerdir. İl milli eğitim müdürlüğü yetkilileri, ödeneklerin il özel idareleri tarafından harcanması sonucu yetkileri olmadan sorumluluk üstlendiklerini belirtirken; il özel idaresi yetkilileri yalnızca muhasebecilik yaptıklarını, kendilerini eğitim kurumlarının gereksinimleri konusunda yetkin hissetmedikleri için harcamalarda söz sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Yapılan görüşmelerde, ödenekler arası aktarım yapmanın zorluğu da sık sık dile getirdiklerini bulgulamıştır.

Elde edilen bulgulara benzer bir başka bulgu ise ERG (2015b) raporunda uygulanan il özel idareleri temelli mali yönetim mekanizmasının, okulların ve öğrencilerin gereksinimlerinin karşılanmasında yetersiz kaldığı vurgulanmıştır. Ayrıca rapor il özel idareleri temelli mali yönetim mekanizması, okullarda OAB'ler yoluyla gelir yaratılması yoluna başvurulmasına, birliklerin asıl işlevlerini yitirmesine ve okullar arası eşitsizliklerin derinleşmesine neden olduğunu da ifade etmiştir.

Bu araştırmaların bulguları il özel idarelerinin kapatılmasının süreçte iyi bir örnek teşkil etmekte olduğunu göstermektedir. Ancak belediyelerin mevzuatta okullar için hangi harcama kalemlerine baktığı belli olmamaktadır. Belediyelerin harcamaları MEB tarafından belirlenmekte ve öncelikli olarak hangi okulun ihtiyacı varsa buna göre harcama yapılmaktadır.

4.7.1.2. Özel gelirlerle yapılan harcamalara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri

OAB gelirlerine yönelik olarak belirtilen ifadelerde genel olarak bu bütçenin çok cüzi bir miktar olduğu ve okulun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Okul yöneticilerinin okula kazandırılan özel gelirler ile yapılan harcamalara ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri incelendiğinde şu ifadeleri kullanmıştır.

“Okulun OAB bütçesi 80 bin TL kadar olmaktadır. Bağışlar kantin gelirleri ve bunun yanında bir de yılda bir iki kez okulun konferans salonunu 500 TL miktarlarında kiraya verilmekteyiz. Öğrencilerden de 40 TL gibi bağış alınmaktadır. Bunlarla birlikte okulun yıllık toplam 80 bin

TL bütçesi olmuştur. Bu okul büyük okul olmasına rağmen çok az miktarda para toplanmıştır. Bu gelirlerde okulun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmamaktadır ” (Y2).

İl milli eğitim müdürlüklerinde görüşülen yetkili okulların OAB’inden gelen % 10’luk gelirlerine yönelik yapılan harcamalarla ilgili olarak il milli eğitim müdürlüklerinin sadece fakir öğrenciler için bu geliri kullandıklarını belirtmişlerdir.

“Okullardan gelen OAB gelirleri çok cüzi bir miktardır. İl milli eğitimin de okullar gibi OAB vardır. Bu birime gelen paraların harcanması sınırlandırılmıştır. MEB diyor ki sen bu parayı eğitim öğretim için kullanabilirsin biz bu parayla örneğin buraya bir cam alamayız. Biz bu parayı sadece fakir öğrenci için kullanabiliriz. İhtiyacı olan okul il MEM’e başvurarak okullarında olan fakir öğrencileri bildirir. İl MEM’in harcama kalemi olarak başka bir birimi olmadığından bu kalemden karşılanır. Bize şu öğrencinin ihtiyaçları vardır denir bizde OAB kararı ile okul hesabına yatırırız. Okula masa alalım dersek onun için harçayamayız. Okul için değil öğrenci için harcanır. Örneğin ..... lisesi konferans salonunun koltukları için talepte bulundu biz ona red verdik. Tamamen öğrenci için harcanıyor bu paralar” (İ1).

İlçe milli eğitim müdürlükleri ise okullardan gelen % 10’luk gelirleri sadece okul için harcadıklarını belirtmiştir.

“OAB bütçesinden gelen % 10 kısımlardan ilçe MEM’e gelen paralar yine okular için harcanır. Biz bura için harcama yapmıyoruz. İlçe MEM’lerinde ihtiyaçları var ancak biz yardım bulup buranın ihtiyaçlarını karşılıyoruz. Ancak çok gerektiğinde OAB bütçesinden bura için harcama yapıyoruz.” (İ2).

“Okulların okul aile birliklerinden elde edilen gelirlerle sadece fakir öğrenciler için kullanılır. Bu gelirler sadece eğitim ve öğretim için kullanılır ve bunun dışında herhangi bir şey için kullanılmaz. OAB’den

gelen gelirler sınırlandırılmıştır. Bu gelirler özellikle fakir öğrenciler için kullanılır” (I3).

OAB’lerinden kesilen % 10’luk kısımların il ve ilçe MEM’ler tarafından nereye harcandığı ile ilgili bilgi okullara verilmediği okul yöneticileri ve MEM müdürlüklerindeki görüşülen kişiler belirtmiştir.

“İl MEM’lere aktarılan OAB’nin % 10’luk kısmının harcanmasıyla ilgili olarak okula bir dönüt sağlanmamaktadır. OAB okulda çalışma düzeni benzer şekilde il MEM’lerde de vardır. Gelirler giderler okullarda olduğu gibi kayıt altına alınır. Ancak bu paranın nere ve nasıl harcandığı ile ilgili okullara dönüt verilmez.” (Y7).

“Okullardan kesilen % 10’luk kısımların il ve ilçe MEM’ler tarafından okullara nasıl harcandığına dair herhangi bilgi verilmez.”(Y5).

Ayrıca OAB tarafından velilerden para toplanması konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Görüşülen okul yöneticilerinin ifadesinde

“OAB ekim ayında kurul toplanır. Gündem maddesi olarak ailelerden bağış kabul etme kararı alınır ve yıllık aidat tutarı 60 TL başlangıçta belirlenmektedir. Her dönem 30 TL bağış alınır. Ancak çoğu aile bağış yapmaz. Bu bağışlar zorunlu olmadığından dolayı öğrenciden istenemiyor” (Y2).

“Okulda öğrencilerden 30 lira gibi bir para isteniyor. Ama bu parayı öğrencilerden alamıyoruz. Bu lazım olan parayı kermes düzenledik ve bundan parayı topladık. 100 öğrenciden zorla alınacak parayı kermesden topladık.” (Y6).

“OAB birliği bütçesinden okulun küçük onarımları, okulun acil ihtiyaçları vb. yapılmaktadır. Okullarda bağış toplanmıyorsa okul için kimse para getirmiyor. Durduk yere kimse okula yardım yapayım demiyor. Toplum tarafından böyle bir bilinç yoktur. Devlet okulun ihtiyaçlarının hepsini karşılсын istiyor” (Y5).

“Okula destek noktasında yerleşik bir kültür yoktur. Okula para istemezsen kimse para getirmez.” (Y9).

“Doğuda OAB aktif değildir batı da daha aktiftir. Okulumuz başarılı öğrencilerin olduğu bir okul bazı velilerin durumu çok iyi olmasına rağmen onlardan bile para toplayamıyoruz.” (Y1).

Okulların kayıt esnasında topladıkları paranın kaldırılması OAB gelirlerini önemli ölçüde azaldığını ifade etmişlerdir.

“Kayıt işlemleri internet üzerinden yapıldığından dolayı OAB gelirleri geçmişe göre düşmüştür. Bu durumun OAB gelirlerini önemli ölçüde azaltmıştır. Kayıt paralarının kaldırılmasının sebebi özellikle batı da velilerden toplanan kayıt esnasında toplanan paralar ve bağışlar yaşanan suiistimal ve israf hükümetin bu doğrultudaki kararını kaçınılmaz kılmıştır”(Y4).

“Ailelerden sağlanan katkılar (veli bağları, kayıt, diploma parası...) on yıl öncesine göre % 50 den %1 düştüğünü söyleyebilirim. Bu durumu hükümetin velilerden gönüllülük esası dışında para alınmaması noktasındaki kararlılığına bağlıdır”(Y5).

OAB harcamalarına ilişkin kararlar yönetmeliğin öngörülen aksine müdür tarafından yapılmakta ve çok sıkı denetime tabi olduğu da belirtilen ifadeler arasındadır.

“Okul aile birliğinin karar alma süreci çok kağıt işi gerektiriyor. Nerelere harcama yapılacağı teklif veya piyasa araştırması sonucu nerelerden hizmet alınacağı sağlanan mal ya da hizmetin ödenmesi süreci ayrı ayrı karar aşamaları gerektiriyor. Bankaya üst yazıyla para çekme talebinde buluyor bu eylemin deftere işlenmesi gerekli elde edilen dekontun faturanın sisteme girilmesi gerekli başkan başkan yardımcısı muhasip üye ve katipten oluşuyor”(Y8).

Yapılan bazı çalışmalarda OAB görevini tam olarak yerine getirmemesine rağmen okulların gelirlerine önemli katkılar sağlamakta olduğu bulunmuştur (Bayrakçı

ve Dizbay, 2013; Zoraloğlu ve arkadaşları, 2005; Özdemir, 2011). Ancak okula kazandırılan gelirlerin yeterli olmaması da alan yazında öne çıkan konular arasındadır (Kılınçalp, 2007; Bayrakçı, 2013; Nural, 2013).

Kılınçalp (2007) okul aile birliği yöneticilerinin görüşleri konusunda eğitim finansmanını okulun ya da okul aile birliğinin tek başına karşılayamayacağını ve devletin eğitim finansmanını üstlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Okul aile birliği yöneticileri okul aile birliğinin sadece okula finansman bulmaya çalışan bir yapı olarak değerlendirilmelerinden rahatsız olduklarını, okul aile birliğinin okul-veli ilişkisini sağlayan bir yapı olduğunu belirtmişlerdir.

Akbaşlı ve Kavak (2008) ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeylerini incelemişler ve okul aile birliklerinin öğrencilere eğitsel ve istendik davranışlar kazandırma konusunda yeteri kadar etkin olmadığını ve velilerin çoğunun OAB'ne ilgi göstermediğini saptamışlardır. OAB yönetimi, farklı ve yetenekli öğrencilere üst düzey eğitim ortamı sağlamada ve engelli öğrenciler için okul içinde ve dışında gerekli eğitsel ortamlar hazırlamada, OAB yönetimi, öğretmen ve velilerin çoğunluğu OAB etkinliklerini yetersiz bulunduğunu ve OAB, ekonomik yoksunluk içindeki öğrencilere yardım sağlanması konusunda, ailelerle ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapmakta olduğunu belirtmişlerdir.

Nural (2013) ise okul aile birliği ile okullara sağlanan finansman kaynaklarının yeterli olmadığını bulgulamıştır. Bu bağlamda devletin sosyal devlet anlayışı gereği olarak okullara daha fazla kaynak ayırması gerektiğini vurgulamıştır.

Bayrakçı ve Dizbay (2013) araştırma sonucunda okul aile birliklerinin okulun birçok giderini karşıladığını saptamıştır. Okulun bina, derslik, oda, bahçe ve eklentilerinin bakım ve onarımı konusunda gerekli yardımları sağlamada ve milli bayramlar, anma ve kutlama günleri, belirli gün ve haftalar ile düzenlenecek törenlerin ve toplantıların giderlerine katkıda bulunmada okul yönetimine katıldığı sonucuna ulaşmıştır.

Okul aile birliği gelirleri okulların özellikle küçük onarımları ve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Ancak yine de okulların ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz olduğu gözlenmektedir. Okul aile birliğine gelir sağlanması katin gelirleri ve veli bağışları

oluşturmaktadır. Veli bağışları zorunlu olmadığından dolayı çok fazla toplanamamaktadır. Bu durum ise okulun gelirini azalttığı sonucuna varılabilir.

4.7.1.3. Eski ve yeni uygulamalara dair görüşler

Görüşülen katılımcılar eski ve yeni uygulamalar hakkında ki görüşleri incelendiğinde özellikle bütün işlerin e sistemler üzerinde yapılması çok kolaylık sağladığını ve okul harcamalarında şeffaflık sağladığını belirtmişlerdir. E sistemlerle işlemlerin yapılmasından dolayı paydaşların çoğu memnuniyetlerini dile getirmişleridir.

“Elektronik sistemlerin gelişmesiyle beraber işlemler daha kolaylaşmıştır. MEB sisteme baktığı zaman okulla ilgili her türlü bilgiye ulaşmaktadır. Okulun neye ihtiyacı olduğunu, bütçesinin ne kadar olduğunu görmektedir” (İ2).

“Eskiden istenilen ihtiyaçlar gelmiyordu. Ama şu anda okulların temel ihtiyaçları karşılanmaktadır. Sistem üzerinden neye ihtiyacın var bakanlık bunu biliyor zaten bir tane fazla yazıcı istesen bakanlık diyor senin üç odan var 3 yazıcı yeter diyor. Fazlasına ihtiyacın olmadığını görüyor” (İ3).

“Artık okul finansmanı ile ilgili her şey e sistemler üzerinden yapılıyor. Bütün işlemler KBS sisteminden yapılıyor. Her türlü ödeneğin fonksiyonel kodları vardır. Bakanlık bu fonksiyonel kodlara göre para aktarmaktadır. Bakanlık çok kapsamlı çalışıyor. Ayrıca maliye bakanlığında yapılan harcamaları bu sistem üzerinden görüyor” (İ1).

“Bakanlık çok kapsamlı çalışıyor. Her ödeneğin kodu var bakanlık yıl sonunda kontrol edebiliyor çok güzel bir sistem ne kadar ödenek gönderildi, ne kadar harcandı bunlar bakanlık tarafından görülebiliyor. Bakanlık sistemden her şeyi kontrol edebiliyor” (İ3).

Bakanlığın sistemler üzerinde anında dönüt sağladığını ait görüşler mevcuttur. Bu görüşler şöyledir.

“Bakanlık sistem üzerinden gördüğü harcamalarda yanlış yapıldıysa bu sistem üzerinden uyarıyor. Şurada yanlış harcama yapılmış anında uyarılıyor. Yaptığımız her harcama sürekli denetleniyor. Aynı uyarıları maliye bakanlığı da yapıyor. Şu konularda yanlışlıklar yapmışsınız. Artık hiçbir şeye müdahale edemiyoruz. Sistemde kayda girdimi dönüşü olmuyor. Eski uygulamalarda personelle ilgili işlemler evrağı hazırlanırdı ve bu evrak muhasebe birimine aktarılarak gerçekleşirdi” (İ2).

Sistemler sayesinde okullar için farklı kalemlerden ödenek istenilmiyor ve bilgiler var olduğundan bakanlık tarafından ihtiyaçların doğrudan görüldüğü ve buna bağlı olarak ödenek geldiğini belirtilen cümleler şöyledir.

“Eski uygulamalarda bütçe yapılırken fazla öğrenci gösterip okula daha fazla ödenek istenirdi ancak var olan sistemler sayesinde bu artık yapılamıyor çünkü okula ve öğrenciye ait bilgiler sistemlerde mevcuttur. Sisteme girildiğinde tüm bilgiler karşına çıkıyor” (Y8).

“MEB geliştirdiği sistemler sayesinde bir öğrenci için gereken ihtiyaçları birim maliyetini hesaplamıştır. Fazla para istendiğinde kalan para olursa bunun hesabı soruluyor. Eski den masam, sıram yok deniyordu ama şimdi sistemde tüm bilgiler mevcut olduğundan dolayı artık gereksiz yere istekte bulunulamıyor” (Y1).

4.7.2. Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın iyileştirilmesine yönelik paydaşların önerileri

Ortaöğretim okullarında sağlanan eğitim hizmetinin finansmanın iyileştirilmesine yönelik paydaşların önerileri incelendiğinde genel olarak OAB ile ilgili iyileştirme ihtiyacına yönelik olarak ifadeler kullanılmıştır. Okul müdürünün ifadelerinde durum şöyle ifade edilmiştir.

“MEB okulları velilere muhtaç etmeyecek dilenci etmeyecek velilerden para istenirken dilencilik yapıyoruz. Öğrenciden para istenildiğinde veli

şikâyet ediyor. 25 lira ya bir sürü laf ediyor. Bağışların toplanması zorunlu hale getirilmeli her öğrenciden para istenilmeli okula katkı sağlamalıdır”(Y2).

“Ben okul müdürü olarak öğrencilerden para toplanması taraftarı değilimdir. Ne öğretmeni buna mecbur edelim ne de idarecileri. Benim bütçem yüksek olsa mesela şu an okulun çevre düzenlemesine ihtiyacı vardır. Yaptırırım paran olsa muhtaç olmazsın kimseye şu an okulun 200 bin gibi maliyeti var. Kantinden her ay para gelir ama ben bunu anında kullanmam bir öğrenci sportif etkinliklerde başarılı olduğu zaman bu parayı kullanırım. Çok mağdur olan öğrenciler vardır okulda onların servis parasını ödenir. Aniden misafir gelirse bu kaynaktan karşılanır.”
(Y1)

Yolcu (2007) tarafından yapılan araştırmasında ilköğretim okul yöneticileriyle yaptığı görüşmede yöneticilerin çoğunluğunun velilerin eğitimin giderlerine katılımını doğru bulmadıklarını dile getirmişlerdir.

Arslan, (2000) ortaöğretim okullarında para toplama konusunda öğretmen, öğrenci ve yöneticiler sıkıntılar yaşadıklarını ve öğretmenlerin para toplamaları, öğrencilerinin karşısında kötü bir duruma düşürdüğü, mesleğin onurunu zedelemekte olduğunu dile getirmişlerdir. Benzer şekilde öğrenciler de para toplanmasından rahatsız olduklarını belirtmişlerdir.

Okulların mali yönetiminde okul yöneticilerine daha fazla özerklik verilmesi şeklinde ifadeler de mevcuttur.

“Öğrenci başına ayrılan paraların ya da öğrencilere ücretsiz kitap uygulaması yerine bu kitapların maliyetlerini okullara devredilmesini yapılabilir. Ancak Bakanlığın bu tarz taleplere karşı yanıtı, aylık kantin gelirlerinin 1500 2000 arası olduğunu bu paranın istenilen miktara yakın bir miktar olduğunu söyleyerek talepleri geri çeviriyor. Oysaki bu bütçeler okula devredilse daha verimli kullanılabilir”(Y7).

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde çalışmadan elde edilen bulguları doğrultusunda sonuçlar yer almış ve sonuçların doğrultusunda öneriler verilmiştir.

5.1. Sonuç

Ortaöğretim finansmanına ve mali yönetimine dair yapılan bu araştırmada eğitim ve özelinde ortaöğretimin finansmanına ilişkin mevzuat incelemeleri sonucunda ortaöğretim okullarında finansman ve mali yönetime dair yeterli olarak yasal ayrıntıların yer almadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ortaöğretimin finansmanına ilişkin yasal dayanaklar birçok kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmiş ancak tam anlamıyla ortaöğretimin finansmanının gelir kaynaklarının neler olduğu ve harcamaların nasıl gerçekleştiğine dair kapsamlı ve detaylı bilgiler içermemektedir.

Eğitim finansmanında yerel yönetimlerle görev paylaşımına gidilmiş ancak bunların ayrıntısı da çok fazla belirlenmemiştir. Belediyelere MEB tarafından aktarılan ödeneklerin nasıl gerçekleştiğine dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Belediyeler okullar için yaptıkları harcamalarda dikkate aldığı kıstaslarda MEB'in yönlendirmesi sonucunda ve okulların ihtiyaçlarında acil kimin ihtiyacı varsa bu kritere göre yaptığı saptanmıştır. Yerel yönetimlerin eğitim harcamalarındaki oranı ise çok düşük kalmaktadır. Eğitim finansmanında sorumlu olan başka bir yerel birim olan İl ve ilçe milli eğitim müdürlükleri ise genel olarak ortaöğretimin finansmanında aracılık rolü üstlenmektedirler. Bu bulgular sonucunda, MEB'in mali yönetim konusunda merkeziyetçi bir yapısının olduğu ve finansman açısından yetkilerin merkezi yönetimde toplandığı söylenebilir.

Eğitim alanında faaliyet gösteren uluslararası kuruluşlar dünya ülkeleriyle karşılaştırıldığında Türkiye'nin eğitim sisteminin son derece merkeziyetçi bir bütçeleme sistemine sahip olduğunu okullara kamu finansmanından kaynak aktarılmanın yanında özel sektörden katkılar sağlandığını ancak, okulların mali yönetimleri konusunda sınırlı

özerkliğe sahip olduğunu vurgulamaktadırlar. Okullara personel dağıtımı, ders kitabı seçimi, öğretim zamanının tahsisi ve programların seçimi gibi kaynaklar üzerinde çok az özerklik verildiği ve okulların finansmanı bir önceki yılın okul bütçesindeki artışa dayalı şekilde tahsis edildiğine yine dikkat çekmektedirler. Türkiye’deki okullar katı bir kamu finansman sistemine sahip olduğundan okul başarısına katkı sağlayamayan ve yüksek seviyedeki özel harcamalara sebebiyet verdiğiinden kaliteli eğitim almada eşitsizliği pekiştirdiğini Dünya bankası (2011) rapor etmektedir. Yine Dünya bankası (2006) raporunda okullara özerklik verilmediği takdirde, okulların sonuçlardan sorumlu tutulamayacağı ve bu durumun aynı zamanda onların kalitesini geliştirmek için herhangi bir teşvik sağlamadığını ve ayrıca merkezi otorite, neredeyse tüm mali ve insan kaynaklarının tahsis edilmesinde kontrol ve belirleyici olduğundan okullar arasında eşitliği sağlamada, başarılı olamadığını belirtmiştir.

Merkezi yönetim kaynaklarıyla eğitim sektörüne yapılan harcamalar incelendiğinde, eğitim için ayrılan paylar ortaöğretime de yansıyor yıllar içerisinde artış göstermiştir. Yerel yönetim harcamaları ise yıllar içerisinde değişiklik göstermiş ve bu durum ortaöğretimin finansmanına da yansıyor bu kademedeki değişiklikler sürmüştür. Benzer olarak özel kaynaklarla yapılan harcamalarda da yıllar içerisinde değişiklikler olmuştur. Bu durumun nedenleri arasında ise herhangi bir bulgu bulunamamıştır. Merkezi yönetimle yapılan harcamalar içerisinde en büyük pay personel harcamalarına gitmektedir. Bu durumda diğer harcamalar konusunda kaynakların yetersiz olmasına sebebiyet vermiştir. Personel harcamaları OECD ülkeleriyle kıyaslandığında eğitim harcamaları içerisinde çok büyük pay aldığı söylenebilir (OECD, 2015a). Ortaöğretimde öğrenci başına yapılan harcamalarda da yıllar içerisinde artış olmuştur. Ancak birçok OECD ülkesiyle kıyaslandığında öğrenci başına yapılan harcamalar çok düşük kalmaktadır. TÜİK verileri eğitim harcamalarında öğrenci başına harcamanın en çok arttığı eğitim düzeyinin ortaöğretim olduğunu ve eğitim harcamalarının da 2014 yılında 2013 yılına göre en fazla artış gösterdiği eğitim düzeyi ise yine ortaöğretim olduğunu rapor etmiştir. Bu durum 2012 yılında ortaöğretimin zorunlu olmasından dolayı devletin bu kademedeki harcamalarını arttırdığı söylenebilir. Yerel yönetim kaynaklarıyla yapılan harcamalar ise eğitim harcamaları içerisindeki payı oldukça düşüktür. MEB’in aktardığı ödenekler dışında da eğitim harcamalarını gerçekleştirmekte ve bu durum belediyelerin yetkilerine bırakılmıştır.

Ortaöğretim okullarının mali yönetimi açısından tüm okul türlerinde personel harcamaları, cari harcamalar ve sermaye harcamaları benzer şekilde yürütülmektedir. Bu harcamalar merkezi yönetim bütçesiyle karşılanmaktadır. Personel maaşları merkezi bütçeden ilçe milli eğitim müdürlüklerine yatırılarak buradan personele dağıtılmaktadır. Cari giderler ise elektrik, su, yakıt ve internet gibi okullar için vazgeçilmez kaynakların giderleri merkezi bütçeden okulların sistemine yatmaktadır. Bakım ve onarım harcamaları ise belediye ve il ve ilçe milli eğitim müdürlükleri tarafından yapılmaktadır. Sermaye giderleri de yine bakanlığın yatırım ödeneğinden yapılmaktadır. Ortaöğretim okullarında mali yönetim açısından farklılıkları ise ortaöğretim okullarının normal bölümlerinde bütçeleme yapılmamaktadır. Ancak pansiyonlu liselerde her yılın başında bütçeleme yapılmaktadır. Bu bütçelemeye bağlı olarak MEB tarafından öğrenci başına yapılan hesaplamalar doğrultusunda ödenekler gelmektedir. Okulların tümü sadece TEFBİS üzerinden OAB gelirlerinin bütçesini yapmaktadır. Okullar elektronik sistemlerle okulun mali yönetimini gerçekleştirmektedir. Bu sistemler üzerinden sadece pansiyonlu liselerin kullandığı e bütçe sistemi ile bütçelerini oluşturmaktadır. Pansiyonlu liseler ve ortaöğretim okulları ise cari giderler için kullandığı sistem ise ödenek takip modülüdür. Bu mali işlemlerin bu sistemler üzerinden yapılması işleri kolaylaştırmakta ve işlerin daha sistemli yapılmasına imkân sağlamaktadır. Bu durumda okul yöneticilerine nakdi para geçmemekte sadece OAB gelirlerinden nakdi para geçmektedir. Ortaöğretim okullarında okul yöneticilerinin mali yönetimini gerçekleştirme noktasında sınırlı özerkliğe sahip olduğu söylenebilir.

Ortaöğretim finansmanından sorumlu kişilerin görüşleri incelendiğinde katılımcılar tarafından ortaöğretime ayrılan kaynakların yeterli olmadığını ifade edilmiştir. Kaynakların yeterli olmaması okul yöneticilerini farklı kaynak arayışına itmiştir. Benzer şekilde belediyelerin okulların ihtiyaçlarını tam anlamıyla karşılamadığı çıkan bulgular arasındadır. Ancak il özel idarelerine göre daha hızlı ve ihtiyaçlarını daha çok karşılandığı saptanmıştır. Okulların en fazla sıkıntı çektiği durum ise okul aile birliği gelirleridir. Okul aile birliği adına toplanan paraların çok olmadığı ve bu kaynağında okulun ihtiyaçlarını karşılamadığı yönünde düşünceler mevcuttur. Ayrıca okul aile birliği adına para toplamakta zorluklar yaşandığı yetkililer tarafından dile getirilen durumlar arasındadır. Haliyle bu durumun okullarda yöneticileri zor durum bıraktığı söylenebilir.

5.2. Öneriler

5.2.1. Araştırma sonuçlarına dayalı olarak geliştirilen öneriler

Eğitim finansmanına ayrılan kaynaklar belirlenirken, özellikle dünya ülkelerinin ayırdıkları kaynaklar temel alınarak kaynak ayrılmalı,

Eğitim finansmanında çeşitli kurum ve kuruluşların ve velilerin katılımı sağlanmalı kaynak çeşitliliği arttırılmalı,

Eğitim finansman politikaları belirlenirken bölgeler, iller ve okullar sahip oldukları olanaklar göz önünde bulundurularak, eşitliği sağlayacak şekilde kaynak ayrılmalı, birçok dünya ülkesinin kaynak ayırırken kullandığı finansman formülleri gibi değişik formüller kullanılmalı,

Okullara özel kaynak sağlanması konusunda okul idarecilerini ve öğretmenleri zor durumda bırakmayacak ve velilerle karşı karşıya getirmeyecek bir sistemin geliştirilmeli,

Eğitim finansmanı ile ilgili olarak yasal düzenlemeler ayrıntılı olacak şekilde yeniden düzenlenmelidir.

Yerel aktörlerin eğitim finansmanı ile ilgili olarak sınırlı olan yetki ve sorumluluklarının arttırılması için yasal dayanaklar yaratılmalı ve daha geniş biçimde eğitim finansmanına dâhil etmelidir.

5.2.2. Araştırmacılara yönelik geliştirilen öneriler

Ortaöğretim okullarında mali kaynak sorunlarının eğitim ve öğretim faaliyetleri üzerindeki etkileri ile ilgili araştırmalar yapılabilir.

Ortaöğretim okullarında okula gelir sağlanması konusunda öğretmenler, veliler ve öğrencilerle görüşmeler yapılarak, mali kaynak konusunda araştırmanın kapsamının genişletilmesi sağlanabilir.

Ortaöğretim okullarında kaynak bulma konusunda yaşadıkları sorunların neler olduğu ve bunların neden olduğu eğitsel ve yönetsel sorunlar ile ilgili araştırma yapılabilir.

Ortaöğretim finansmanı ile ilgili olarak gelişmiş ülkelerde yapılan çalışmalar incelenerek bu ülkelerin eğitim finansman modelleri ile Türkiye'nin ortaöğretim finansmanını karşılaştıran çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı. (2012). *Türkiye’de Uygulanan Şartlı Nakit Transferi Programının Fayda Sahipleri Üzerindeki Etkisinin Nitel ve Nicel Olarak Ölçülmesi Projesi Final Raporu*. Ankara.
- Akbaşı, S. ve Kavak, Y. (2008). Ortaöğretim okullarındaki okul aile birliklerinin görevlerini gerçekleştirme düzeyleri. *Selcuk University Social Sciences Institute Journal*, 19,1-21.
- Akça, Ş. (2002). Ailelerin İlköğretim Kademesinde Yaptıkları Eğitim Harcamaları Ankara İli Örneği. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/ Eğitim Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Akgül, E. (2011). *Avrupa Birliği Ülkeleri (Almanya, Finlandiya, İngiltere, Portekiz) İle Türkiye’de İlköğretim ve Ortaöğretim Finansmanının Karşılama Durumunun İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Al, H. (2014). Eğitim hizmetlerinin sunumunda yönetim arayışları: charter yöntemi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, 9(1), 127-136.
- Alderman, H., Peter O. ve Elizabeth P. (1998). *School Quality, School Cost, and The Public/Private School Choices of Low-Income Households in Pakistan* (Paper No. 2.) World Bank Working Paper Series on Impact Evaluation of Education Reforms.
- Altuntaş, S. Y. (2005). *İlköğretim Okullarının Finansman İhtiyaçlarını Karşılama Düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).Yüzüncü Yıl Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Amsterdam, C. E. (2006). Adequacy in the south african context: a concept analysis. perspectives in education. *Perspectives in Education*, 24(2), 25-34.
- Anya, O.A. (1999). Preparing Nigeria for Competition in the 21st century - An address by the President, Nigerian Academy of Science.

- Arslan, S. (2000). *Ankara İlinde Ortaöğretim Okullarının Özel Gelir Kaynakları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atalay, M. (2004). *Türkiye’de Orta Öğretim Kurumlarının Finansmanı, Orta Öğretimde Kamu Reformu Ekseninde Muhasebe Sistemine İlişkin Tespitler ve Önemler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, /Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Ateş, H. (2013). *OECD Ülkeleri İle Türkiye’nin Yükseköğretim Finansman Sistemlerinin Karşılaştırılması ve Türkiye İçin Bir Finansman Modeli Önerisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Auty, R.M. (2001). The political economy of resource-driven growth. *European Economic Review*, 45, 839-846.
- Balcı, A. ve Öztürk, İ. (2014). Türkiye’de eğitimin finansmanı ve eğitim harcamaları bilgi yönetim sistemine (TEFBİS) ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri ve yaşadıkları sorunlar. *Millî Eğitim*, 204, 63-86.
- Balyer, A. (2008). *Sanayileşmiş Bazı Ülkelerle Karşılaştırmalı Olarak Türkiye’de Üniversite Açma Politikaları: Teori Ve Uygulama*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Barr, N. (1993). Alternative Funding Resources for Higher Education. *Economic Journal*, 103(418), 718-728.
- Barseghyan, L., Clark, D. & Coate, S. (2014). *Public School Choice: An Economic Analysis* (No. w20701). National Bureau of Economic Research. <http://www.nber.org/papers/w20701.pdf>
- Becker, G.S. & Tamura, R. (1990). Human capital, fertility and economic growth. *Journal of Political Economy*, 98(5), 12-37.
- Belediye Kanunu (2005). 5393 Sayılı Kanun, 13.7.2005 tarih 25874 sayılı Resmi Gazete, Ankara.

- Benson, C. S. (1987). Educational financing. Psacharopoulos (Ed.), *Economics of Education. Research and Studies* (s.423-426), Oxford, Pergamon Press.
- Büyükcan, T. & Yelken, E. (2013). Şehir Dışına Göç Eden Okullar: Eğitim Kampüsleri. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 13(49), 9-31.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel F.(2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara, Pegem.
- Caldwell, B., Levačić, R. & Ross, K. (1999). *Needs-based Resource Allocation in Education via Formula Funding of Schools*. Kenneth N. Ross and Rosalind Levačić (Ed.) The role of formula funding of schools in different educational policy contexts. Paris: UNESCO International Institute for Educational Planning.
- Chawla, M., Horn, R., Jain, S., Kapoor, S., Sahmali, F., Sethi, A., Peker, U. & Emil, F. (2005). *How Much Does Turkey Spend On Education? Development of National Education Accounts to Measure and Evaluate Education Expenditures*, Washington, DC: The World Bank.
- Checchi, D. (2005). *The Economics of Education Human Capital, Family Background and Inequality*. New York: Cambridge University Press.
- Cohen, L, Manion, L and Morrison, K. (2007). *Research Methods in Education* (8. edition) London and New York: Routledge.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative And Qualitative Research*. (4.Baskı). USA: Pearson Education,
- Dash, N. (2009). *Privatization and Education*. Online Submission.
- Demir, E. (2006). *İlköğretim Hizmetinin Özel ve Kamu Kesimince Sunulmasının Etkinliğinin Ölçülmesi ve Denizli Örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Demir, M., İnan, M., & Sarıoğlu, F. (2014). Yükseköğretimin finansmanı: Türkiye’de öğrenci eğilimleri üzerine bir değerlendirme. *Maliye Dergisi*, 167, 200-226.
- Dızman, Ş. (2008). Ortaöğretim Kurumlarında Eğitim Maliyetlerinin Analizi-Erzurum İl Merkezinde Kamu ve Özel Ortaöğretim Kurumları Karşılaştırması.

(Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

- Devrim, F. ve Tosuner, M. (1987). *Türkiye' de Eğitim Hizmetlerinin Finansmanında Son Gelişmeler*. 3. Türkiye Eğitim Maliye Sempozyumu Bildiri Kitabı, İstanbul.
- Emir, İ., Erbaydar, T. & Yüksel, A. (2013). Şartlı Nakit Transferi Uygulaması Kadınların Toplumsal Konumunu Değiştiriyor mu?. *Fe Dergi*, 5(2), 120-133.
- Epple, D., Romano, R. E., & Urquiola, M. (2015). *School Vouchers: A Survey of The Economics Literature* (No. w21523). National Bureau of Economic Research.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2012a). *10 Yıldır Herkes İçin Kaliteli Eğitim*. İstanbul: ERG.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2012b). *Türkiye'de Eğitim Harcamaları ve Eğitim Reformu*. İstanbul: ERG.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2015a). *Eğitim İzleme Raporu 2014-15 Özet Değerlendirme*. İstanbul: ERG.
- ERG (Eğitim Reformu Girişimi) (2015b). *Daha Güçlü İlköğretim Kurumlarına Doğru Politika Analizi Ve Öneriler*. İstanbul: ERG.
- Ergen, Z. (2006). Yükseköğretimin Finansmanında Öğrenci Borçlanma Yöntemi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(1), 133-150.
- European Commission/EACEA/Eurydice. (2014). *Financing Schools in Europe: Mechanisms, Methods and Criteria in Public Funding*. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- Flick, U. (2007). *Designing Qualitative Research*. London: Sage Publications.
- Foster, P. (1987). *The Contribution of Education to Development*. Psacharopoulos (Ed.) Economics of Education: Research and studies, Oxford: Pergamon Press, 93-100.
- Fraenkel, J., Wallen, N. & Hyun, H. (2012). *How To Design and Evaluate Research In Education* (8th edition). New York: McGraw-Hill.

- Fraumeni, B. M. (2015). Choosing a Human Capital Measure: Educational Attainment Gaps and Rankings. NBER Working Paper No. 21283 <http://www.nber.org/papers/w21283>.
- Gherghina, R. & Crețan, G. C. (2012). Education Funding Methods In European States. *Journal of Knowledge Management, Economics and Information Technology*, 2(5).
- Glesne, C. (2014). *Nitel Araştırmaya Giriş* (4.baskı). (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gökçe, F. (2000). *Değişim Sürecinde Devlet ve Eğitim*. Ankara: Eylül.
- Guillemette, Y. (2006). *The Case for Income-Contingent Repayment of Student Loans*. The Education Papers, Commentary, No: 233, May, C.D. Howe Institute.
- Güngör, G. & Göksu, A. (2013). Türkiye’de eğitimin finansmanı ve ülkelerarası bir karşılaştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 59-72.
- Güvence, S. B. (2008). *Küreselleşen Dünya’da Kalkınma Sürecinde AB’deki ve Türkiye’deki Eğitim Finansmanının Karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi/Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul.
- Hanushek, E. A. (2002). Publicly Provided Education. Auerbach and Feldstein (Ed.) *Handbook of Public Economics*, 4, 2045-2141.
- Hanushek, E. A., Welch, F., Machin, S., & Woessmann, L. (2011). *Handbook of the Economics of Education* (Vol. 4). Elsevier.
- Hesapçıoğlu, M. & Özcan, H. (1995). Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Özel Okullar Sorunu. *M.O.Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7,149-167.
- İl Özel İdaresi Kanunu (2005). 5302 Sayılı Kanun, 4.3.2005 tarih 25745 sayılı *Resmi Gazete*, Ankara.
- İlköğretim ve Eğitim Kanunu (1961). 222 Sayılı Kanun, 12.01.1961 tarih 10705 sayılı *Resmi Gazete*, Ankara.

- İlköğretim ve Ortaöğretimde Parasız Yatılı veya Burslu Öğrenci Okutma ve Bunlara Yapılacak Sosyal Yardımlara İlişkin Kanunu (1982). 2684 Sayılı Kanun, 19.6.1982 tarih 17729 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- İnandı, Y. (2005). *Avrupa Birliği Ülkeleri Eğitim Sistemi İle Türk Eğitim Sisteminde Eğitimin Yönetimi Ve Finansmanı*. (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaarslan, E. (2005). Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi, *Celal Bayar Üniversitesi Maliye Dergisi*, 149, 36–73.
- Kavak, Y., Ekinci, E., & Gökçe, F. (1997). İlköğretimde Kaynak Arayışları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 3(3), 309-320.
- Kayıkcı, G. (2014). İlköğretim Kurumlarının Mali Kaynak Sorunları ve Okul Müdürlerinin Çözüm Uygulamaları. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi/Eğitim Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kayıkcı, G. & Akan, D. (2014). İlköğretim Kurumlarının Mali Kaynak Sorunları ve Okul Müdürlerinin Çözüm Uygulamaları. *The journal of academic social science*. (1), 237-255.
- Kılınçalp, N. (2007). *Okul Aile Birliklerinin Etkinlikleri Ve Sorunlarına İlişkin Yöneticilerinin Görüşleri (Anakara İli Altındağ, Yenimahalle Ve Çankaya İlçeleri Örneği)*. Ankara Üniversitesi, /Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Koç, H. (2007). Eğitim Sisteminin Finansmanı. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, (29), 39-50.
- Korkmaz, İ. (2005). İlköğretim Okullarının Karşılaştıkları Finansman Sorunları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 429-434.
- Köse, A. & Şaşmaz, A. (2012). *School Grants in Turkey: An Assessment of the School Development Program (SDP)*. İstanbul: Education Reform Initiative.
- Köse, A. & Şaşmaz, A. (2015). *İlköğretim Kurumlarının Mali Yönetimi Araştırma Raporu*. İstanbul: ERG.

- Kurt, T. & Gümüş, S. (2015). Dünyada Yükseköğretim Finansımanına İlişkin Eğilimler ve Türkiye için Öneriler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(1), 14–26. <http://doi.org/10.5961/jhes.2015.105>
- Kurul, N. (2012). *Eğitim Finansmanı*. Geniőletilmiş 2. Baskı. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Lanzi, D. (2007). *Capabilities, Human Capital And Education*. *The Journal of Socio-Economics*, 36(3), 424-435.
- Levin, H.M. (1987). *School Finance*. Psacharopoulos (Ed.) *Economics of Education Research and Studies*. Oxford: Pergamon Press.
- Miles, M. B. & Huberman, M. A. (2014). *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook* (3. baskı). USA: Sage Publications.
- Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü (2015). Genel Yönetim Bütçe İstatistikleri. <https://www.muhasabat.gov.tr/content/genel-yonetim-mali-istatistikleri> 8.03.2016 tarihinde erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) (2005). *Milli Eğitim Bakanlığı Okul - Aile Birliğı Yönetmeliğı*. 31.05.2005 tarih 25831 sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2009). *Türkiye’de Eğitimin Finansmanı ve Eğitim Harcamaları Bilgi Yönetim Sistemi TEFBİS Millî Eğitim Müdürlükleri Modülü Kullanıcı Kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2010). *Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Orta Öğretim Projesi (4767 – Tu) Okul Gelişim Programı Uygulama kılavuzu*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011a). *Aile ve Tüketici Hizmetleri Bütçe Hazırlama*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011b). *Türk Eğitim Sisteminin Örgütlenmesi*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2011c). *Eğitimde Değişim ve Gelişim İçin projeler*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.

- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012a). *Eğitim Kampüsleri Ön Seçimli Ulusal Mimari Proje Yarışma Şartnamesi. Millî Eğitim Bakanlığı İnşaat ve Emlak Grup Başkanlığı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012b). *Millî Eğitim Bakanlığı Bağlı Okul Pansiyonları Yönetmeliği*. 18.11.2012 tarihli ve 28471sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2012c). *Millî Eğitim Bakanlığı İl ve İlçe Millî Eğitim Müdürlükleri Yönetmeliği*. 18.11.2012 tarihli ve 28471sayılı Resmi Gazete, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2014a). *Millî Eğitim Bakanlığı 2013 Yılı Sayıştay Denetim Raporu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı (MEB SGB) (2014b). 2015 Yılı Bütçe Sunuşu TBMM Genel Kurulu. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2015). Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. 01/07/2015 tarihli ve 29403 sayılı Resmî Gazete, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı (MEB). (2016). *Okullar Hayat Olsun Projesi*. http://okullarhayatolsun.meb.gov.tr/?islem=bilgi_detay&id=26#.Vzd2jJGLTIU
- Millî Eğitim Temel Kanunu (1973). 1739 Sayılı Kanun, 24.06.1973 tarih 14574 sayılı resmi gazete, Ankara.
- Nural, E., Kaya, C. D. & Kaya, Y. (2013). Okul aile birliklerinin işleyişi, sorunlarına ilişkin yöneticilerin, okul aile birliği üyelerinin görüşleri. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(4), 58-69.
- OECD (Organization of Economic Co-operation and Development). (2012). *Education Spending*. <https://data.oecd.org/eduresource/education-spending.htm> adresinden 02.06.2016 tarihinde indirilmiştir.
- OECD (Organization of Economic Co-operation and Development). (2013). *Education Policy Outlook: Turkey*. Paris: OECD. doi: 10.1787/9789264225442-32-en.
- OECD (Organization of Economic Co-operation and Development). (2015a). *Education At A Glance 2015*, Paris: OECD.

- OECD (Organization of Economic Co-operation and Development). (2015b). *Multilingual Summaries Education at a Glance Indicators*, Paris: OECD Publishing.
- Oral, I. ve McGivney, E. J. (2014). *Türkiye Eğitim Sisteminde Eşitlik Ve Akademik Başarı Araştırma Raporu ve Analiz*. İstanbul: ERG.
- Özcan, K. (2010). *Mesleki ve Teknik Ortaöğretimde Finansman, Harcamalar Ve Maliyet*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası.
- Özçelik, U. (2007). *Ortaöğretim Okullarının Finansman Kaynaklarının Okul Yöneticilerinin Görüşlerinden Yola Çıkararak Belirlenmesi (Ankara İli Bala ve Gölbaşı İlçelerinde Bir Çalışma)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, N. (2011). *İlköğretim Finansmanında Bir Araç: Okul-Aileliği Bütçe Analizi (Ankara İli Örneği)*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özer, N., Demirtaş, H., & Ateş, Ö. F. (2015). Okulların mali durumlarına ve bütçe yönetiminde yaşanan sorunlara ilişkin müdür görüşleri. *e-International Journal of Educational Research*, 6(1), 17-39.
- Özkıvrak, Ö. (1996). *Türkiye’de Eğitim Hizmetlerini Üretimi Sorunu*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özsoy, C. (2009). Türkiye’de eğitim ve iktisadi büyüme arasındaki ilişkinin var modeli ile analizi. *Bilgi Ekonomisi ve Yönetimi Dergisi*, IV(I), 71-83.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation And Research Methods (3. Baskı)*. SAGE Publications.
- Prew, M., Msimango, S. & Chaka, M. (2011). *Literature Review on School Funding in Sub-Saharan Africa*. Johannesburg: CEPD.
- Psacharopoulos, G. & Patrinos, H. (2002). *Returns To Investment İn Education: A Further Update*. Working Paper 2881, World Bank Policy Research.
- Psacharopoulos, G. & Woodhall, M. (1985). *Education For Development: An Analysis Of Investment Choices*. Oxford: Oxford University Press.

- Psacharopoulos, G. & Woodhall, M. (1993). *Education For Development*. Oxford University Press.
- Ramirez, A., Siegrist, M., Krumholz, P., & Rainey, T. (2011). *Equity, Adequacy, And Categorical Funding In Colorado School Finance: A Focus On English Language Learners*. Education and Urban Society, 0013124511424860.
- Rao, R., & bt Jani, R. (2008). School quality, educational inequality and economic growth. *International Education Studies*, 1(2), 135.
- Ross, K. N. & Levacic, R. (1999). *Needs-Based Resource Allocation In Education Via Formula Funding Of Schools*. Paris: UNESCO.
- Saklan, E. (2011). *Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Politikaları, Finansmanı ve Uygulamaya İlişkin Görüşler*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tokat.
- Sari, R. & Soytaş, U. (2006). Income And Education İn Turkey: A Multivariate Analysis. *Education Economics*, 14(2), 181-196.
- Semercioğlu, M. G. (2012). *İlköğretim Velilerinin Yaptıkları Harcamaların Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Shen, H. & Ziderman, A. (2009). Student loans repayment and recovery: international comparisons. *Higher Education*, 57, 315-333.
- Shen, Q. (2009). Case study in contemporary educational research: conceptualization and critique/etudes de cas dans la recherche pedagogique contemporaine: conceptualisation et critique. *Cross-cultural communication*, 5(4), 21.
- Shen, Y. & Berger, A. (2011). *Charter School Finance*. National Conference of State Legislatures, ISBN 978-1-58024-622-4.
- Sönmez, V. & Füsün G. A. (2011). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Steinberg, M., & Quinn, R. (2014). *An Urban Myth? New Evidence of Equity, Adequacy and the Efficiency of Educational Resources*.

- Stiglitz, J. E. (1994). *Kamu Kesimi Ekonomisi* (Ö. F. Batırel, Çev.) İstanbul: Marmara Ünv. Yayınları No: 549.
- Süzük, İ. (2002). *İlköğretim Okul Harcamalarında Genel Bütçe Dışındaki Kaynakların Yerine İlişkin Okul Yöneticileri ve Öğretmenlerin Görüşleri (Ankara İli Örneği)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şentürk, İ. (2010). Pierre Bourdieu's neoliberalizm eleştirisi bağlamında eğitim yönetimini yeniden düşünmek. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 73-98.
- Toutkoushian, R. K. & Michael, R. S. (2007). An alternative approach to measuring horizontal and vertical equity in school funding. *Journal of Education Finance*, 395-421.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2006). *Türkiye Eğitim Harcamaları Araştırması 2002*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2015). *Eğitim Harcamaları İstatistikleri, 2014*. Ankara: Türkiye İstatistik Kurumu.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılabilir nitel bir araştırma tekniği: görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 24.
- UNESCO. (2010). *2+3=8: Innovating In Financing Education, Report Of The Writing Committee To The Task Force On Innovative Financing For Education*. Leading Group on Innovating Financing for Development, Paris: UNESCO.
- Weber, R. P. (1990). *Basic content analysis* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage.
- Woodhall, M. (1967). *The Economics of Education*. *Review of Educational Research*, 37(4), 387-398.
- Woodhall, M. (1987). (Ed. G. Psacharopoulos) *The Economics Of Education : A Review*. *Economics Of Education Research And Studies*. Oxford: Pergamon Press.

- World Agriculture: Towards. (1995). World Agriculture: Towards 2010 An FAO Study. England: Food and Agriculture Organization of the United Nations and JOHN WILEY & SONS, <http://www.fao.org/docrep/v4200e/V4200E00.htm#Contents>.
- World Bank. (1999). *Ortaöğretim Finansmanı* <http://siteresources.worldbank.org/TURKEYINTURKISHEXTN/Resources/455687-1149577653453/Bolum7.pdf>
- World Bank. (2005). *Turkey—Education Sector Study Sustainable Pathways To An Effective, Equitable, And Efficient Education System For Preschool Through Secondary School Education*. Washington D.C. : The Worldbank.
- World Bank. (2006). *Turkey Public Expenditure Review* (Report No. 36764-TR). Washington D.C. : The Worldbank.
- World Bank. (2011a). *Learning For All: Investing In People’s Knowledge And Skills To Promote Development: World Bank Group Education Strategy 2020*. Washington D.C. The http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/ESSU/Education_Strategy_4_12_2011.pdf.
- World Bank. (2011b). *Improving The Quality And Equity Of Basic Education In Turkey Challenges And Options*. Washington D.C. The <http://documents.worldbank.org/curated/en/2011/06/17363609/improving-quality-equity-basic-education-turkey-challenges-options-vol-1-2>.
- World Bank. (2011c). *Education Sector Strategy 2020*. World Bank, Washington, DC.
- World Bank. (2012a). *Turkey - Secondary Education Project : P066149 - Implementation Status Results Report : Sequence 14*. Washington, D.C. : World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/2012/04/16240084/turkey-secondary-education-project-p066149-implementation-status-results-report-sequence-14>.
- World Bank. (2012b). *To the Republic Of Turkey For A Secondary Education Project*. Washington, D.C. : World Bank Group.

- World Bank. (2014). *Okul-Temelli Yönetim Uluslararası Deneyimlerden Çıkarılan Dersler ve Türkiye için Seçenekler*. Washington, D.C. : World Bank Group.
- World Bank. (2015). *The Rise of Results-Based Financing In Education. Education Global Practice Brief*. Washington, D.C. : World Bank Group. <http://documents.worldbank.org/curated/en/2015/07/24829785/rise-results-based-financing-education-2015>.
- Yatmaz, A., & Atiyas, İ. (2012). Türkiye İçin Kupon Sistemi Önerisi ve Tartışılması. Seminer Sunumu, 5,
- Yazıcıoğlu, Y. & Erdoğan, S. (2004). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, G. K. (2015b). *Durum Çalışması* (ed. Mustafa metin). Ankara: Pegem akademi.
- Yılmaz, H. (2007). *Beceriler, Yeterlilikler ve Meslek Eğitimi: Finansman Yapısı Ve Politika Önerileri*. İstanbul: ERG.
- Yılmaz, T. (2015). *Eğitim Ekonomisi Eleştirel Bir Yaklaşım*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Yin. R. K. (2002). *Case Study Research: Design and Methods, Third Edition, Applied Social Research* (3th edition). London: Sage Publications.
- Yirci, R., ve Kocabaş, İ. (2013). Eğitimde Özelleştirme Tartışmaları: Kavramsal Bir Analiz. *Turkish Studies*, 8(8), 1523-1539.
- Yolcu, H. (2007). *Türkiye’de İlköğretim Finansmanının Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi/Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Zoraloğlu, Y. R., İ. Şahin & N. Ş. Fırat (2004). İlköğretim Okullarının Finansal Kaynak Bulmada Karşılaştıkları Güçlükler Ve Bu Güçlüklerin Okula Etkileri. *Eğitim Bilim Toplum*, 2 (8), 4-17.

EKLER

EK 1. Ortaöğretim Kurumlarının Finansmanı ve Mali Yönetimine İlişkin Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerine Sorulan Sorular;

1-Ortaöğretime merkezi bütçeden ayrılan kaynakların tespiti ile ilgili sorular;

1-1 Ortaöğretime merkezi bütçeden ayrılacak payın tespiti nasıl gerçekleşmektedir?

1-2 Bu süreçte esas alınan mevzuat ve benimsenen yöntemler nelerdir?

1-3 Bu süreçte hangi kamu kurumları görev almaktadır? Bu kurumların üstlendikleri rol ve sorumluluklardan nelerdir?

1-4 Ortaöğretim finansmanı açısından, merkezi düzeyde planlama ve bütçeleme süreci arasında nasıl bir ilişki vardır?

1-5 Yerel düzeyde elde edilen, finansman kaynakları, kaynakların kullanımı vb.ne ilişkin verilerden bütçeleme sürecinde nasıl yararlanılmaktadır?

1-6 TEFBİS'in ortaöğretim kurumlarının finansmanı açısından işlevleri nelerdir?

2- Merkezi bütçeden ayrılan payın, ortaöğretim okul türleri arasında paylaşımı ile ilgili sorular;

2-1 Merkezi bütçeden ayrılan payın, ortaöğretim okul türleri arasında tahsisi nasıl gerçekleşmektedir?

2-2 Bu süreçte esas alınan ilke ve kurallardan, benimsenen yöntemler nelerdir?

2-3 Bu süreçte hangi kurum ve birimler görev almaktadır? Bu kurumların üstlendikleri rol ve sorumluluklar nelerdir?

3- Merkezi bütçeden ortaöğretim finansmanı için ayrılan payın yerel düzeyde (il, ilçe) paylaşımı ile ilgili sorular;

3-1 Merkezi bütçeden ortaöğretim finansmanı için ayrılan payın yerel düzeyde (il, ilçe) tahsisi nasıl gerçekleşmektedir?

3-2 Bu süreçte esas alınan ilke ve kurallar, benimsenen yöntemler nelerdir?

3-2 Bu süreçte hangi kurum ve birimler görev almaktadır? Bu kurumların üstlendikleri rol ve sorumluluklardan nelerdir?

4- Yerel düzeyde (il, ilçe), merkezi bütçeden ayrılan payın ortaöğretim okullarına paylaşımı ile ilgili sorular;

4-1 Yerel düzeyde (il, ilçe), merkezi bütçeden ayrılan payın ortaöğretim kurumlarına tahsisi nasıl gerçekleşmektedir

4-2 Bu süreçte hangi yöntem, ilkeler ve mevzuat esas alınmaktadır?

4-2 Ortaöğretim kurumlarının finansmanı açısından, planlama ve bütçeleme süreci arasında yerel düzeyde nasıl bir ilişki mevcuttur?

4-3 Yerel düzeyde okullardan elde edilen, finansman kaynakları, kaynakların kullanımı vb.ne ilişkin verilerden bütçeleme sürecinde nasıl yararlanılmaktadır?

4-4 TEFBİS'in ortaöğretim kurumlarının finansmanı açısından işlevleri nelerdir?

5- Ortaöğretim finansmanında yerel düzeyde (il, ilçe) hangi kamu kurumları görev almaktadır?

5-1 Söz konusu kamu kurumlarının ortaöğretim kurumlarının finansmanında üstlendikleri rol ve sorumluluklardan nelerdir?

6- Sizce ortaöğretim kurumlarının finansmanı ve mali yönetimine ilişkin iyileştirilme ihtiyacı var mıdır? Bu konudaki görüş ve önerilerinizi paylaşır mısınız?

Yerel yönetimlere Sorulan sorular;

1- Yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan kaynakların tespiti ile ilgili sorular;

1-1 Yerel yönetimlere merkezi bütçeden ayrılan kaynakların tespiti nasıl gerçekleşmektedir?

2- Yerel yönetimlerin ortaöğretim okul türleri arasında sağladığı gider türlerinin tespiti ile ilgili sorular;

2-1 Yerel yönetimler ortaöğretim okullarının, hangi harcama kalemlerini yapmaktadır?

2-2 Bu süreçte üstlendikleri rol ve sorumluluklardan nelerdir?

2-3 Bu süreçte esas alınan mevzuat ve benimsenen yöntemler nelerdir?

Okul Müdürlerine Sorulan Sorular;

1- Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçeden sağlanan kaynakların kullanımı ile ilgili sorular;

- 1-1 Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçeden sağlanan kaynakların kullanımını hangi yasal kural ve prosedürlere bağlıdır?
  - 1-2 Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçeden sağlanan kaynakların kullanımına ilişkin ortaöğretim okul türleri arasında farklı uygulamalar söz konusu mudur?
  - 1-3 Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçe aracılığıyla finanse edilen gider türleri nelerdir?
  - 1-4 Bu konuda, ortaöğretim okul türleri arasında farklı uygulamalar söz konusu mudur?
- 2- Ortaöğretim finansmanında, bütçe gelirleri dışında yararlanılan (merkezi ve yerel düzeydeki) finansman kaynaklarından bahseder misiniz?
- 2-1 Söz konusu kaynaklar merkezi ve yerel düzeyde hangi harcama kalemleri için kullanılmaktadır?
  - 2-2 Ortaöğretim okullarında, merkezi bütçe dışı yerel kaynaklardan finanse edilen gider türleri nelerdir? Bu konuda, ortaöğretim okul türleri arasında farklı uygulamalar söz konusu mudur? Açıklar mısınız?
  - 2-3 Merkezi bütçe dışı finansman kaynaklarını genel ortaöğretim harcamaları içindeki yeri ve önemi açısından değerlendirir misiniz?
  - 2-4 Merkezi bütçe dışı finansman kaynaklarının (merkezi ve yerel düzeyde) yönetimi ve izlenmesi süreçleri nelerdir?
- 3- Ortaöğretim okullarında bütçeleme süreci nasıl gerçekleşmektedir?
- 3-1 Ortaöğretim kurumlarında bütçeleme sürecinde esas alınan yaklaşımdan bahseder misiniz?
  - 3-2 TEFBİS'in ortaöğretim kurumlarının finansmanı açısından işlevlerinden söz eder misiniz?
  - 3-3 Okul düzeyinde bütçelemeye esas olan temel gelir ve gider kalemlerinden nelerdir, bahseder misiniz?
  - 3-4 Ortaöğretim kurumlarında bütçeleme sürecinde kimler, nasıl görev almaktadır?
  - 3-5 Ortaöğretim kurumlarında okul bütçesi hangi işlevleri yerine getirmektedir? Mali yönetim açısından? Kamusal ödeneğin tespiti açısından?
  - 3-6 Okul düzeyinde planlama ve bütçeleme süreçleri arasındaki ilişkiden bahseder misiniz?

- 4- Ortaöğretimde ayni ve nakdi özel gelirlerin okula kazandırılması ve kullanılması süreçlerinden bahseder misiniz?
- 4-1 Okulların genel bütçe dışı gelir sağlama yöntemleri nelerdir, açıklar mısınız?
- 4-2 Okulunuzun ihtiyaçlarını karşılamada ayni ve nakdi gelirlerin rolü nedir, açıklar mısınız? Bu konuda, sizce ortaöğretim kurumlarındaki genel durum nedir?
- 4-3 Ortaöğretim okullarında hangi gider türleri bütçe dışı gelirler ile karşılanmaktadır? Bu konuda herhangi bir kısıtlama söz konusu mudur?
- 4-4 Okulunuza gelen ayni ve nakdi gelirler ağırlıklı olarak hangi harcama kalemleri için kullanılmaktadır? Bu konuda, sizce ortaöğretim kurumlarındaki genel eğilim nedir?
- 4-5 Ortaöğretim okullarının ayni ve nakdi özel gelirlerinin harcanması hangi yasal kural ve prosedürlere bağlı olarak yürütülmektedir?
- 4-6 Ortaöğretim okullarının ayni ve nakdi özel gelirlerinin kullanımına ilişkin karar verme süreci nasıl işlemektedir?
- 5- Sizce ortaöğretim kurumlarının finansmanı ve mali yönetimine ilişkin iyileştirilme ihtiyacı var mıdır? Bu konudaki görüş ve önerilerinizi paylaşır mısınız?

EK 2. Araştırma İçin Uygulama İzni

T.C.
ERZURUM BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
İnsan Kaynakları ve Eğitim Daire Başkanlığı

Sayı : 10661933 - 1157
Konu : Mücella Savaş YALÇIN

11/05/2016

ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

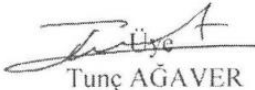
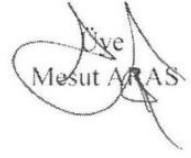
İlgi : E.1600107978 sayı ve 04.05.2016 tarihli yazınız.

İlgi yazınız ile belirtmiş olduğunuz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Mücella SAVAŞ YALÇIN 'ın "Ortaöğretim Finansmanı ve Ortaöğretim Okul Türlerinde Mali Yönetim " konulu tez çalışması uygulaması için istenilen izin uygun görülmüştür .

Bilgilerinize rica ederim.

Köksal YAVUZ
Başkan a.
İnsan Kaynakları ve Eğitim
Daire Başkanı

EK 3. Araştırma İçin Uygulama İzni

FORM:2	
T.C. MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü	
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU	
ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Mücella SAVAŞ YALÇIN
Kurumu / Üniversitesi	Atatürk Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller	Erzurum
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi.	Ekli Listede Belirtilen Okullar
Araştırmanın konusu	Ortaöğretim Finansmanı ve Ortaöğretim Okul Türlerinde Mali Yönetim
Üniversite / Kurum onayı	Kurum Onayı İle
Araştırma / Proje /ödev / Tez önerisi	Araştırma İzni
Veri toplama araçları	Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu
Görüş İstenilecek Birim / Birimler.	
<p>Milli Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri konulu 2012/13 nolu genelge doğrultusunda yapılan incelemede araştırmanın kabulüne karar verildi.</p>	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile Kabulüne
Muhalef Üyenin Adı ve Soyadı	
KOMİSYON	
11.05.2016 Komisyon Başkanı Çiğdem HÖPÜR Şube Müdürü	 Tunç AĞAVER
	 Mesut ARAS

ÖZGEÇMİŞ

1988 yılında Erzurum’da doğdu. İlk, orta öğrenimini çeşitli mahalli okullarda tamamladıktan sonra lise öğrenimini Nene Hatun Kız Lisesinde tamamladı. 2012 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği bölümünden mezun oldu ve 2012 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim dalında yüksek lisansa başladı. Yine 2013 yılında Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması ve Ekonomisi Anabilim Dalına Araştırma Görevlisi olarak atandı. Halen aynı kurumda Araştırma Görevlisi olarak çalışmakta olup, evli ve C1 seviyesinde İngilizce bilmektedir.

